

ພຽງມາຕີ ມາຕາປັຕໄວ

ເພື່ອເປັນທີ່ຮຽກ ແຕ່
ຕຸກໂທແລ່ສາຍ ກຸລລະວາທິສຍ໌

໑໐ ກຸສຸກາພັທ໌ ໒໕໐໔

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961129404

๐๗, 16

หนังสือ

วันที่ ๗ 170137
 เลขทะเบียน 0513
 เลขหมู่ ๑๐๗
 ปี ๒๕๕๗

เกียรติคุณดา

และ

ความจริงที่มองเห็น

โดย สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

พลอากาศตรี วัชรินทร์ มงคล
 มอบให้ห้องสมุดรัฐสภา

คณะเจ้าภาพพิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่ลาย กุลละสุตยาภิชาตย์

ณ เมรุวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘

บุตร-ธิดา

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

แต่

ท่านที่กรุณาในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่สาย กุลละวณิชย์

รวมผู้จัดทำนิตยสาร
หากมสิ่งใดบกพร่อง

ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

คำนำ

เมื่อบุตรธิดาผู้เป็นเจ้าภาพ นำศพคุณแม่สาย กุลละวณิชย์ ผู้เป็นมารดา มาจากโรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๐๗ มาตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดพระเชตุพนแล้ว ญาติมิตรที่เคารพ นับถือในผู้ตายบ้าง ในบุตรธิดาของเจ้าภาพบ้าง มาเยี่ยมศพและ บำเพ็ญกุศลอุทิศให้ผู้ตาย มีทั้งคนไทย-จีน ชาวต่างประเทศ จำนวนมากมายยิ่งนัก เจ้าภาพได้จัดการรับรองเป็นอย่างดี มีความพร้อมเพรียงกันดีมาก ผู้ที่เห็นชอบมากคือเจ้าภาพนั่นเอง แต่เห็น้อยอย่างนี้ไม่สูญผล ย่อมอำนาจให้เกิดความปลื้มใจ ทั้งเจ้าภาพและแขกผู้มาเยี่ยมร่วมการกุศล

เมื่อศพกำลังอยู่ในระหว่างสัตตมวาร เกิดความคิดว่าจะ พิมพ์หนังสือร่วมกับเจ้าภาพ เพราะสกุล กุลละวณิชย์ ได้ติดต่อ เคารพนับถือกันมานาน สัมพันธ์กันมาแต่รุ่นผู้ใหญ่สืบเนื่องมา ถึงปัจจุบันนี้ แต่พล.ต.ท.พิชัย กุลละวณิชย์ บุตรชายคน ๑ ของ ผู้ตายได้ขอร้องให้จัดพิมพ์หนังสือในงานศพมารดา มอบภาระ ให้จัดพิมพ์ เมื่อเป็นดังนั้นก็ต้องพิจารณาแปรความคิดไป

หนังสือ “เกียรติกานดา—และ—ความจริงที่มองเห็น” ใน กรรมสิทธิ์ของท่านนี้ แสดงธรรมของผู้ครองเรือน ตามหลัก ธรรมของพระพุทธเจ้า ฉะนั้นอย่าเพ่งคาดโทษหนังสือนี้ว่าไร

สาระ อันความจริงแล้วหนังสือทุกเรื่องย่อมประกอบด้วยสาระ
ในตัวของมันเอง คนต่างหากที่ไม่เก็บเอาสาระในหนังสือนั้นมา
เป็นความรู้แล้วปฏิบัติให้เกิดสาระตามหนังสือนั้นๆ อันสาระเกิด
จากหนังสือนั้นย่อมเป็นไปตามภาวะของบุคคลแล้วแต่รสนิยม
หนังสือเป็นเหมือนมารดาที่พร่ำสอนลูกให้ดี อันธรรมชาติลูก
เมื่อแม่คอยอบรมฝึกหัดดัดนิสัยอยู่เสมอ ถ้าเป็นเด็กดีไม่ได้
ย่อมไม่เป็นความผิดของมารดาบิดา เป็นกรรมของลูกต่างหาก
ฉันทิด หนังสือก็ฉันทิดนั้น หนังสือเมื่อมีค่าเหมือนมารดาบิดา ก็
ย่อมควรแก่เยาวชนทุกชั้นทุกประเภท

คุณแม่สาย กุลละวณิชย์ เป็นคนมีบารมีมาก ลูกทุกคนตั้ง
อยู่ในโอวาทและมีหลักฐานดี ย่อมเป็นของแน่เหลือเกินว่าเมื่อ
มองดูลูก แม่จะเกิดความปลื้มใจเพียงไร ชีวิตที่คลุกคลีกับลูก
ผู้มั่งคั่งอย่างนี้ มีอาจารย์อย่างนี้ ใครจะตีราคาแห่งความสุข
ของมารดาบิดาได้ว่ามีค่าเท่าไร

ขอผลกุศลที่คณะเจ้าภาพพร้อมด้วยญาติมิตรท่านที่เคารพ
นับถือร่วมใจกันบำเพ็ญตั้งแต่สัปดาห์แรกจนถึงวันฉาปนกิจศพ
จงสำเร็จมณูญผลแก่คุณแม่สาย กุลละวณิชย์ สมควรแก่คติวิสัย
ในสัมปรายภพ เทอญ.

สมเด็จพรวันรัต

(สมเด็จพรวันรัต)

แม่ของลูก

แม้กับลูกมีความรักผูกพันกันอย่างไร คนที่เคยเป็นแม่เป็นลูกทราบกันดีทุกคน ถ้ายังเป็นทั้งแม่ทั้งลูกในขณะเดียวกันด้วยแล้ว ยิ่งทราบชัดยิ่งขึ้น

โดยปกติแล้วแม่รักและห่วงลูกมาก แม่ยอมอดอยาก ยอมลำบาก ตรากตรำ ยอมเสียสละทุกอย่างเพื่อลูก สุดที่ลูกจะนำสิ่งใดมาเปรียบเทียบ และพรรณานำให้หมดสิ้นได้ คนแต่ก่อนได้ทราบถึงคุณสมบัติของลูกดีบิดาเป็นอย่างดีแล้ว จึงได้สรรเสริญคุณมารควบิดาไปเป็นอันมาก เช่นพรรณาคูณไว้ด้วยบทกลอนแต่โบราณกาลว่า

ข้าฯ ขอประนมกร	ไหว้มาตรและบิดา
เลียงลูกเพำรักษา	แต่คลอดมาจึงเป็นคน
แสนยากลำบากกาย	ไปคิดหน่ายลำบากตน
ดวงจิตคิดกังวล	อยู่ด้วยลูกทุกเวลา
ยามกินยินลูกร้อง	แม่จำต้องวิ่งมาหา
ยามนอนไม่เต็มตา	พอลูกร้องก็ต้องดู
กลัวเลือดยุงไรหมัด	จะกวนกักรับอุ้มชู
อดกินอดนอนสู้	ทนลำบากหนักไม่เบา
พ่อแม่คุณมากนัก	พระคุณหนักยิ่งภูเขา
แผ่นดินสมุทรเอา	มาเทียบเข้าไม่เทียมทัน
สุดแสนจะแทนคุณ	แม้บ่มบุญใหญ่อนันต์
เว้นไว้แต่เรียนธรรม์	นำแนะนำสอนพ่อสอนคุณ

สอนธรรมที่จริงให้
แล้วจึงแสดงคุณ
นั้นแหละจึงนับได้
แทนข้าวและวัตถุ
แทนคุณประการอื่น
อย่างไหนก็ไปสิ้น

อนิจไชรไว้เป็นทุน
ให้เห็นจริงสิ่งธรรมดา
ว่าดใช้ซึ่งคุณา
อีกนานมที่กลลกิน
ร้อยพันทวเ็นเป็นอาจิน
คุณทำนนั้นอนันต์เอย . . . ๗

แม่ของลูกก็เป็นเหมือนดั่งแม่ของท่านทั้งหลายเช่นกัน ลูก ๆ ทุกคน
ประจักษ์อยู่แก่ตา และแก่ใจดีแล้วว่าแม่ต้องลำบากตรากตรำและเหน็ดเหนื่อย
เพียงใด ในการที่ต้องเลี้ยงลูกถึง ๘ คนของแม่มาโดยไม่หายทกตกหล่น จนมี
ครอบครัวมีหลักฐานกันทุกคน แม่จึงหมดภาระ แม่มีประวัติย่อ ๆ ดังนี้ คือ—

แม่เป็นลูกคนแรกของนายดิษฐ์ นางเอียง เรื่องสวัสดิ์ เกิดที่บ้าน
ตำบลลาดขวาง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๒๒
มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๙ มีน้อง ๖ คน เวลานั้นยังมีชีวิตอยู่เพียง ๓ คน คือ—

๑. นายอ้น เรื่องสวัสดิ์
๒. นางบัว เข้มทอง
๓. นางสุดใจ กุลละวณิชย์

แม่ได้ทำการสมรสกับนายปลื้ม กุลละวณิชย์ มีบุตร ธิดารวม ๘ คน
และยังมีชีวิตอยู่ทั้ง ๘ คน คือ—

๑. นายเจิม กุลละวณิชย์
๒. นางเจียน ประดิษฐ์พงษ์
๓. พระพุทธิรังสี (เจียม กุลละวณิชย์)
๔. พล.ต.ท. พิชัย กุลละวณิชย์

๕. นายจวน กุลละวณิชย์
๖. นางจันทร์ แก้วพิทักษ์
๗. น.อ. จอม กุลละวณิชย์
๘. นายเจริญฤกษ์ กุลละวณิชย์

แม่มีหลาน ๒๑ คน คือ :—

๑. นางเพ็ญจิต—นายบุญยง จูฑิตยารักษ์
๒. นางสอง—นายสงกราน พรหมสาส์
๓. พ.ต.ต. พิบูลย์—นางเมทินี กุลละวณิชย์
๔. นางจิตต์—พ.ต.อ. เสน่ห์ สิทธิพันธ์
๕. นายพิทักษ์ กุลละวณิชย์
๖. นายพินิจ กุลละวณิชย์
๗. ด.ช. จิระชัย กุลละวณิชย์
๘. ร.อ. พิจิตร—นางอรุณี กุลละวณิชย์
๙. นายผาสุก—นางมณฑา กุลละวณิชย์
๑๐. ร.อ. จรัส กุลละวณิชย์
๑๑. น.ส. นวลศรี กุลละวณิชย์
๑๒. น.ส. ปราณี กุลละวณิชย์
๑๓. น.ส. ทวีวรรณ กุลละวณิชย์
๑๔. นายจูระวัตร กุลละวณิชย์
๑๕. นายแพทย์ ดนอมศักดิ์ กุลละวณิชย์
๑๖. นายอาจหาญ กุลละวณิชย์
๑๗. น.ส. มลิวรรณ กุลละวณิชย์

๑๘. นายปรีชา กุลละวณิชย์
๑๙. น.ส. สุกจิตต์ กุลละวณิชย์
๒๐. นายสุกรี แก้วพิทักษ์
๒๑. ต.ญ. อุทัยวรรณ แก้วพิทักษ์

มีหลาน ๑๕ คน คือ :-

๑. น.ส. จินตนา พรหมสาลี
๒. ต.ญ. สุภาณี รุติยารักษ์
๓. ต.ญ. วรรณา พรหมสาลี
๔. ต.ช. วิสุทธิ์ศักดิ์ พรหมสาลี
๕. ต.ญ. ทศนีย์ พรหมสาลี
๖. ต.ญ. นิสา พรหมสาลี
๗. ต.ญ. ทิพวัลย์ พรหมสาลี
๘. ต.ช. ประเสริฐศักดิ์ พรหมสาลี
๙. ต.ญ. ลัดดา พรหมสาลี
๑๐. ต.ช. สุรสิทธิ์ กุลละวณิชย์
๑๑. ต.ญ. สีนีธร กุลละวณิชย์
๑๒. ต.ญ. พรภินันท์ กุลละวณิชย์
๑๓. ต.ญ. ปรีชญา สิทธิพันธ์ุ์
๑๔. ต.ช. พิเศษฐ์ กุลละวณิชย์
๑๕. ต.ช. พิชาญ กุลละวณิชย์

แม่กับพ่อ ได้ร่วม ประกอบ การ อาชีพ ตาม บรรพบุรุษ ด้วยความ สุจริต
ขยันหมั่นเพียรยิ่ง จนมีหลักฐานเป็นที่เคารพนับถือแก่คนในหมู่บ้านนั้น พร้อม

ห้บุตรสาหัสส่งเสียลูกชายทั้ง ๖ คน ให้ได้เข้าศึกษาเล่าเรียน มีวิชาอาชีพ เป็นหลักฐานทุกคน แม้จึงได้หมดภาระและได้มีเวลาพักผ่อนหาความสงบสุข ด้วยการรักษาศุภไสยศาสตร์เป็นประจำ ทุกวันพระแม่จะต้องนุ่งขาวห่มขาวไปวัด รักษาอุโบสถ ฟังพระธรรมเทศนา นอนค้างที่วัด แม้ว่าแม่จะมีอายุ ๘๐ ปี เศษแล้วก็ตาม ลูกๆ เป็นห่วงว่าแม่อายุมากแล้ว ยังต้องมาอดอาหารในการ รักษาศีล จะทำให้สุขภาพไม่ดี ก็พากันอ้อนวอนให้รักษาแต่เพียงศีลห้า แต่ แม่ก็ไม่ยอม คงปฏิบัติเป็นประจำตลอดมา จนถึงวันที่เข้ารักษาตาอยู่ที่ โรง พยาบาล ไม่สามารถจะไปรักษาศีลที่วัดได้ ก็ยังอุสาห์เปิดวิทยุแล้วนั่งพนมมือ ฟังพระธรรมเทศนาทางวิทยุจนจบ

นอกจากแม่จะหาความสุขจากการเข้าวัดรักษาศีลแล้ว แม่ยังมีความ สุขด้วยการชอบบำเพ็ญทานการ กุศลสร้างถาวรวัตถุไว้ในพระศาสนาโดยทั่วๆ ไปตามกำลังศรัทธา ได้ตั้งทุนมูลนิธิ “ปลื้มสาย กุลละวณิชย์” ไว้ที่ โรง พยาบาลสงฆ์ ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาท) เพื่อบำรุงพระภิกษุสามเณรผู้ อาพาธ และตั้งไว้ที่จังหวัดจะเชิงเทรา ๓,๐๐๐ บาท (สามพันบาท) ให้ เป็นทุนแก่เด็กยากจนแต่เรียนดี สร้างเครื่องใช้ประจำห้องคนไข้พิเศษห้อง “ปลื้มสาย กุลละวณิชย์” ที่โรงพยาบาลตำรวจ ๒๐,๐๐๐ บาท (สอง หมื่นบาท) บริจาคตู้เย็น้อเล็กโทรล็กส์ขนาด ๘ ม.^๓ สำหรับเก็บเลือดเพื่อ บริการผู้ขาดเลือด และเตียงคนไข้พิเศษ ๑ เตียง ให้กับโรงพยาบาลภูมิพล อดุลยเดช

แม้มีใจคอโศกอันอมลารี เออเพื่อเมื่อแม่แก่คนไม่เล็ดคนน่า ไม่ว่าจะ เป็นญาติพี่น้องหรือผู้หนึ่งผู้ใดมีทุกข์ร้อนมาพึ่งพาอาศัย แม่จะช่วยอย่างเต็ม อกเต็มใจทุกราวไป เวลานั้นวันวันทุกๆ ปี ชาวจังหวัดจะเชิงเทราจะอึดคด

น้ำกินน้ำใช้กันเป็นส่วนมาก บ้านแม่อยู่ชนบทนอกเมืองออกมา ต้องสร้างที่เก็บน้ำไว้รับประทาน และขุดคุ้ยน้ำไว้ใช้อย่างพอเพียง สำหรับแม่ใช้และสำหรับชาวบ้านหมู่บ้านนี้ได้อาศัยใช้ด้วย ชาวบ้านจะต้อนรับสวัสดีพาหะมาพักค้างอยู่ที่นาของแม่ เพื่ออาศัยน้ำจืดในคืนรอบ ๆ บ้านของแม่ ให้สัตว์พาหะค่อมบเรย์แล้งจัดน้ำจวนจะแห้ง คนในบ้านแม่พากันเป็นทุกข์ว่าจะไม่มีน้ำใช้ถ้าปล่อยให้คนภายนอกยังคงใช้กันอยู่ แต่แม่ก็พูดว่าปล่อยให้เขาใช้ต่อไปเถอะอดก็อดด้วยกัน แต่เดชะบุญกุศลที่ยังไม่ถึงกับจะอดน้ำ ก็พอดีมีฝนตกลงมาช่วยไว้ทุกปี และก็เป็นเพราะเรื่องความมีใจเมตตาสงสารเพื่อนมนุษย์ของแม่นี้เอง ทำให้หญิงผู้หนึ่งได้ยึดเป็นที่พึ่ง โดยนำลูกเพ็งคลอดได้ ๓ วัน มาวางทิ้งไว้หน้าบ้านแม่ แม่ออกมาใส่บาตรหน้าบ้านทุกเช้าพบเข้าจึงเก็บเอาไปเลี้ยง แม่เลี้ยงดูของแม่เองตลอดมา โดยไม่รู้จักเห็นตเห็นน้อยและเบียดเบียนเลย ทั้ง ๆ ที่แม่ก็มีอายุชรามากแล้ว

นอกจากนั้น เมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่สอง บ้านแม่เข้าที่พักของผู้อพยพหลบภัยของลูกหลานและพรรคพวกเพื่อนฝูงของลูก ๆ อยู่รวมกัน ๕ - ๖ ครอบครัว คนประมาณ ๕๐ - ๖๐ คน แม่ไม่ได้มีความรังเกียจเลย ไม่เคยดูว่าเด็ก ๆ ที่ทำเสียงอึกทึกครึกโครม ไม่เคยกีดกันหวงแหนข้าวของเครื่องใช้แม่จะบอกอนุญาตให้เสมอ แม่ให้ความอบอุ่นเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรแก่ผู้ที่อาศัยพักพิงกันทั่วหน้า

เมื่อลูกของแม่เติบโตเริ่มมีอาชีพเป็นหลักฐานกันทุกคนแล้ว จึงได้มีความคิดเห็นร่วมกันว่า ควรจะแสดงออกซึ่งความกตัญญูตทเวที่คุณแก่พ่อ-แม่บังเกิดเกล้าบ้าง แมแต่เพียงส่วนน้อยก็ยังดี จึงได้ริเริ่มจัดงานประจำปีฉลองอายุของพ่อแม่กันขึ้นทุกปีในเดือนเมษายน วันงานลูกหลานซึ่งแยกย้ายไปอยู่

ในที่ต่าง ๆ จะมาพร้อมกันทำบุญเลี้ยงพระรดน้ำอวยพรแม่ และหาผู้ที่ชดส่น และต้องการอุปสมบทมาจัดการอุปสมบทเป็นพระและเณรให้ทุกปีบางปีมีมาให้นวชนร่วมสิบองค์ ลูก ๆ ได้ปฏิบัติกันมาเช่นนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นต้นมา จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งลูก ๆ ทุกคน ไม่ได้นึกฝันเลยว่าจะเป็นการจัดงานให้แม่เป็นครั้งสุดท้ายแล้ว

ในการจัดงานให้แม่ทุกครั้ง ลูก ๆ จะช่วยกันออกเงินเป็นทุนกองกลางทุกปี เหลือจากจ่ายไปในงานแล้วก็รวบรวมไว้ให้แม่ได้จับจ่ายใช้สอยแล้วแต่ใจของแม่ แต่แม่ไม่ยอมมิให้จ่ายไปในเรื่องส่วนตัวเลย แม่จะเก็บไว้ทำบุญหมดตามศรัทธาที่แม่จะเห็นสมควร ดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว จนในปีสุดท้ายชีวิตของแม่ แม่เหมือนจะรู้ว่าตัวเองจะสิ้นอายุในคืนนี้ แม่ได้ปรารถนากับลูกจะอุทิศเงินสร้างห้องให้โรงพยาบาลสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑ ห้อง เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท (สามหมื่นบาท) และจะให้โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดชอีก ๓๐,๐๐๐ บาท (สามหมื่นบาท) เพื่อสร้างห้องคนไข้พิเศษ โดยให้ใช้ชื่อว่าห้อง "ปลื้ม--สาย กุลละวณิชย์" เหมือนที่โรงพยาบาลตำรวจเช่นกัน เพื่อเป็นที่ระลึกถึงพ่อซึ่งจากแม่ไปนานแล้วด้วย แต่แม่ก็ยังไม่ได้ส่งเงินไปให้ดังความปรารถนา แม่ก็มาสิ้นชีวิตไปเสียก่อน บัดนี้ลูกได้ปฏิบัติตามความปรารถนาของแม่ทุกประการแล้ว

ตามธรรมชาติแม่เป็นคนแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บประจำตัวที่ร้ายแรงอย่างใดเลย นอกจากการปวดเมื่อยและตาเริ่มมัวบ้างเล็กน้อย ได้ไปให้นายแพทย์ตรวจเมื่อประมาณ ๓ ปีมาแล้ว ปรากฏว่าแม่เป็นต้อกระจกแต่ก็ไม่มีอาการเจ็บปวดอย่างไร ตาก็ยังเห็นเป็นแต่รู้สึกรำคาญที่เหมือนมีเส้นอะไรมาขวางตาอยู่ แม่ตรวจแล้วก็กลับบ้านรักษาโดยการล้างตา หยอดตา กาลล่วงมาถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๗ นี้ ตาแม่เริ่มมัวมากขึ้น ข้างหน้ามองไม่เห็นเลย แต่

อีกข้างหนึ่งพอเห็นราง ๆ มีญาติพี่น้องและชาวบ้านตำบลนั้น หลายคนเป็นอย่าง
 แม่ เข้ามาลอบตาแล้วตาเห็นดีขึ้น ไปเยี่ยมแม่ไปเล่าให้แม่ฟัง แม็กก็ซักถาม
 ถึงการลอบตาทราบว่าไม่เจ็บปวดอะไร ลอบแล้วไม่กี่วันก็กลับบ้านได้ แม่จึง
 เกิดกระตือรือร้นที่จะเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อลอบตาบ้าง และเจาะจงมาว่าจะมา
 หาคุณหมอดังที่ศิริราช เพราะเป็นเพื่อนกับลูกชายคนที่ ๓ และเป็นหมอดา
 คนเดียวที่แม่รู้จัก ต่อมาลูกคนที่ ๔ ไปเยี่ยมแม่เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๐๗
 แม่จึงขอเข้ามากรุงเทพฯ ด้วย และเข้าพักที่โรงพยาบาลศิริราช ตึกจักษุชั้น ๓
 เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๗ โดยมีลูกคนที่สองติดตามไปอยู่ที่ โรงพยาบาล
 ด้วย พักอยู่ที่โรงพยาบาลจนถึงวันที่ ๒๗ ตุลาคม เวลาเช้า คุณหมอดังและ
 คุณหมออัมพร พร้อมด้วยหมอดนอมศักดิ์ กุลละวณิชย์ หลานย่าของแม่ ได้
 มานำแม่ไปทำการลอบตายังห้องผ่าตัด ลู ๆ ทุกคนของแม็กก็พากันรออยู่ที่ห้อง
 พักด้วยความกระวนกระวายใจ ชั่วเวลาไม่มากนัก แม็กก็ถูกนำกลับขึ้นมายัง
 ห้อง และสบายดีไม่มีอะไรนอกจากจะต้องแอนนิ่ง ๆ อยู่วันสองวันเท่านั้น
 ตอนบ่ายแม็กก็พูดถามถึงลูกหลานใครไปใครมาบ้าง จนบางครั้งพยาบาลที่เฝ้า
 อยู่ก็ได้ข้อร้องไม่ให้พูดมากนัก

รุ่งเช้าวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๐๗ นายแพทย์มาเปิดตาดูและทำความเข้าใจ
 สะอาดให้ ก็ยังซักถามสนทนากับแม่เป็นอย่างดี และแม่มยังเล่าให้ลูกฟังว่า
 เวลาทำไม่เจ็บเลย พอถึงเวลา ๑๐.๐๐ น.เศษ แม็กก็มีการไอเพียงครั้งเดียว
 เท่านั้น ก็หลับตาออกตบไป ลูกสาวที่เฝ้าแม่อยู่ตกใจ จึงวิ่งออกมาตาม
 พยาบาลที่ฟังจะออกไปเมื่อฉีดยาเสร็จให้กลับเข้าไปดู พยาบาลได้โทรศัพท์
 ตามหมอมานักกันชุดมุน ลูกหลานที่เริ่มทยอยกันมาเยี่ยมตามปกติ ได้มา
 ประสกับภาพอย่างนี้เข้า ทุกคนตกใจที่สุด ไม่นึกไม่ฝันเลยว่าแม่จะเป็นไป

อย่างนี้

ทุกคนมาเยี่ยมแม่ด้วยความกระตือรือร้น ย่อมองว่า จะพบแม่ที่ค่อยสบายขึ้นกว่าเมื่อก่อนแล้ว เหตุใดจึงมีอันเป็นไปอย่างนี้เล่า ต่างก็ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรกัน พวกกันหน้าซีตใจสั่นยืนออกันในห้องพัก นายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางหัวใจทุกท่านของโรงพยาบาลศิริราช ได้กรุณามาช่วยแม่กันเต็มความสามารถ ลูก ๆ รู้สึกเป็นพระคุณและขอขอบคุณทุกท่านด้วย นายแพทย์ได้พยายามที่จะช่วยชีวิตแม่เอาไว้ถึง ๓ ชั่วโมง แต่แม่ก็ไม่ยอมตื่นขึ้นมาอีกแล้ว

แม่จากลูกไปด้วยอาการอันสงบ กระทั่งหันเหเสียจนลูกไม่สามารถจะคุมสติเอาไว้ได้ ลูกก็ทราบดีแล้วว่าแม่มีอายุมากแล้ว วันหนึ่งแม่จะต้องจากลูกไป แต่ลูกก็ยังอยากให้แม่อยู่ต่อไปอีก เพราะถึงแม่จะมีอายุถึง ๘๘ ปีแล้วก็ตาม แม่ก็ยังแข็งแรงไม่หลงเลย ความจำของแม่ยังดีเยี่ยม แม่จะเล่าเรื่องเก่าแก่ครั้งแม่ยังเด็ก และเรื่องลูกของแม่ ทุกคนเมื่อยังเล็ก ๆ อยู่ ได้อย่างถูกต้อง และแม่นยำ หูของแม่ยังฟังได้ถนัดชัดเจนเช่นคนหนุ่มสาวทั้งหลาย แม่กำลังมีความสุขอยู่กับลูก ๘ คน หลาน ๒๑ คน และเหลน ๑๕ คนของแม่ ลูกไม่นึกเลยว่าแม่จะจากลูกไปอย่างกะทันหันเช่นนี้ จึงทำให้ลูกเสียใจเป็นอย่างมาก

แม่เป็นผู้ที่เกิดมาดี อยู่ในโลกก็อยู่ด้วยความดี และเวลาจากไปแม่ก็ไปอย่างดี ร่างกายของแม่จากลูกไปแล้ว แต่ความดีของแม่ยังอยู่ที่ดวงใจของลูกทุกคน สมกับคำที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

“รูปี ชีรติ มจฺจานี นามโคตฺตํ น ชีรติ”

รูปร่างย่อยยับดับไป แต่ชื่อเสียงเกียรติคุณยังคงอยู่

แม้ชื่อเสียงเกียรติคุณของแม่จะ ไม่มีความหมาย สำหรับคนทั่วไปนัก เพราะแม่ใช้คนใหญ่โตทำชื่อเสียงอะไรให้ปรากฏ แต่ชื่อเสียง เกียรติคุณ

และคุณความดีของแม่ มีความหมายยิ่งใหญ่สุดบุชา ของลูก หลาน เหลน
ญาติพี่น้องและผู้ที่เคยได้ฟังพาท้ายแม่เป็นที่สุด ซึ่งลูกจะไม่มีวันลืมเลย

ลูก ๆ ขอกราบขอบพระคุณ “สมเด็จพระวันรัต” ที่ได้ประทานกรุณา
รับศพตั้งไว้บำเพ็ญกุศลที่วัดพระเชตุพน และขอกราบขอบพระคุณเจ้าคุณ
“พระเทพสุธี” ที่ได้กรุณาจัดการศพ และตบแต่งสถานที่ตั้งศพให้สวยงาม
งาม และขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ได้กรุณามาในงานบำเพ็ญกุศล และงาน
ฌาปนกิจศพของแม่ในคราวนี้ หากมีสิ่งใดบกพร่องขอประทานอภัยด้วย

ด้วยบุญกุศลที่แม่ได้ทำมา ประกอบด้วยการที่แม่ได้มีลูกชายได้อุป
สมบทในพระพุทธศาสนาถึง ๖ คน และด้วยบุญกุศลใดๆ ที่ลูกได้กระทำมา
แล้ว ขอให้กุศลทั้งหมดนั้น จงเป็นอนุคามินี่ติดตามสนองให้แม่ถึงซึ่งความสุข
ในสัมปรายภพ จงทุกประการ.

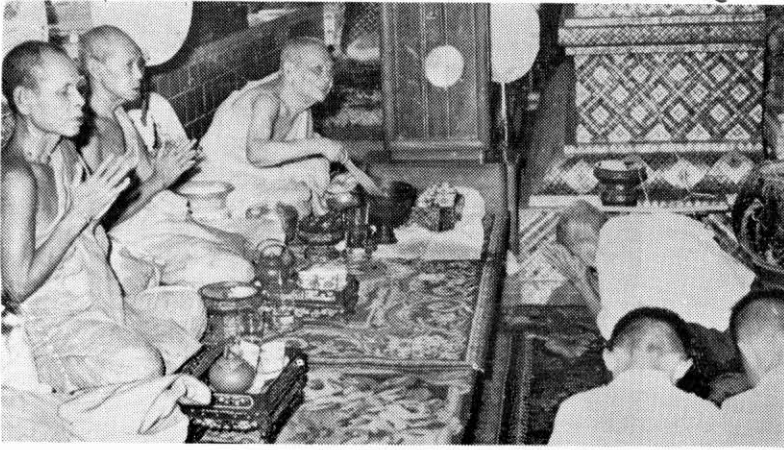
ลูก ของ แม่

คุณแม่สาย กุลละวณิชย์

ชาตะ ๒๒ มี. ก. ๒๔๑๖

มรณะ ๒๘ พ. ก. ๒๕๐๗

แม่กำลังรับน้ำพระพุทธรณ์
จากสมเด็จพระสังฆราช เมื่อคราวทำบุญอายุครบ ๖๐ ปี
ของลูกคนที่ ๓

แม่อุ้มเหลนคนที่ ๑๒
ในวันโกนผมไฟ
พ.ศ. ๒๕๐๔

↑

แม่ได้ช่วยพรลูกคนที่ ๔
ในวันคล้ายวันเกิด
เมื่อวันที่ ๑๖ พ.ย. ๒๕๐๖

แม่ถ่ายรูปพร้อมทั้งลูก-หลาน และเพื่อนในคราวทำบุญอายุครบ ๘๖ ปี
เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นภาพสุดท้ายของแม่ ถ่ายเมื่อคราวทำบุญวันเกิด

เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๐๗

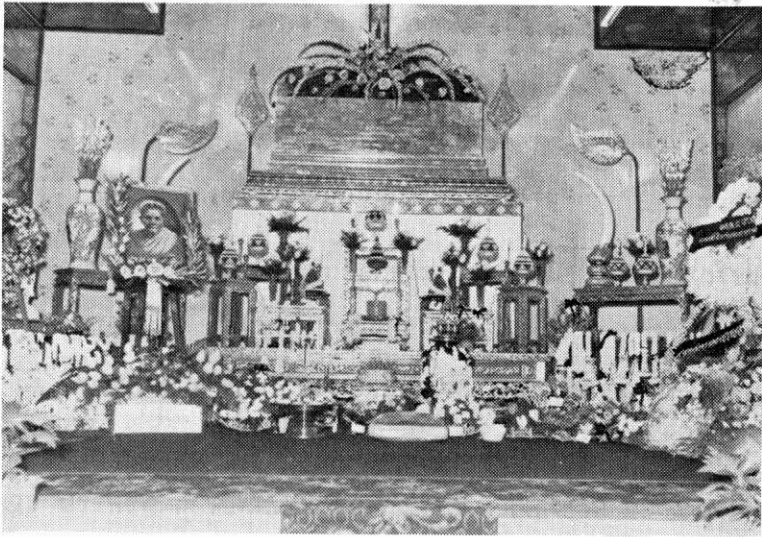
ลกหลาน กำลังรดน้ำอวยพรแม่

เป็นภาพสุดท้ายของแม่ ถ่ายเมื่อคราวทำบุญวันเกิด

เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๐๗

ลกหลาน กำลังรดน้ำอวยพรแม่

๕๐๔
ศพของแม่ตงบาเพญกุลทั่วพระเชตุพน

พจนานุกรม

ของ

พล.ร.อ. อนันต์ เนตรโรจน์ ร.น.

พลเรือเอก อนันต์ เนตรโรจน์ ร.น.
บ้านเลขที่ ๒๘ ซอย ๕๗ ถนนสุขุมวิท
จังหวัดพระนคร โทร. ๙๑๓๘๒

วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๒

คุณจวน กุลละวณิช เพื่อนรัก

คุณแม่สาย กุลละวณิช ยอดสุดที่รักของคุณ ได้มรณกรรมด้วยโรคหัวใจวาย ณ โรงพยาบาลศิริราช ผูกกับเพื่อนๆ ได้ทราบข่าวด้วยความเศร้าสลดใจเช่นเดียวกับคุณ แต่เมื่อคิดถึงพระพุทธรูปองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดาของสตรี บรูษาคฤหัสถ์ บรรพชิต ทูกรูปทุกนาม และคุณแม่ของคุณอายุได้ ๘๘ ปีแล้ว ซึ่งนับว่าหาได้ยากมาก ที่คนเราจะมีอายุยืนนานได้ถึงเพียงนี้ เมื่อเช่นนั้นความเสียใจก็ย่อมคลายไป

การที่ท่านมีอายุยืนเช่นนี้ นับว่าเป็นกำไรมากของชีวิต ท่านได้เห็นความเจริญเป็นหลักฐานของลูก ๆ ทุกคนและหลาน ๆ หลายคน ได้ทราบความเก่งกาจสามารถของคุณมาสุข กุลละวณิช ผู้หลาน ที่สอบไล่ชั้นมัธยมปีที่ ๘ ได้ที่ ๑ ของประเทศไทย และสอบชิงทุนของรัฐบาลไปศึกษาวิชาต่อ ณ ต่างประเทศได้ ท่านได้เห็นการพัฒนาก้าวหน้าของประเทศชาติที่รัก ท่านนอน

อยู่กับบ้านก็ได้ฟังพระธรรมเทศนา ชมละคร คุุภาพยนตร์ ทราบข่าวสารการ
เมือง และเห็นภาพเหตุการณ์ต่างๆ ใหม่ ๆ แปลก ๆ ของโลกจากโทรทัศน์
คุณพ่อปลื้ม กุลละวณิชย์ ยอดสุดที่รักของคุณ ผู้ได้ถึงแก่กรรมไปก่อนเมื่อ
๑๖ - ๑๗ ปี จะไม่ได้ฟัง ได้ชม ได้ดูโทรทัศน์เช่นนี้เลย คุณแม่ของคุณเลี้ยง
ลูกชายได้ดีทุกคน เช่น คุณพิชัย กุลละวณิชย์ รับราชการเป็นจเรตำรวจ
ได้รับพระราชทานยศเป็นถึง "พลตำรวจโท" - คุณจอม กุลละวณิชย์ รับ
ราชการในกองทัพอากาศ เป็น "นาวาอากาศเอก" คุณเองได้เป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดฉะเชิงเทราถึง ๒ สมัย อาานิสงส์ผลดีที่เด่นคือ
ท่านบรรพชาอุปสมบทบุตรชายคนหนึ่ง (เจียม กุลละวณิชย์) ไว้ในพระ
บวรพระพุทธศาสนา ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น "พระราชาคณะ"
ขณะนี้เจ้าคณะจังหวัดฉะเชิงเทรา—เป็นที่เคารพสักการะของสาธุชนทั่วไป
พระคุณเจ้ารูปนี้ ก็คือ "พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระพุทธิรังสี"

คุณแม่ของคุณได้บำเพ็ญทาน การศาสนา เกื้อกูลแก่พระภิกษุสงฆ์
เสมอมา—อาานิสงส์ผลบุญเหล่านี้จึงช่วยให้คุณแม่ของคุณมีความสุขกาย สบาย
ใจ อายุยืนนานมาได้ถึง ๘๘ ปี บุคคลที่อายุยืนถึงเพียงนี้ย่อมหาได้ยากมาก
เมื่อลูกหลานได้เห็นความเผ่าชะแระแก่ชะราของท่านเช่นนี้ จึงนับว่าเป็นมิ่ง
มงคลอย่างสูง เท่ากับเป็นการประกาศถึงคุณงามความดีของท่านที่ได้ทำไว้แต่
ปางก่อน สมดังคำโคลงที่ว่า

เกิด ประดับกับโลกแล้ว

คุณาภา

แก่ เพศเขตสังขาร

กุศลสร้าง

เจ็บ ใช้ไถ่ล้อมปราม

บุญประกอบ ช่วยแฮ

ตาย ประกาศเกียรติอ้าง

อุโฆษช้องสาธุ เทอญ

เมื่อผมกับเพื่อน ๆ กลุ่มหนึ่งได้ทราบถึงการวายชนม์ของคุณแม่ของคุณ จึงได้จัดดอกไม้ธูปเทียนจตุปัจจัยไทยธรรมมา นำเพื่อกุศลสวด พระอภิธรรมให้แก่ท่านในคืนวันนี้เพื่อกุศลส่วนกุศลบุญราศีให้แก่ท่านอีกโสดหนึ่ง

อนึ่ง เพื่อนคนหนึ่งเป็นห่วงว่า คุณแม่ของคุณถึงแก่กรรมไปใหม่ๆ วิญญาณจะเดินทางไปสวรรค์ ไม่มีธนบัตรเงินตราที่จะไปใช้จ่ายเป็นค่าวิชา ผ่านเมืองต่าง ๆ และทำบุญให้ท่านแก่คนยากจนในเมืองผีเหมือน อย่างพระเจ้าถึงโทงฮ่องเต้ จึงได้ซื้อกระดาษเงินกระดาษทองธนบัตรเงินตราอันเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายของเมืองผีมาเผื่ออุทิศให้แก่คุณแม่ของคุณ เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเมืองสวรรค์ เช่นเดียวกับคุณแลกเงินดอลลาร์ให้บุตรชายไปศึกษาวิชา ณ สหรัฐอเมริกา ส่วนท่านจะได้รับหรือไม่นั้นเป็นเรื่องของจิตใจ เราทำทั้งนี้ด้วยความกตัญญูกตเวที

ด้วยอำนาจกุศลบุญราศีที่คุณแม่ส่าย กุลละวณิชย์ ได้บำเพ็ญทาน การศาสนา เกื้อกูลแก่พระสงฆ์ อำนาจผลานิสงส์ที่ท่านได้บรรพชาอุปสมบท บุตรชายเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระบวรพุทธศาสนา กุศลกุศลที่ได้กระทำพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา วัชราอุโบสถศีล สดับรับฟังพระธรรมเทศนา และอานิสงส์ผลที่ลูกหลานกับเพื่อน ๆ ของคุณได้ทำอุทิศให้ตลอดมา เป็นศุภคตานิผู้ไม่ต่างพร้อย เหตุเพราะรู้ธรรมแห่งสัตบุรุษว่า

คนเราตายแน่แท้

ทุกคน

บุญบาปหาบคอนขน

คู่ได้

เงินทองลูกพัวตน

บ่ติด ตามแฮ

ไปเปล้ามาเปล้าไ้อ้

อนาถกลิ้งกลางคืน

ก่อนดับจิตมีสติมั่นคง ไม่พัวเพื่อนลุ่มหลง ระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรม

คุณ พระสังฆคุณ ศิลปินแห่งชาติ ท่านอินตนาได้บริจาค เทวดา และ นิพพาน ดับเบญจขันธ์แล้ว สำเร็จเป็นพระอรหันต์ตัดกิเลสเป็นสมุจเฉตพาทาน เข้าสู่นิพพาน วิญญาณของท่านไปสู่สุขสำราญบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อยู่ร่วมกับ คุณพ่อปลื้ม กุลละวณิชย์ ในปราสาททองผ่องโสภา ประดับด้วยเพชรพลอย อันมีค่าสูงได้ ๑๐๐ โยชน์เป็นประมาณ มีอาหารทิพย์บริโภคน และ มีเทพบุตร เทพธิดาเป็นบริวารมากมายชั่ววันหนึ่งคร เทอญ.

โดยความรักและนับถือ

พลเรือเอก อนันต์ เนตรโรจน์ กับเพื่อน

ตามที่คุณเจอน กุลละวณิชย์ มีความประสงค์จะพิมพ์จดหมายฉบับนี้ลงในหนังสือที่จะพิมพ์แจกเป็นที่ระลึกของคุณแม่สาย กุลละวณิชย์ มารดา บังเกิดเกล้าผู้ล่วงลับไปแล้ว เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมบรรณาการแก่ญาติมิตรในงานฌาปนกิจศพของท่าน ผมอนุญาตให้คุณเจอนพิมพ์จดหมายฉบับนี้ได้ตามความประสงค์ด้วยความยินดี

ขออานุภาพธรรมทานนี้ จงอำนวยให้เกิดอริภูมิวิบูลย์ มนุญญผลลบรรพกาลให้วิญญาณของคุณแม่สาย กุลละวณิชย์ เจริญด้วยทิพสุขจงทุกประการ.

(พลเรือเอก อนันต์ เนตรโรจน์ ร.น.)

วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๐๗

รายนามเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

อุทิศแด่ศพ

คุณแม่สาย กุลละวณิชย์

พฤษส์บค	ที่ ๒๙ ต.ค. ๐๗	คณะเจ้าภาพ
ศุกร	ที่ ๓๐ ต.ค. ๐๗	คุณสง่า วรรณดิษฐ์, คุณอาทร สังข์วัฒนะ
เสาร์	ที่ ๓๑ ต.ค. ๐๗	คณะนายตำรวจรุ่น ๒๔๖๔
อาทิตย์	ที่ ๑ พ.ย. ๐๗	สมาคมชาวจันทบุรี
จันทร์	ที่ ๒ พ.ย. ๐๗	พล.ต.อ. ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ร.ม.ช. และ อธิบดีกรมตำรวจ
อังคาร	ที่ ๓ พ.ย. ๐๗	คุณเกียรติ วัฒนเวคิน, คุณเริงศิลป์ และ ทำบุญ ๗ วัน วันที่ ๓—๔ พ.ย. ๐๗ เวลา ๑๖.๓๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปเจริญ พระพุทธรมณฑ์ เวลา ๑๘.๓๐ น. แสดงพระธรรมเทศนา โดยสมเด็จพระวันรัต (วัดพระเชตุพน) เวลา ๑๙.๓๐ น. สวดพระอภิธรรม

- พุธ ที่ ๔ พ.ย. ๐๗ เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล
พระสงฆ์สามเณรทั้งวัด
พระสงฆ์ ๒๐ รูปบังสกุล
บริษัทสุรามหาคุณ
- เสาร์ ที่ ๗ พ.ย. ๐๗ พล.ร.อ. อนันต์ เนตรโรจน์ และคณะ
พุธ ที่ ๑๑ พ.ย. ๐๗ นักศึกษา ส.จ. รุ่นที่ ๙ และเตรียม ท.บ.
รุ่น ๗
- พุธ ที่ ๑๔ พ.ย. ๐๗ คณะนายทหารกรมช่างโยธาทหารอากาศ
พุธ ที่ ๒๔ พ.ย. ๐๗ คุณวิชัย ขอสไตติกุล
พฤหัสบดี ที่ ๒๖ พ.ย. ๐๗ ชาวคณะอำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทรา
นิมนต์พระมาสวดมนต์อุทิศแด่คุณแม่สาย
กุลละวณิชย์ เวลา ๑๔.๐๐ น.
- พุธ ที่ ๒ ธ.ค. ๐๗ คุณสิงห์ กลางวิสัย และภรรยา
พุธ ที่ ๙ ธ.ค. ๐๗ พล.ต.ต. พยงค์ สมิตี และภรรยา
พุธ ที่ ๑๖ ธ.ค. ๐๗ สำนักงานจเรตำรวจ และกองบังคับการ
ตำรวจนครบาลใต้ (๕๐ วัน)
เวลา ๐๙.๐๐ น. เริ่มพิธีกตึก
เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์
๑๐ รูป เจริญพระพุทธ
มนต์
เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารแด่พระ
สงฆ์ ๕๐ รูป

เวลา ๑๓.๐๐ น. พระสงฆ์ ๒๐ รูป บัง

เวลา ๑๔.๐๐ น. สุกุล สมเด็จพระ

มหาธีระวงศ์ วัดมกุฏ

กษัตริย์าราม แสดง

พระธรรมเทศนา ๑

กัณฑ์ จบแล้วพระสงฆ์

จตุรกรสวดธรรมคาถา

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระสงฆ์ ๔ รูป สวด

พระอภิธรรมโดยสำนัก

งาน จเรตำรวจ และ

บก.น. ได้

พุทธ	ที่ ๒๓	ธ.ค. ๐๗	บริษัทเดลินิวส์
พุทธ	ที่ ๓๐	ธ.ค. ๐๗	ชาวฉะเชิงเทรา
พุทธ	ที่ ๖	ม.ค. ๐๘	โรงงานเครื่องเคลือบดินเผาสุโขทัย ชลบุรี
พุทธ	ที่ ๑๓	ม.ค. ๐๘	สมาคมและโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม
พุทธ	ที่ ๒๐	ม.ค. ๐๘	คุณชูชัย อิศวพันธ์, คุณชัยยงค์, คุณ วัชรินทร์ สุขพณิชนันท์
พุทธ	ที่ ๒๗	ม.ค. ๐๘	เวทีราชดำเนิน
พุทธ	ที่ ๓	ก.พ. ๐๘	กองตำรวจทางหลวง (๑๐๐ วัน)
อาทิตย์	ที่ ๗	ก.พ. ๐๘	พ.ต.อ. วิเชียร สีมันตร

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญ

พระพุทธรูป

- เวลา ๑๙.๓๐ น. พระสงฆ์ ๔ รูป สวดพระ
อภิธรรม
- จันทร์ ที่ ๘ ก.พ. ๐๘** เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพลแด่พระ
สงฆ์สามเณรทั้งวัด
- เวลา ๑๓.๓๐ น. มี พระธรรมเทศนา ปฐมสัง
คีติ ๓ ธรรมมาสน์ พระ
สงฆ์ ๔๙ รูป สวดสังคีติกถา
- เวลา ๑๙.๓๐ น. พระสงฆ์ ๔ รูป สวดพระ
อภิธรรม
- อังคาร ที่ ๙ ก.พ. ๐๘** เวลา ๑๗.๐๐ น. พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ ๑๐
รูป เจริญพระพุทธมนต์
- เวลา ๑๘.๐๐ น. มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์
- เวลา ๑๙.๓๐ น. พระสงฆ์ ๔ รูป สวดพระ
อภิธรรม
- พุธ ที่ ๑๐ ก.พ. ๐๘** เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพลแด่พระ
สงฆ์ ๒๐ รูป
- เวลา ๑๓.๐๐ น. เคลื่อนศพ จากวัด พระ
เชตุพนฯ ไปสู่ เมรุ วัดมกุฏ
กษัตริยาราม
- พฤหัสบดี ที่ ๑๑ ก.พ. ๐๘** เวลา ๑๖.๓๐ น. พิจารณาผ้าฆ้องสกุล
- เวลา ๑๗.๐๐ น. ประชุมเพลิง

เกียรติภานดา

หน้าว่าง

น ห ร อ กู ห ม น

รถยนต์บุโรทั่งสี่จาง จนเห็น
กระดุการถ คร่ำครึสมแก่ชรา ชาย
หนุ่มท่าทางสมารถพอใช้ นั่งขับ
รถยนต์นั้นไปเลงๆมาตามถนน มีผู้
สังเกตเห็นว่ารถเลยวกลับไปกลับ
มาตามถนนหลายเที่ยว ผู้ขับ
เหลียวซ้าย แล ขวา หลอก หลอก

เหมือนคนบ้านนอก บางคราวหยิบเอกสารมาดูแล้วสอดใส่ในกระเป๋าเสื้อ
บางคราววางมือออกมาประหนึ่งจะได้เสียงครางของรถยนต์ เขาคิดในใจว่า
“ มาตามหนังสือแล้วทำไมไม่พบ ” เขายังขับรถให้วิ่งต่อไป เห็นสภาพ
สตรีคนหนึ่ง เดินผึ่งอยู่ข้างถนน เขาคิดว่าคงมีข่าวดีจากสภาพสตรีคนนั้นบ้าง
จึงหมุนพวงมาลัยรถให้วิ่งเข้าหาแต่เหวี่ยงแรงเกินไป รถวิ่งเฉียดผิวหนังสภาพ
สตรีคนนั้นแล้วก็หยุดก๊กพอด

หญิงคนหนึ่งถักผมเปียเป็นสองแฉก ผูกโบว์ขาว ปล่อยจนเคื่องตา
สรวมเสือกล้ำ รองเท้าสปอต สวมกางเกงสีแดงแจ๊ด เห็นรถยนต์เกเรมา
ท้ายไสววิ่งเฉียดผิวหนังตนเช่นนั้น ดวงตาขี้คมหวานก็แปร่งเป็นสี่มรดกทันที

ธรรมชาติแห่งการต่อสู้เตรียมพร้อมทุกกล้ามเนื้อ มือกำขั้วตามหนังสือแน่น คิดว่า “วันนี้ โชคดีมาก เป็นได้ฟ้าดช้อกกันแน่”

ยังไม่ทันที่ชายหนุ่มในรถจะพูด หญิงผมเปียได้เบ็ดจากโคมตัวอย่าง สายฟ้าแลบว่า “พ่อสุภาพบุรุษ นี่คงเข้าใจว่าฉันเป็นถนนกระนั้นหรือ จึงเอารถมาเกยกันง่าย ๆ ตัวมีใบอนุญาตขับรถหรือเปล่า”

ธีรพล “ขอโทษ ผมเลี้ยวรถแรงไปหน่อย” สายตาคู่ผู้พูดด้วย อากาศร้อนโยน ครั้นเห็นแวตาคู่ผู้พูดไม่ยอมเป็นมิตรด้วยก็ตกใจ จึงเกิดมุมน่าจะแสดงสายตาสีมรกตออกมาบ้าง

หญิงผมเปีย “อวดดีทั้งที่ไม่มีดีจะอวด คุณใช้ ความเป็นสุภาพแบบไหน หรือใช้ความเป็นสุภาพบุรุษแบบมันเทศชนิดีอะ”

ธีรพลหน้าเจื่อน “ไม่มีเจตนาเลย คุณเป็นสตรีเพศ ควรใช้คำที่สุภาพจะชอบคุณมาก” ว่าพียงในใจว่า “นี่หรือชาวกรุง ถ้าคู้หมั้นของเรา ก้ากันตั้งนอกแตกตายแน่”

คนผมเปียวางท่าเชื่องกว่าเก่า พูดอย่างนักเลงโตว่า “อ้อ ถูกแล้ว คุณเทรราบเสียด้วยว่า สตรีชนิดฉันกินข้าว มีใช้ชนิดกินแกลบ เมื่อคุณไม่พอใจจะฟ้าดช้อกกับฉันก็ยินดีมาก”

พูดแล้วก้าวหัวประชิดเข้าอีก มือทั้งสองกำหมัดแน่น ทำหายด้วยตาสีนิล

ธีรพล ชยับดอยเซไปสี่ก้าว ตาสีมรกตค่อย ๆ จางไปกลายเป็นแวตตกใจ หลบสายตาคคนผมเปียมองไปสุดถนน ขณะหนึ่งลอบมองทางหางตา เห็นตาทังคู้ยังจ้องเบ่งด้วยการทำหาย เขาต้องหลบสายตาดรีกว่า “ยิ่งกว่าเกลือ ยิ่งกะผู้ชายออกลมศอก” ช่มความคร้าม ปล่อยให้ให้ล้ายมดามว่า

“ถนนจะไปไหน”

คนผมเบียด “ถนนไม่ไปไหน”

ธีรพลหน้าจืดสะอึกถามว่า “ทางจะไปไหน”

คนผมเบียด “ถามทางดูว่า ทางจะไปไหน?”

ธีรพล หัวหมุนในคำตอบอันเต็มไปด้วยสำนวนสับตลับขึง พยายามสะกดอย่างอารมณ์เย็น ถามหญิงคนที่สองว่า “คุณคงอยู่แถวนี้ และคงทราบที่บ้านเลขที่ ๑๒๑ อยู่ชอยไต”

หญิงที่สอง “สาม-ซ้าย-ขวา ซ้าย-ซ้าย-ขวา-ตรง”

ธีรพล ร้อนหู คั่นใจพูดไม่ออก แสดงอาการฉุนเฉียวด้วยอารมณ์ของคนหนุ่ม ขึ้นรถบีบประตูดังสนั่น สด้าทเคื่อง ก่อนรถจะเคลื่อนที่ได้จับปากมาทางหญิงสองคนนั้น ล้วยสายตาอย่างเย้ยหยัน พันอารมณ์ร้อนออกมาว่า “ยายกะเทย” ครั้นแล้วเคลื่อนรถทันที

คนผมเบียดเค็ดตาลมาก แอ้งขวด โศคา—โศลาจากมือเพื่อนเหวี่ยงโครมไปที่เก้งรด ขวดแยกจากเนื้อเดียวกันจนนับชั้นไม่ถ้วน อีกคนหนึ่งติดตามด้วยก้อนหินข้างถนน ตะโกนตามไปว่า “อวดดีนัก ๆ” รถยนต์คันนั้นเลยถือโอกาสวิ่งจืดไป

ธีรพลรำพึงกับตัวเอง “สวยพอใช้ แต่ดูไม่น้อยเลย ผิวหน้าที่ดูก็ยังไม่ลบรอยผิวหน้าที่สวยงามได้” ใจเขาประหวัดถึงคู่มั่นของเขาว่า “ถ้าคู่มั่นของเราดูอย่างนี้” ดอนใจยาว “ถึงดูก็สวย” นึกถึงคำบอกกลับจุนชั้นอีก “แม่เทพริดาเอ๊ย ช่างกะไรเลย ใจหนอใจ จะไปรดส้วมผู้ยากลำบากราว ช่างเล่นลั่นเหลือเกิน พูหญิงใต้ฟ้าบางกอกนี้ลำบากสำนวนไม่น้อยเลย” หวนนึกถึงคำแนะนำดวงใจนั้นรุ่มวาบ ๆ “นี่ยังงั้นแม่คุณ บอกยังกะว่า

นายธีรพล เป็นสัพพัญญูทีเดียว” ตรึงต่อไปด้วยความหนักอก “สามชาย
 ของเจ้าหล่อนนี่กะบอกแถวทหาร หมายอย่างไรกัน” เขาต้องหยุดตรึง
 ถึงปัญหานี้ พลันปฏิภาณก็เกิดขึ้น “สาม—ชาย—น่าจะหมายถึงชอยที่ ๓
 แล้วเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา—แล้ว—ซ้าย—แล้ว—ซ้าย ขวา—ตรง เป็นพบบ้าน
 เลขที่ ๑๒๑” พอได้ความคิดนั้นอาการยิ้มปรากฏที่ดวงใจ “ขอยใจแม่เทพ
 ธิดาแก่นแก้ว ที่ได้กรุณาอมบอกทางให้ แม่รูปสวย คงคิดว่านายธีรพล
 เป็นแค่กระนั้นหรือ” ดีใจจนขนพอง สัต้าทร่วงต่อไปจนถึงชอยที่ ๓ เลี้ยว
 ซ้ายแล่นรถไปตามคำแนะนำนั้น ถึงบ้านเลขที่ ๑๒๑ ก็สุดทางพอดี

หญิงผมเปียกับสหายเดินตากลมอย่างโชกโชก แล้วกลับบ้านด้วย
 อารมณ์เบิกบานใจ แยกทางกับสหายที่ปากชอย ส่วนตนรีบรถเข้าบ้าน เห็น
 รถซึ่งไร้ความสภาพมาจอดอยู่หน้าบ้าน มีลักษณะการมอซอเหมือนคนสันคึด
 ก่อความเดือดดาลขึ้นอีก ได้ทราบจากคนในบ้านว่า คุณแม่กำลังสนทนากับ
 เจ้าของรถ จึงเดินเข้าบ้านอย่างสุภาพ ผ่านประตูห้อง คุณแม่เห็นจึงเรียก
 เข้าไปหาแนะนำว่า “นี่พี่เจ้า ลูกของลุง จงทำความเคารพเสีย พี่น้องกัน
 จากกันไปตั้ง ๑๐ ปี เขาชื่อธีรพล มาลาวดีคงจำไม่ได้”

สายตาประสพกัน ธีรพลลึกลงยิ้ม มาลาวดี ใช้นิ้วตาสัมผัสรถอีก
 ครึ่งหนึ่ง เห็นธีรพลจึงตนไม่ละสายตา จึงแลลั่นหลอกหลบหน้าหายไป
 คุณแม่เห็นลูกสาวแสดงมรรยาทไม่สวย จึงหน้าบึ้งออกไปต่อว่า “ทำไมจึง
 แสดงกิริยาอย่างนั้น ทำเป็นเด็กไปได้”

มาลาวดี “หนูเกลียดๆ คุณแม่บอกให้เขากลับเร็วๆ หนูร้อน
 เต็มทน”

คุณแม่ “เกลียดอะไร อาทิตย์หน้าก็จะต้องไปอยู่กับคุณลุงแล้ว

ธีรพลมากำหนดวันรับไป คุณลุงส่งแล้วส่งอีก ต้องการให้หลานไปอยู่ด้วย
ลูกสอนยาก จงไปขอโทษเขาเสีย”

มาลาวดี “ไม่...ยโส เห็นคนเป็นถนน หากความเป็นสุภาพบุรุษ
สักนิดก็ไม่ได้ คุณแม่ไปต้อนรับเขาเถิด”

“พี่น้องกันจะใช้ได้หรือทำอย่างนี้” คุณแม่พูด “เขามาบ้านเรา
ทั้งที ไม่มีแก่ใจมารับ ยิ่งกลับไล่ให้ออกจากบ้าน นี่แก่เอาธรรมเนียมมา
จากไหน”

“คุณแม่ไปก่อน เคี้ยวหนูไป” มาลาวดีออกอุบาย

ครั้นคุณแม่กลับเข้าห้องรับแขกแล้ว มาลาวดีขึ้นขึ้นไปบนต้นชมพู่
เลือกผลรับประทานอย่างสบายใจ

คุณแม่ขอโทษธีรพลแทนลูกสาว และพูดว่า “น้องแกงอนเป็นที่
หนึ่ง ขัดใจไม่ได้ เดี๋ยวไม่ตกฟาก ไม่รู้จักโต นึกเลงหัวไม้ดินเหนียวทุก
คน มาลาวดีใช้พวกนักเลงโตให้เหมือนไข่ม้วน พ่อธีรพลเมื่อน้องไปอยู่ด้วย
จงช่วยอบรมให้รู้จักความสมควรบ้าง”

ธีรพลคิดว่า “นึกว่าใครที่ไหน อันที่จริงก็คือคนที่ขวางรถเรานั่น
เอง” ดอนใจยาวหนักใจ “น่ากลัวจะแก่นแก้วจนปราบไม่อยู่ กรรมของ
เราเสียแน่แล้ว” คิดแล้วก็ปรึกษากับคุณแม่ต่อไป พอสมควรแก่เวลาก็กลับ
บ้านของตน พอเดินผ่านหน้าบ้านจะซนรด ชมพู่พวงหนึ่งหล่นลงมาด้วยความ
จงใจ ถูกหลังคารดเข้า พ่อเจ้าของรดเห็นชมพู่ร่วงลงมา มองหาผู้แกล้งมอง
ไปที่ต้นชมพู่ มาลาวดีขวางลงมาอีก ฉีกดไหลธีรพลไป ผู้ขวางเป็นอนหน้า
ไปเสียทางอื่น ทำเป็นไม่เข้าใจ

คราวนี้ธีรพลกลับตั้งใจในการกระทำของมาลาวดี เพราะทราบว่

เป็นคู่หมั้น เขาพยายามเก็บชมพูไว้รดติดไปด้วย เคลื่อนรถจากบ้าน ๑๒๐
ระหว่างทางที่แล่นรถมา เขาดีใจและเศร้าใจพร้อมกันไป สังเวศตัวเองโดย
ที่คิดว่ารูปคู่หมั้นผิดไปว่า “๑๐ ปีกว่าที่ไม่พบกัน คงจะน่ารักน่าเอ็นดูตาม
เคย มรรยาทคงหวานเหมือนเมื่อเป็นเด็ก ความงอนคงจางไป ซึมูกโป่งจน
เปราะแตกมีคงไม่มีแล้ว คงฉลาดเฉลียวเหมือนครั้งกระโน้น และคงสุขภาพ
พร้อมน่ารักน่าเอ็นดูกว่าเมื่อคราวเป็นเด็กน้อย เรามาพบครั้งนี้ คงได้พบ
อาการน่ารัก ส่ายตาที่เย็นหวาน ครั้นมาพบเข้าจริง ๆ ตรงกันข้ามหมด
จนจืดกว่าเมื่อเป็นทารก ชอบใช้แววตาสีมรกต สุขภาพเหมือนนกเงือกหัวไม้
มีดีเพียงว่าสวยสูงกว่าเมื่อยังเยาว์ สวยจนหน้าดูไม่อาจลบล้างความงามได้
มาพบทั้งที่จะพูดให้ ชื่นใจสักคำก็ไม่มีต้อนรับเราด้วยการแลบลิ้นหลอก
หยอกด้วยลูกชมพู มันชื่นใจเสียยิ่งแล้วแม้คุณ แต่ก็ยังดีนะ” เขาคิด “ยัง
อุตสาห์ขังชมพูมาให้ตั้งพวง” คิดถึงตรงนี้ เขาหยิบชมพูที่ผู้ขังตั้งใจ
ขังมาด้วยอารมณ์เฉยเฉย เขาประคองผลชมพูด้วยมือและดวงใจ ธีรพลก็
ทราบเจตนา แต่ธีรพลก็กลับอารมณ์ร้ายกลายเป็นดีว่า เขาขังมาด้วยความ
ดีใจที่พบกัน และธีรพลก็รวบรวมความรู้สึกของตนลงในทะเลรัก อภัยแก่คู่
หมั้นของตน ครวญโคลงในโลกนึกกับใจของตนเองว่า

ความแสนสุจริตไม้	ตรีตรง
รักร่วมอารมณ์ปลง	ว่าน้อง
หนักเบาบ่อจ่านง	ในโทษ นามแม่
จริงตั้งคำพี่พร้อง	แก่น้องจงจำ

และก็ตามกับใจของตนเองว่า “*นี่หรือคู่หมั้น*”

ในท่ามกลางแห่งความเป็นไป

ณ บ้านริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
ฝั่ง พระนคร เหนือขึ้นไปทาง
สามเสน มีบ้านคหบดีหลังหนึ่งใน
จำนวนหลายสิบหลัง เด่นอยู่ใน
เส้นทาง ถัดจากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
เล็กน้อย มีหน้าท่าลงแม่น้ำ
เจ้าของบ้านเป็นข้าราชการเก่า ใน

วัยชรา เจ้าบ้านมีธิดาเดียวในยุติธรรม แม้จะมีลวดลายในตำแหน่งวินิจฉัย
มหาอำมาตย์เรื่องนามมาแล้ว ถึงดังนั้น เขาก็ยังมีชาติแห่งตุลาการสมบูรณ์
ซันกเป็นนก ชีไม้เป็นไม้ มิใช่ชนิดที่เรียกว่า ชีไม้เป็นนกและซันกเป็นไม้

ธิดาเดียวที่รักงาน เมื่อออกจากราชการได้หันหน้ามาประกอบอาชีพ
ทางการค้า มีส่วนเป็นที่รื่นเริงใจเชื่อมให้คนในบ้านสนใจต่ออาชีพเพาะปลูก
นอกบ้านมีนายวินิจฉัยเป็นผู้นำในการค้า ภายในบ้านมีคุณนายปตานีเป็นผู้
นำในการเพาะปลูกและกิจการของแม่เรือน สกุนต์จึงมีฐานะดีเด่นโดยลำดับ
อาศัยประจำบ้านที่แม่บ้านและพ่อเรือนทั้งสองสนใจมากที่สุด ก็คือโอวาทของ
อานันท์เศรษฐีที่พ่ราสอนพวกญาติทุกกิ่งเดือนว่า

อัญชานัน ขัยทิสวา อูปัจฉิกันณจ อัจย

มรฺขุนณจ สมหาหฺ ปรณฺทิตฺ ฆรมาวเสติ

บันทึกครอบครองเรือน ฟังเห็นความสิ้นไปแห่งทรัพย์ เหมือน
ความสิ้นไปแห่งยาหยอดตา จงพยายามหาทรัพย์เหมือนปลวกเพียรก่อจอม
ปลวก และจงสะสมทรัพย์เหมือนแมลงผึ้ง หมั่นนำน้ำผึ้งมาสร้าง ฉะนั้น

อันธรรมดา ยาหยอดตา ความจริงก็หยอดครั้งละ ๒—๓ หยด มาก
หนเข้ายาหยอดตาก็หมดไป อันธรรมดาตัวปลวกช่วยกันขนดินมาทีละน้อย ๆ
นานวันเข้าจอมปลวกก็โตขึ้นโดยลำดับ โดกว่าตัวปลวกหลายโกฏิเท่า แมลง
ผึ้งเพียงแค่ตีม้่าน้ำหวานจากดอกไม้เท่านั้น นานวันเข้ารวงผึ้งก็ใหญ่โตน้ำหวาน
ก็มาก โลกพากันพิศวง เอาคติของสัตว์สองประเภทนั้นมาสอนคนว่า จง
เพียรสร้างตัวเหมือนตัวปลวกสร้างจอมปลวก จงสะสมทรัพย์เหมือนแมลงผึ้ง
สะสมน้ำหวานไว้ในบ้าน คือ รวงรังของตน

แม่บ้านและพ่อบ้านได้นำโอวาทนั้น มาสอนธีรพลลูกชายคนเล็ก
เช่นนั้น เพื่อให้รู้ความสำคัญในการครองชีพเตรียมตัวต่อสู้กับโลกต่อไป โดย
ที่พิจารณาเห็นว่าเป็นธรรมดาของโลก เกิดมาแล้วจะต้องเป็นคนกำพร้าทุก
คนเมื่อไม่กำพร้าเมื่อเด็ก ก็ต้องกำพร้าเมื่อใหญ่ การเตรียมตัวเพื่อต่อสู้กับโลก
เป็นหลักของความไม่ประมาท ฉะนั้น จึงปรากฏว่า ธีรพลเป็นเด็กอยู่ใน
กรอบแห่งความหวังของมารดาบิดา โดยมีการศึกษาทันสมัย มีอริยาสัย
เคารพธรรมโดยเหตุผล

นับแต่วันที่ มาลาวัตี มาพักอยู่ ณ บ้าน คุณลุง และคุณน้า ทั้งสองแล้ว
บ้าน "วินิจฉัย" ดูสวยสดงดงามขึ้นอีกโดยมีมาลาวัตีมาว่าวर्मชายคา ท่าน
ผู้ใหญ่ทั้งสองทอดสายตามองหลานสาวด้วยแววตาแห่งความเอ็นดูยิ่งกว่าลูกชาย

ทั้งนี้เนื่องด้วยหลานสาวเข้ากับผู้ใหญ่ได้ทุกวิถีทาง พยายามเอาอกเอาใจ ช่วยธุระทางบ้านด้วยความตั้งใจ อันเกิดแต่อัธยาศัยรักงาน ในสังคมทั่วไป เขารับรู้กันว่า ตำแหน่งหลานสะใภ้ของนายวินิจฉัยรวมในคน ๆ เดียวกัน คือ “มาลาวดี”

ชายหนุ่มหญิงสาวคู่นี้ เป็นญาติกันโดยน้ำสาбал ความสนิทสนม ความไว้วางใจเชื่อใจของบรรพบุรุษแห่งสกุลทั้งสองนั้น ย่อมเป็นไปยิ่งกว่าสายโลหิต ส่วนคนภายนอกมองเห็นว่าเขาพร้อมสายโลหิตกัน โดยน้ำเนื่อของความจริงแล้วเขาไม่ใช่ญาติสายโลหิต แต่ที่สนิทสนมยิ่งนักนั้น เนื่องด้วยมีอัธยาศัยรักสุจริตร่วมกัน ฉะนั้น ธรรมชาติจึงรับรองว่า

วิเสสาสา ปรมมา ชาติ

ความคุ้นเคย เป็นญาติอย่างยิ่ง

บ่ายวันหนึ่ง มาลาวดีเดินสวนทางกับคุณลุงด้วยอารมณ์ชื่น เติ่นอย่างต่วนหลักกับคุณลุงด้วยอาการเคารพ นายวินิจฉัยเกิดความเอ็นดูอย่างจับใจ พอมาลาวดีเดินผ่านไปแล้วท่านเข้าห้องสมุด เรียก มาลาวดี ไปถามถึงเหตุอารมณ์ชื่น

มาลาวดี “ธีรพลแก่หลาน แกล้งมานานแล้ว หลานจะเวียนคุณลุง ก็เกรงจะก่อความรำคาญให้แก่คุณลุง หลานคนหนึ่ง และยั้งธีรพลก็ได้ใจ” แกล้งเสริม “หาโอกาสแกล้งเสมอ”

นายวินิจฉัย “อย่างไรที่เรียกว่าแกล้ง”

มาลาวดี “เอาถุงเท้าของหลานไปขีดน้ำหมึก แกล้งทำเป็นหลายสี มีอย่างไหน ทั้งหมึกแดงและหมึกดำ” พุดแล้วทำหน้าที่ร้องให้ และก็ร้องเอาจริง ๆ

“ใช้ไม่ได้ ลูกคนนี่รังแกกระทั่งน้อง หลานอย่าเสียใจ ลุงจะลงโทษริ้วพลให้เห็นโทษแห่งความผิด” นายวินิจฉัยพูดอย่างเด็ดขาด เหมือนตุลาการผู้เคารพความยุติธรรม ครั้นแล้วท่านพูดเอาใจหลานสาวนานาประการ มาลาวดียิ้มในใจ แล้วขอตัวมาเข้าครัวตามธรรมเนียม

ได้เวลากลับจากทำงาน ริ้วพลกลับบ้านตรงต่อเวลา ดูเป็นคนขี้อตรงต่อเวลามาก อันความจริงก็เพิ่งเริ่มสุจริตต่อเวลาของตน เมื่อ มาลาวดีมาอยู่บ้านร่วมชายคากัน ก่อนนั้นริ้วพลไม่สู้จะเอาใจใส่สัก ก็เอาเวลารับประทานอาหารเป็นหลักเกณฑ์ เมื่อถึงบ้านเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวแล้ว ก็หาโอกาสเป็นพ่อครัวร่วมทำอาหารกับมาลาวดี แต่ประโยชน์ที่ได้ก็น้อยเต็มทน จะพูดว่าสมัครงใจเข้าไปหุบด้วยขามมากกว่า เพราะมีหลายครั้งที่ด้วยขามต้องรับบาปแทนสองคนพี่น้อง เช่นครั้งหนึ่งแกงส้มผัก มาลาวดีบอกริ้วพลว่าให้ใส่น้ำแต่น้อย ริ้วพลบอกว่าจะสมส่วนกันอย่างไร เธอหันผักดองครึ่งกิโลมะม่วงกว่าจะสุกน้ำก็แห้ง แกงก็ไหม้หมดทั้งหม้อ มาลาวดี จินจัดควยยื่นเข้าหากันพูดว่า “พ่อครัวผู้เชี่ยวชาญ จัณยอมจำนนต่อความรู้อันไร้เดียงสาของคุณ แม้คุณจะมีความรู้เลิศและวิเศษเพียงไร แม้ชาวอารยโลกจะรับรองมันสมองอันใสวิเศษเพียงไรว่า เป็นอัครมหาบัณฑิตแห่งปรีญา เราจะต้องพิสูจน์ความรู้ของกันและกัน แต่คุณอย่าลืมนะว่า จัณหาความรู้ได้ตามคาสา มิได้เห็นฟ้าไปชนวิษามาคู่อารยโลกทั่วพื้นพิภพ ตกลงกันวันนั้นว่าเราแกงกนคนละหม้อแกงอย่างเดียวกัน ต่างคนต่างปรุง”

ริ้วพลคิดในใจว่า “ดูถูกลูกผู้ชายว่าทำอะไรไม่เป็น และเรื่องของผู้หญิงจะมีอะไร ชนกะทันหันง้อชาย แพ้ก็หน้ากว่าเข้าไส้” แล้วพูดว่า “ตกลง เราแกงแข่งขันกันวันนี้”

เข้าข้างเธออยู่แล้ว ก็จะใช้ความไม่เป็นธรรมแก่ฉัน เพราะทุกคราวฉันไม่มีอะไรเลยที่คุณแม่และคุณพ่อชมว่าดี มีอะไรดีขึ้น ดินนั้นก็ตกเป็นของ มาลาวัตีหมด ฉะนั้นเรื่องงานนี้ เราควรบำเพ็ญตนเป็นมุนีต่อความนี้ เป็นยุติธรรมหวังว่ามาลาวัตีจะตกลงเรื่องนี้”

“อิจจาเหอะ” มาลาวัตี ค้อนถามและเข้าใจ “ฉันมีมียุติธรรมสนองคุณเสมอ ตกกลงดังที่เสนอมา”

“ฉันก็คิดว่ามาลาวัตีจะเป็นคนว่าง่ายดังนั้น ฉันทจะโล่งใจและพอใจมาก พร้อมทั้งขอบใจมาลาวัตีอย่างสูง” ธีรพลกล่าว

“ขอบพระคุณละพ้อมมือเอก มาลาวัตียอมกลั้วในความสามารรถของคุณ คนอย่างคุณนะหรือ” มาลาวัตีพูดยังไว้

“ทำไม?” ธีรพลสีกถาม “คนซื่อแพ้นชอบชวนดีเสมอ”

“ฉันไม่ต้องการชนะคุณด้วยอิทธิพลใดๆ” มาลาวัตีพูด “ปล่อยความจริงพิสูจน์ตัวเองดีกว่า”

ทั้ง ๒ คนช่วยกันจัดอาหารเตรียมไว้บนโต๊ะอาหาร ทั้ง ๒ คนตกลงกันว่า พ่อคุณแม่และคุณพ่อนั่งโต๊ะจึงตักแกงพร้อมกัน

พอได้เวลาตามที่ตกลงกันได้

ธีรพลเริ่มตักแกง น้ำแกงท่วมปากหม้อ ธีรพลหน้าซีด ตักพบแต่น้ำข้นผักเปื่อยหมดปลาเหลือแต่กระดูก น้ำแกงดำจัด

ธีรพลเหลือวูดแกงที่มาลาวัตีตัก เห็นสีสรรพ่น้ำดู น้ำแกงไม่ดำ สันพักยังเป็นขนอยุ่ ปลายมีเนื้อไม่เปื่อย น้ำหอมสมควรแก่เนื้อ เสร็จแล้วต่างยกของตนไปตั่งทตรงหน้ามารดาบิดาผู้นั่งคอยอยู่แล้ว

ท่านทั้ง ๒ มองหน้าลูกหลานและประสບตักัน ประหนึ่งจะถามว่า

ลูกกับหลานเกิดเป็นโรคอะไรขึ้นจึงเอาสามแกลงมาประชันกัน ท่านทั้ง ๒ ลำบากใจครั้น ๆ อยู่ ลูกกับหลานนั่งเคียงข้างคอยปรนนิบัติ มารดาบิดามองดูแกงทั้ง ๒ ด้วย อันด้วยน้ำแกงด้านนี้ท่านมองอย่างทุเรศ และก็จำใจต้องคั้นแกงสามนั้น มาลาวดัยมอยู่ในที่ นายวินิจจัยจะทดลองดูว่าอายแกงน้ำด้านนี้จะมีรสควรแก่ลิ้มเพียงไร เอาช้อนตักทดลองดู มารดาธีรพลทำตาม พอรสกระทบลิ้น ท่านก็ดมทั้งทันที ทั้ง ๒ ท่านไม่ปรียาก ธีรพลหน้าซีด ตนเองลองชดดูบ้าง จะดมทั้งเหมือนมารดาบิดาก็ไม่กล้า เพราะถึงอย่างไร ตนก็ต้องส่งเสริมฝีมือของตน เพื่อเอาชนะน้องสาว พอช้อนที่ ๒ ก็ไม่ไหวเพราะความเปรี้ยวทำให้เซ็ดฟันทันที ธีรพลไม่มองหน้ามาลาวดี ช้อนตาขึ้นมองอากาศ พลิกตากลับมามองโต๊ะกับข้าวเห็นมารดาบิดากำลังสนุกกับแกงด้วยของน้องสาว ตนก็พลอยทำตามบ้างและก็พลอยสนุกไปด้วย มารดาบิดายังไม่ถามปัญหาขณะนั้น ธรรมดาแกงสัมนุกกับโรคอะไรกัน ยิ่งมีแกงมีฝีมือด้วย ก็ยิ่งชวนให้เจริญอาหารยิ่งขึ้น

เมื่อมารดาบิดาเสร็จกิจด้วยอาหาร ลุกไปจากห้องอาหาร มาลาวดีพูดเปรย ๆ ว่า “วันนี้หน้าจะเป็นอภิสิทธิ์กาล” ทำใบหน้ายิ้มและเหยียดย้วยสายตาด้านคมหวาน

ธีรพลรู้ทันทำหน้าที่ตั้งถามว่า “กาลแก่อะไร?”

“เห็นคุณมองดูดาวเมื่อรับอาหาร ก็คาดคะเนว่าจะมีดาวมงคลฤกษ์ ผุดขึ้นบนฟ้าก่อนย่ำค่ำ” มาลาวดีตอบแล้วค้อนถามว่า “กระนั้นมิใช่หรือ?”

ธีรพลมองดูน้องสาวด้วยสายตาขุ่น ๆ มาลาวดีไม่เคยกลัวสายตาของธีรพลเลย ยิ้มเยาะแล้วพูดว่า “จะว่าโคลงให้คุณฟังสักโคลงหนึ่งเพื่อเป็นที่ระลึก ที่เราทั้ง ๒ แสดงฝีมือแกงสัประหวัดกัน คุณลองกับคุณป้าตัดสินให้

ละเมิดคำสั่งของมารดาบิดา รับประทานโต๊ะอาหารเมื่อท่านทั้งสองหลับตาไปแล้ว พร้อมกับพูดว่า "อืมก่อนดูซิन्छูหนึ่ง" แล้วเยาะเย้ยน้องสาวด้วยทางตาหลบหน้าหายไป

มาลาวตีมองตามหลังด้วยอาการแค้น คอยดูต่อไป นึกอาฆาต "วันหน้ายังมี จะต้องรู้ว่าใครจะเก่งกว่าใคร" พอวันรุ่งขึ้นมาลาวตีรับประทานก่อนแล้วพูดว่า "อืมที่หลังล้างด้วยล้างซาม" แลบล้นหลอกพี่ชายแล้ววิ่งหายตัวไป

ธีรพลเดือดดาลมากที่เกิดมาแพ้น้องสาว วันรุ่งขึ้นธีรพลก็หาทางเอาชนะ แม่น้องสาวก็คอยสังเกตความเคลื่อนไหว ธีรพลจึงไม่สะดวกใจ มาลาวตีคิดว่า วันนี้จะต้องแก้ความเอาเปรียบของพี่ชายให้ตก พอได้โอกาส ธีรพลก็ลุกขึ้นพูดว่า "อืมก่อนดูซิन्छูหนึ่ง" ตามเคย แล้ววิ่งพรวดออกจากห้อง แต่ยังไม่ไวพอ มาลาวตีก็เอาจานข้าวขวางกุกแซนธีรพลเป็นการออกคำดูหน้าให้พี่ชาย พอหนึ่งถลอกๆ ไป ส่วนจานนั้นแยกจากเนื้อเดียวกัน

ภายในห้องเรือน สองคนตายายได้ทราบเหตุแล้วก็ปรับทุกข์กัน คนพ่อพูดด้วยหนักใจว่า "ไม่ไหวแน่ แม่ปตานี มันยิ่งกว่าทารกปากไม่สิ้นกลืนน้ำนม จะเลี้ยงไหวหรือ ตั้งแต่มาลาวตีมาอยู่ี่ ด้วยแก้ว ซาม จานแตกไปเท่าไรๆ แล้ว มีความเจริญนะแม่ปตานี เจริญอย่างนี้ไม่แย่นแล้ว เมื่อไรเล่าจะแย่น"

คนแม่หายใจยาวนานง่ตรึกตรอง ก็ลูกลานของคุณจะว่าอย่างไรก็ว่าเสีย ฉันไม่ขัดข้อง"

คนพ่อ "ลูกของเธอเนะ ไม่กระไรนัก มันร้ายที่หลานของฉัน"

คนแม่ "หลานของคุณเนะไม่กระไรนัก ลูกของคุณนั้นแหละร้าย"

คนพอมองหน้าคนแม่อย่างไม่พอใจ และถามว่า “ลูกชายแม่ปตานี ร้ายอย่างไร”

“ร้ายซิคุณ” ปตานีตอบ “อวดดีเป็นที่หนึ่ง คุณลืมแกงส้มเสีย แล้วหรือ ไม่ประสาสะกิด แต่สู้รู้จะเอาชณะน้องสาว แล้วก็ต้องแทง ในที่สุดก็ต้องหวานอมขมกลืน”

ในคืนห้องครัว น้องสาวกำลังลากพี่ชายมาทำความสะอาดในครัว น้องสาวแกล้งบงการให้ทำตามปรารถนา พูดเอาใจว่า พี่รพลขยันดีเหลือเกินคุณลุงจึงรักมาก คุณบ่รักเอ็นดู และน่าเอ็นดูจริง ๆ คุณจงเข้าใจไว้ด้วยว่า วันนี้คุณได้ดูหนังจริงๆ ด้วย คือว่าหนังแขนกลออกไป แต่หนังที่ฉายวันนี้เป็นหนังชั้นต่ำ ถ้าวันต่อไปพี่รพลจะดูไซนดูหนังอีก น้องจะฉายหนังชั้นสูงให้ดู คือหนังศีรษะคุณ คุณได้ยินแล้วหรือยัง มาลาวดี สะอึกเข้าใกล้พูดส่าหับว่า “หรือคุณจะต้องการดูวันนี้ก็ได้” มองดูด้วยแววตาสีมรกตเช่นเคย

รพลตัวซำซักขนหยอง ไม่กล้าประสบตาน้องสาว แต่วิสัยที่ไม่ยอมคนง่าย ๆ บ่นออกมาว่า “ถือว่าคุณแม่รัก คุณพ่อตามใจ กำเริบ” แต่คำบ่นนี้ มาลาวดีไม่ได้ยิน เสรีแล้วต่างคนต่างแยกกัน ตั้งแต่นั้นมาริพลก็เลิกดูไซนดูหนังตามธรรมเนียม

หลายวันต่อมา มาลาวดี หนต่อความรบกวนเส้นประสาทไม่ไหว น้ำตาหล่อหน่วยเข้าไปหาคุณลุงกราบแล้วพูดว่า ขอลาไปอยู่กับคุณพ่อ ณ ต่างจังหวัด เพราะรู้สึกเกลียดริพลเต็มทน” แล้วน้ำตาก็ไหลออกมา “คุณลุงคะ จะทำบุญอย่างไรดี ซาติน้ำจะได้ ไม่พบพี่รพลอีก”

นายวินิจฉัย “มีเรื่องอะไรกันอีกเล่า”

“พี่รี... แกล้งหนู หนูไม่ยอม” มาลาวดี รายงาน

นายวินิจฉัย คุณตามเคย “ต้องล่อกระบานเสียสักแผลเจ้าเกรเน่
บอกหลายหนแล้วว่าอย่าขัดใจน้อง หลานไปล่อหูเจ้าธีรพลมาหาลุง ไปเอา
มาเดี๋ยวนี้”

มาลาเวทย์มั่งหน้าตา รีบไปรับเอาธีรพลมามอบให้คุณลุง นาย
วินิจฉัยตั้งกระทู้ถามว่า “จะแก้ตัวว่าไงเจ้าธีรพล ความเกรของเจ้ามันโตคับ
บ้านข้าแล้วนา”

ธีรพลยิ้ม “ผมยังไม่ทราบว่ามีผิดอะไร ผมทำอะไรผิด คุณพ่อจึง
ว่าผมเกร”

นายวินิจฉัยมองหน้าลูกชายเพียงกึ่งนัยน์ตา พูกว่า “มาลาเวทย์ให้
การไป ว่าธีรพลขัดใจเจ้าอย่างไร”

มาลาเวทย์ “พี่ธีร ลักวิธินของหนูไปทำทางว่าว เอาไปจนหมด หนู
เที่ยวหาตั้งหลายชั่วโมง ที่แท้ก็ไปพบติดอยู่ที่ตัวว่าวพี่ธีร”

คนพ้อคราวออกมา “เจ้าจะแก้คดีอย่างไรเจ้าธีรพล เมื่อฝ่ายโจทก์
เขายังหลักฐานอย่างนี้”

“มาลาเวทย์ลักเอาเชือกผูกครองเท้าของผมไปติดต่อกัน ทำราวตาก
กางเกงใน ผมจุนขึ้นมาผมก็เอาบ้าง แกล้งเขาได้ก็ดีใจ เขาแกล้งเข้าบ้างก็ทำ
หน้าอง” ธีรพลทั้งให้ถ้อยคำหึงแฉกดัน

“อย่ามาทำปากดี” มาลาเวทย์ดลิ่งตาพูด “อวดดี” ก่อนอย่างคม
“ทำไมพี่ธีรจะไม่เรียนคุณลุงเรื่องเอาถุงเท้าฉันไปเช็ดน้ำหมักเล่น ช่มเหงน้ำ
ใจฉันทำไมจึงไม่พูด” แค้นใจหันหน้าไปทางนายวินิจฉัย “คุณลุงต้องลงโทษ
ให้หลาน”

นายวินิจฉัย “เจ้าธีร จะว่าอย่างไร ความเกรของเจ้าดังที่สุดแล้ว”

ธีรพลลงมือตัดกับมาลาวดี “รับว่าทำเช่นนั้นจริง แต่มาลาวดีก็เอาเนคไทของฉันไปติดต่อกันทำเป็นราวตากกระโปรงของมาลาวดี ฉันจะไปทำงานค้นหาไปพบกลายเป็นราวตากผ้าของเธอไป มาลาวดีจะแก้ด้วยอย่างไร”

“ไม่รู้ ไม่ช้ ไม่มีการแก้ตัว” มาลาวดีเสียงแข็ง ช้าใส่ “พิธีร์ ระวังแกฉันก่อน ฉันก็ต้องโต้ตอบเช่นเดียวกัน” แล้วมาลาวดีก็ประกาศิตออกมาว่า “ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เราเลิกเกี่ยวข้องกับ เลิกเป็นพี่น้องกันจนวันตาย ขอให้คุณลุงเป็นพยาน”

“ก็ได้ ยินดีนัก” ธีรพลยกคางพูด “แต่มาลาวดียังไม่ได้ให้ถ้อยคำแก้ข้อเท็จจริงเรื่องเอาเนคไทของฉันไปทำราวตากผ้า”

“ก็ฉันหาราวไม่ได้ ฉันเข้าใจว่าเนคไทของ พิธีร์ เป็นเศษผ้าชักรว โดยความเข้าใจผิด เพียงเท่านั้นถึงกับ พิธีร์ จะลงโทษเหวี่ยงหรือ” ซึ่งตาพูด “เพียงแต่ยมี่มาทำราวตากผ้า เพียงเท่านั้นก็ฟังพาด่าก็ไม่ได้ มาลาวดีไม่เคยคิดเลยว่า จะมีพี่ชายใจเด็ดเหมือนน้ำล้างชาม จะเสียหายอะไร ฉันชักรวดให้ก็ได้เมื่อตากผ้าแห้งแล้ว เมื่อพิธีร์จะไม่ยินดีให้ฉันฟัง พี่ก็พูดออกมาเสียต่อหน้าคุณลุง มาลาวดีจะไม่แยแสกับพิธีร์ต่อไป”

ธีรพลโมโหจัดกราบคุณพ่อลูกหนีไป นายวินิจฉัยมองตามหลังด้วยความสงสาร มองหลานสาวด้วยความเอ็นดู ในที่สุดนายวินิจฉัย ก็ตัดสินใจอย่างยุติธรรมว่า ชิงกีรา ช่างแกร่ง หลานกลับไปทำกิจวัตรของตนได้ คำตัดสินนี้ทำให้มาลาวดีหน้าแดง ออกมาจากห้องด้วยอารมณ์

อันธรรมชาติของโลก เมื่อมีคนก็ต้องมีสว่างแก่ มีร้อนก็ต้องมีเย็นแก่ รสสนุกของโลกต้องมีอาการดั่งนั้น ระหว่างพี่ชายและน้องสาวในครอบครัว นิตุกุลก็เช่น ๆ ลง ๆ เช่นเดียวกัน บางคราวก็มีอารมณ์รื่นสุข บางคราวก็มี

อารมณ์ระทมทุกข์ จาญู่ใหญ่ในบ้านทราบอัชฌาต์และปล่อยตามเรื่อง

หลายเดือนต่อมา เช้าวันหนึ่งนายวินิจฉัยยังไม่ทันลงจากเตียงนอน ได้ยินเสียงเหมือนขันตกในห้องของลูกชาย และเสียงเหมือนแก้วแตก ท่านจำใจลุกจากเตียง เงยหูฟังเหตุการณ์ ได้ยินเสียงแว่ว ๆ ว่า "คนผี เกิดมา แกล้งคน คุณลุงตื่นเดอะจะฟ้อง"

นายวินิจฉัยก็ทราบชัดว่าวันนี้ กาลกิดขึ้นบ้านแต่เช้า ยังไม่ทันลืมตาก็ได้ยินเสียงผู้ ๆ บในบ้านแล้ว เสียงนั้นไม่งามแก่การฟังเลย เมื่อทราบแล้วท่านสงบเสียด้วยอุเบกขาญาณ

รับอาหารเช้าแล้ว นายวินิจฉัยเรียกลูกชายมาถามความเป็นไป ได้ทราบว่ามีมาลาวัตโยนขันล้างหน้าห่มหน้า นายธีรพล อันโมโหนี้ เนื่องมาแต่มาลาวัตเข้าใจว่า ธีรพลมาลักเบี่ยงผิดหน้าของตนไป กลับเอาขันเด้าใส่ไว้ให้ตื่น เขายังแอบมองเขไปอีก มาลาวัตจึงได้ตอบแทนเขาด้วยขันล้างหน้า และติดตามด้วยกระปุกเบี่ยง นายวินิจฉัยได้ทราบแล้วก็ต้องนิ่ง และต้องหายใจทางปาก

หลายวันต่อมา เป็นเวลาจวน ๒๓.๐๐ น. นายวินิจฉัยเรียกลูกชายมาหา พอเห็นลูกชายหน้าตาตึงเครียดด้วยอารมณ์ร้าย ตามด้วยเสียงหนักแน่น เหมือนไม่ใช่ลูกกับพ่อว่า "เจ้าธีรพล เธอรู้ไหมว่า ใครลักเงินของพ่อไป"

"เมื่อวานนี้ ผมเห็น มาลาวัต เตะร่อยอยู่ในห้องคุณพ่อ ผมคิดว่า " ธีรพลพูดยังไว้ " ผมปฏิเสธว่า ผมไม่ได้เอาไป "

นายวินิจฉัยตรึงตรอง จิตก่อกอยู่ในความลำบาก ลูกชายไม่เคยมือไวใจเร็ว หลานสาวก็ไม่เคยเห็นมีแว่วว่าเห็นแก่ได้ พ่อแม่ก็พอมิใช่สรอย คิดต่อไป หรือจะมีโลกเจตนาเกิดขึ้น แสร้งถามลูกชายว่า " ธีรพล รู้หรือไม่ว่า น้องสาวแกจะประพฤดิเช่นนั้น "

“ก็สองคนเท่านั้น ไม่ผมก็มาลาวดี คุณพ่อวินิจฉัยเอาเองดีกว่า”
ธีรพลพูดทิ้งไว้

“ตกลงว่าแกไม่ได้เอาไปแน่ะ” นายวินิจฉัยถาม แต่ธีรพลไม่ตอบ
รับรองด้วยอาการนิ่ง “ธีรพลออกไปก่อนแล้วบอกให้มาลาวดีมาหาพ่อ”

ธีรพลดีใจคิดว่า “แม่แก่ปรอด คราวนี้ คุณพ่อจะถอนชนบ่อกเธอ
ละ จะดูหน้าคนเจ้าคารมว่า จะมีทางออกได้ไหม”

ครั้นแล้วรีบไปเรียกมาลาวดีตามคำสั่งของคุณพ่อ แกมยิ้มเยาะฝัก
มาด้วย ส่วนตนนั่งฝั่งเหตุการณ์อยู่ในมุมมืด

มาลาวดี คลานเข้าไปหาคุณลุง เห็นหน้าท่านไม่ยอมรับส่วนกุศล
ของใคร แปลกใจว่ามีเรื่องอะไรเกิดขึ้น นายวินิจฉัยมองดูหลานสาวด้วย
อารมณ์รัก และไม่ไว้ใจ ถามด้วยสำเนียงกระด้าง ๆ อย่างเป็นทางการเป็นงานว่า
“มาลาวดี เธอทำผิดอะไรไว้ บอกลงตรง ๆ ลุงจะไม่ลงโทษ ต้องการทราบ
ความจริงอย่างเดียว”

มาลาวดีเสียวในดวงใจ ถามว่า “มีเรื่องร้ายอะไรเกิดขึ้นกับหลาน
ไม่ทราบ”

“กินอยู่กับปาก อยากรู้ว่าอะไรเป็นอะไร อยา
ให้ลุงต้องลงโทษหลานที่ลุงเคยรักเลย” ท่านพูดปลอบ

“เป็นความสัสดี หลานไม่ทราบว่าลุงลงหมายความว่าอะไร ก็
สนใจในคำตอบ” มาลาวดีเสนอ

“เงินจำนวนมากของฉันหายไป ได้ถามธีรพลแล้วก็ปฏิเสธ ถ้าไม่ใช่
ธีรพลก็ต้องเป็นมาลาวดี หลานสารภาพกับลุงเถิด ลุงจะยกโทษให้ และเงินนั้น
จะยกให้หลานทั้งหมด ลุงขอทราบอย่างเดียวคือตัวคนเอาไป” วินิจฉัยแจ้งงานง

ธีรพลมองคุณองสาวว่าจะออกทางไหน เห็นน้องสาวหน้าซีด นั่ง
หน้าตาไหลพราก สะอื้นถี่ๆ คุณพ่อเมินหน้าไปทางอื่น ในห้องนั้นนอกจาก
เสียงนาฬิกาแล้วก็มีเสียงสะอื้นของมาลาวดีรับกันไป น้ำตาของมาลาวดีก่อให้เกิด
เกิดความสงสารแก่นายธีรพล

ท่านก็ใช้ความคิด หลานสาวก็ตรองเหตุผล ก็หันหน้าสะอื้นถี่ๆ ขึ้น
นายวินิจฉัยพูดออกมาซึ่งไม่ตรงกับความจริงว่า “อาการสะอื้นของมาลาวดีนั้น
ไม่ใช่เหตุผลอันควรแก่การยกโทษ เสียหน้าตา พูดออกมาเกิด ลุงเตรียมพร้อม
แล้วที่จะยกโทษให้”

“หนูไม่มีความจริงจะสารภาพ พูดได้อย่างเดียวว่าไม่ได้รู้จริงต่อ
คุณลุง แม้เพียงความคิดก็ไม่เคย ถ้าคุณลุงแน่ใจว่าหลานทุจริตก็อย่าถาม
หลนเป็นลูกของคุณพ่อซึ่งมีสายโลหิตร่วมกับคุณลุง โลหิตของคุณพ่อมีอาการ
เป็นอย่างไร คุณลุงย่อมแจ้งแก่ใจดี ที่คุณลุงว่าหลานทุจริตนั้น เท่ากับคุณ
ลุงยกโทษคุณพ่อของหลานด้วย” มาลาวดีได้

“ลูกฆ่าเหล่ามันเคยมี จริงดังเธอว่าพวกนินทิกุลไม่เคยเสียสกุลเลย
แต่ลูกก็เสียใจที่เกิดกาลกิดนี้ขึ้นแล้ว จงสารภาพเสียโดยดี หาไม่จะเจ็บตัว”
ท่านพูดแล้วหยิบตะปุดออกมา เพื่อปรับปรุงเหตุการณ์

มาลาวดีน้ำตาแห้ง มิใช่เกรงกลัววรสกระบอง แต่แห้งเพราะสุจริต
ใจของตน พูดด้วยเสียงหนักแน่นว่า

“เพียงเท่านั้นยังไม่พอแก่ความผิด แม้คุณลุงจะฆ่าหลาน ๆ ก็รับ
สารภาพไม่ได้ เพราะความจริงนั้นหลานไม่เคยแตะต้อง”

“ปากแข็ง ใครจะแข่งกว่าใคร” พูดแล้วจึงถือกระบองมายืนใกล้ๆ
เงื่อมอนจะฟาด มาลาวดี ธีรพล ใจหายเมื่อเห็นเหตุการณ์เช่นนั้น แต่นาย

วินิจฉัยก็ยังไม่ลงไม้ ยืนนั่งอยู่สักครู่หนึ่ง ไปนั่งยังที่เดิม ตัดสินใจว่า “ต้องส่งกลับอันจะตีลูกเขาโดยจับความจริงไม่ได้ ก็เสียหลักผู้ใหญ่ พ่อแม่เขารู้เข้า จะไม่งามนัก” แล้วพูดว่า “เธอเตรียมตัวออกจากบ้านลุงรดเช้า ไปตามยถากรรม เลี้ยงไม่ได้” มาลาวีรีรับคำสั่งแล้วกราบลาออกมา

ธีรพลกลับออกมาจากมุมมืด เข้าไปหาคุณพ่อ กราบแล้วแจ้งว่า “เงินหายนั้น ความจริงมาลาวีไม่ได้เอาไป ผมเอาไปเอง ผมเพียงแกล้งเพื่อให้คุณพ่อดูมาลาวีเท่านั้น แล้วผมจะคืนให้คุณพ่อภายหลัง คุณพ่ออย่าไล่เขาเลย มาลาวีไม่มีความผิด ผมผิดเอง ลงโทษผมเถิด”

นายวินิจฉัย อารมณ์ไม่ค่อยอยู่แล้ว ได้ฟังน้ำคำของลูกเหมือนเอาปืนมาใส่ไฟ คว่าไม้ตะพดมาเงจะฟาดกระบานลูกชาย มาลาวีด้วงมายึดมือไว้ พลังอ่อนอ่อนว่า “คุณลุงอย่าลงโทษพี่ธีรเลย หนูเองเป็นคนลักได้กรุณาลงโทษหนูเถิด”

“ไม่จริงคุณพ่อ ไม่จริงแน่ ผมลักเอาไปเอง มาลาวีไม่ได้ขโมย ผมขโมยเอง ผมจะเอามาคืนให้คุณพ่อทั้งหมด” ธีรพลแย้ง แล้ววิ่งขึ้นบ้านเอาเงินทั้งหมดมามอบให้

มาลาวีตกใจเห็งอแตกคิดว่าพี่ธีรจะต้องถูกตีตายแน่ คุณพ่อเห็นเงินแล้วคุณเฉียวเพิ่มขึ้น หวดตะพดไปที่ร่างลูกชาย มาลาวีดีดสันเอาตัวเข้ารับไว้จึงถูกทั้งสองคน และพูดว่า “ตีหนูคนเดียว หนูผิด หนูลัก พี่ธีรไม่ได้ขโมย คุณลุงจงลงโทษหนูเถิด อย่าตีคนที่ไม่มีผิดเลย”

คุณพ่ออ่อนใจโดยไม่ทราบว่าเป็นคนผิด โยนไม้ทั้งนั่งสงบ อารมณ์อยู่ครู่หนึ่ง แล้วปลอบถามว่า “พูดจริงๆ เกิดลูก ใครเป็นคนลัก และเพื่ออะไร”

ธีรพล “ผมสักเอง มาลาวดีไม่รู้เรื่อง เพราะผมสักจึงนำเงินมาคืนได้ ผมผิดคนเดียว แล้วแต่คุณพ่อจะกรุณา”

มาลาวดี “คุณลุงอย่าเชื่อ หลานขโมยเอง ขโมยแล้วเอาไปซ่อนไว้ที่ได้หมอนพิธีร์ หนูผิดคนเดียว แล้วแต่คุณลุงจะกรุณา”

คนพ่ออึดอันตันใจ โดยไม่ทราบสาเหตุผลเป็นอย่างไร จึงมาปฏิเสธทั้งสองคน แล้วรับผิดชอบทั้งสองคน ท่านพูดพร่ำสอนต่าง ๆ นานา แล้วปลอบถามอีกครั้งว่า “เอาความจริงมาพูดเถิดว่า ใครขโมย”

ลูก หลาน ตอบพร้อมกัน เหมือนนัดกันไว้ว่า “ผม—หลานขโมย” แล้วทั้งสองคนเหลือบตาหากัน แลมองกันด้วยหางตาจนคนพ่อหัวหมุน เอาไม้ตะพดหวดเข้าทั้งคู่อัดตะเปิดจากห้องไป แสดงความยุติธรรมให้เห็น

สองคนพี่น้องวิ่งตัวสลับหลบจากห้องไป พันรัสมิ์ตะพดแล้ว ย้มเข้าหากัน ธีรพลย้มถามน้องสาวว่า “เจ็บมากไหม”

มาลาวดีย้ม “คุณลุงมือหนักจัง พิธีร์...เล่า คงเจ็บมาก”

ธีรพล “พอทน คุณพ่อมือหนักมาก” แล้วต่างคนต่างหัวเราะเห็นเป็นขบขัน คุณแม่ยืนดูลูกหลานพูดกันอยู่ใกล้ๆ ท่านนึกในใจว่า “ลูกอะไรพรรณนี้ ถูกตีมาหยดๆ ยังมีหน้าย้มกันได้ เกิดมาไม่เคยเห็น” แล้วพูดอย่างหมั่นไส้ว่า “ถ้ายังหัวออก แม่จะตีใจ” ลูกหลานย้มรับพรของแม่ด้วยอารมณ์เป็นสุข

นายวินิจฉัยย้มกับตัวเองว่า ความรักของโลกอารยะนี้ วิจิตรพิสดารจริงหนอ เห็นแลงกัน ซัดใจกันแทบทกลวน โดยที่แท้ก็เป็นการแสดงความรักอีกแบบหนึ่งซึ่งไม่ซ้ำแบบใคร โลกหนอโลก ลวงกระທังคนแก่

อยู่มา ณ กาลวันหนึ่ง นายวินิจฉัย กับ ปตานี นั่งในห้อง รับแขก ปรีกษาดังอนาคตของลูกหลาน ได้ยินเสียงดังมาจากท้ายครัว ทั้งสองฟังด้วย

อาการสงบและยิ้มอย่างชื่นอารมณ์

“เชิญมานั่งเดี๋ยว มาลาวดี มาดูของดี” เสียงธีรพลเรียกด้วย
อารมณ์ปลื้ม

มาลาวดีหันหน้าคว่ำรีบรุดมาถามว่า “ของดีอะไร? ไหน?”

ธีรพลยื่นใบปลิวให้รายงานประจบว่า “โปรแกรมหนังเรื่องเจ้าแม่
อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ มีข่าวลือว่าสนุกน่าดูเกินหนังเรื่องอื่น”

มาลาวดี “เอามาเสนอเพื่ออะไร?”

“ฉันคิดว่า ถ้ามาลาวดีต้องการดู ฉันจะรับอาสาพาไป” ธีรพล

ยิ้มตอบอย่างสุภาพ

มาลาวดี “ไปไหน?”

ธีรพล “ไปดูหนัง”

มาลาวดี “ไปกับใคร?”

ธีรพล “ไปกับฉัน”

มาลาวดี “ไปไหน?”

ธีรพล “ไปดูหนัง”

มาลาวดี “ไปกับใคร?”

ธีรพล “ไปกับฉัน”

มาลาวดี “ไปทำไม?”

ธีรพลฉุนฉัต ขยี้ใบปลิวเป็นก้อนไม่กล้าขำวางหน้ามาลาวดี จึงขำวาง
ไปข้างถนนด้วยจิตใจ หัวอกผูกพัน ๆ หลบซ่อนบ้านด้วยอารมณ์อ่อนแอแห่งแล้ง นาย
วินิจฉัยกับปตานีมองหน้ากัน ยิ้มด้วยอารมณ์อ่อนใจในการยั่วอันไม่มีเวลา
สร้าง คนพ่อครางออกมาว่า “ดีได้มทนด้วยกันทั้งคู่”

มาลาวตีรันทต

วันหนึ่งของหลายเดือนผ่านมา
อย่างสนุกๆ ดิบๆ ธีรพลกลับจาก
ทำงาน ถือหนังสือพิมพ์เดลิเมต์
ข่าวภรรยาสัปดาห์ ประจำวันที่๗
มิถุนายน ๒๕๕๗ มาด้วยความตั้งใจ
มีความมุ่งหมายเพื่อเยี่ยมมาลา
วตีให้ได้อาย เพราะทุกคนราวมา

ใครจะพูดเป็นการดูหมิ่นสตรีเพศให้ ได้อินแล้ว มาลาวตี จะต้องหน้าเขียว
สายตาขุ่นเข้าไป ยิ่งธีรพลพูดด้วยแล้วถึงกับลงมือหยิกข่วนเธอก็มี เขาคิดว่า
จะเอาเรื่องในหนังสือพิมพ์ให้มาลาวตีอ่าน จะคอยดูว่ามาลาวตีจะเสียงแข็ง
เอาใคร

เมื่อถึงบ้าน ธีรพลระวักระวาดเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวแล้ว รีบออก
มาหน้าหมู่บ้าน พบมาลาวตี กำลังเพลินอยู่กับงานเบ็ดเตล็ด จึงส่งหนังสือให้
อ่านพูดว่าเป็นข่าวดีมาก ดีกว่าข่าวรบทัพจับศึกในประเทศเกาหลี และเป็น
ข่าวครึกโครมยิ่งกว่า บ่อมเคียนเบียนฟูของฝรั่งเศสในอินโดจีน ถูกเวียดมินท์
ทำลายอย่างย่อยยับ

มาลาวดีละจากงานอันไม่จำเป็น มาสนใจต่อหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ชายทางตาค้อนให้ผู้เสนอเป็นการขอเงินนิติน้อย ดวงตาคู่โตเพ่งจับภาพสตรีเพศมีดวงหน้าบวมๆ ศีรษะพันผ้าขาวยาวหลายเมตรคล้ายกับคนอื่นแต่ย ที่ล้าสน กล้ามเนื้อเต็มไปด้วยไขมัน

ลดสายตาต่ำจวบอยู่ที่ใต้รูป เห็นอักษรชัดเจนและชัดถ้อยกระหรง ความ สายตาได้ตามแถวอักษร

“นิตยา” สาวสังคมนามกระเดื่อง เคยผ่านการศึกษา จากต่างประเทศ แต่ด้วยความหลงใหลในสังคมเกินตัว อนาคตของ เธอจึงอยู่ในสภาพเช่นนี้

พอสุดมันหัด มาลาวดีสายตาพร่า ระบายลมหายใจยาวกว่าปกติ สัมผัสกับความเศร้าของตนเอง

ถัดจากหนังสือบันทึก มีความสำคัญดังกล่าวแล้ว มาลาวดีสนใจต่อ ข้อความต่อไป อักษรชนิดตัวโป่งได้ย่อความสำคัญของเรื่อง “นิตยา” ไว้ แหกครึ่งหน้ากระดาษพิมพ์ มีความสำคัญว่า

“เพราะความหลงมกมาย ในอารยะธรรมตะวันตก ชีวิตของสาว คนหนึ่งที่มีฐานะสูง... เคยฝากการศึกษาจากเมืองนอก จึงพบอวสานด้วย การนอนแบบข้างถนน เพราะโรคร้ายเกาะกินเข้าชั้น “เกาหลี่” ก่อนตาย เพื่อครวญถึงพ่อ—แม่—และคนรัก” นี่เป็นความสำคัญจากบันทึกหนังสือ พิมพ์ดังกล่าวมา ต่อจากความสำคัญโดยย่อ่นั้นไป มีความพิศดารว่า

“ท่านผู้อ่านที่รัก จากข่าวชิ้นหนึ่งที่ตีพิมพ์ทราบหน้าปกหนังสือ พิมพ์ฉบับหนึ่ง เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว แม้ว่าจะไม่ใช่ข่าวการปฏิวัติ... รัฐ ประหาร... จลาจล หรือข่าวใหญ่ที่ออกจากการทำเนียบก็ตาม แต่ข่าวชิ้นนั้นซึ่ง

เก็บตกจากชีวิตข้างถนน... ชีวิตที่อาจจะไม่มีใครสนใจใยดี หรือทว่าสำหรับ เคลลีเมลล์ ชาวภาพ ได้พิจารณาเห็นว่า มันเป็นข่าวที่ยังความสั่นสะเทือนแก่สังคมปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง และอย่างน้อยที่สุด จากข่าวเล็กๆ ชั้ันนี้ ก็คงจะเป็นเครื่องหยุดยั้งการก้าวไกลสำหรับอนุชนของชาติ ที่จะหลงละเมอกับอารยธรรม... สังคมตะวันตก ซึ่งกำลังวิวัฒนาการยิ่งขึ้น

และก่อนอื่น เราขอพาท่านไปพบข่าวจากหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นสักเล็กน้อย เพื่อจะได้ดำเนินเรื่องของเราต่อไปโดยสมบูรณ์ ชาวชันนั้นกล่าวว่ เมื่อเย็นวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ณ บริเวณสวนลุมพินี ตรงข้ามสนามเด็กเล่น "โยโย่" กลุ่มชนกลุ่มใหญ่ยืนล้อมล้อมร่างหญิงสาวผู้หนึ่ง ในชุดผ้าถุงและเสื้อเก่า ๆ ซึ่งกำลังนอนเกลือกกลิ้งร้องโอดครวญ ดูเป็นที่น่าเวทนาตามเนื้อตัวของหญิงสาวผู้นั้นเป็นผื่นแดงและบวมจุ่ทั่วบริเวณมือและเท้า และในขณะที่ฝูงชนกลุ่มนี้กำลังยืนปลงอนิจจังอยู่นั้น ก็ปรากฏว่า ดร. เพียร เวชบูล นายแพทย์หญิงใจอารี ผ่านมาพบเข้าจึงนำไปส่งโรงพยาบาลบางรักทันที และจากรายงานข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ได้แจ้งว่าหญิงสาวผู้มีอาการเพียบหนักด้วยกาโมโรคผื่น เป็นผู้มีการศึกษาดี เป็นสาวสังคมนามกระเดื่องมาแล้ว

จากข่าวโดยย่อดังกล่าวนี้เอง "เคลลีเมลล์ชาวภาพ" ได้ส่งนักข่าวออกแยกย้ายกันติดตามสอบสวนเบื้องหลังชีวิตของสาวผู้นี้ ซึ่งกว่าเราจะได้คำของชีวิตสาวผู้นั้นทุกโรคร้ายไว้เต็มตัว ก็ลำบากเต็มทน แต่ในที่สุดทุกสิ่งก็ไม่พ้นความพยายาม ดังเราจะเสนอต่อไป

ณ บริเวณ สนามบิน ดอนเมือง วันนั้น คับคั่งไปด้วย บรรดาญาติมิตรของผู้ที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ด้วยความประสงค์หลายชนิด บ้างก็ไปศึกษา... บ้างก็ไปธุรกิจการค้า... และในกลุ่มคนจำนวนมากนี้เอง มุมหนึ่ง

ของบริเวณนั้น สาวรุ่นร่างระหง ใบหน้างามเก๋ ทรวดทรงสมส่วน กำลังยืนชบหน้าอยู่กับอกของหญิงวัยกลางคนผู้หนึ่ง “ นิดเอ๊ย ลูกจะไกลพ่อไกลแม่ไปอยู่เมืองนอก แม่ขอร้องให้ลูกจงตั้งอกตั้งใจเรียนนะลูกนะ อย่าเอาแต่เที่ยวเตร่ให้มากนัก ลูกเป็นหญิงจรรยาดีระวังตัวให้ดี อย่าให้ใครเขาครหานินทาได้ พ่อแม่อยู่ทางนี้จะเอาใจเป็นห่วงลูกทุกวินาที ”

หญิงสาวผู้นั้นก้มลงกราบนอกของผู้เป็นมารดา เมื่อได้ยินคำพูดประโยคนั้น นัยน์ตาของหล่อนซักจะแดงเรื่อ ๆทันที คุณแม่อย่าเป็นห่วงนิดเลยคะ นิดไปโรงเรียนไม่ใช่ไปเที่ยว ในไม่ช้านิดจะสวมเสื้อปริญญามาอวดแม่แน่คะ แล้วเธอก็จากไป เมื่อเครื่องบินถึงกำหนดเวลา ท่ามกลางเสียงอวยชัยให้พรของญาติมิตรและบรรดาเพื่อน ๆ พวกนั้นพูดถึงเธออย่างนิยมชมชื่นว่า นิดยาสาวผู้เกิดมาเป็นคนโชคดีที่พ่อแม่มีฐานะตระกูลสูง มีโอกาสได้ไปเล่าเรียนนอกประเทศ ในที่สุด “ นิดยา ” ได้ย้ายมาบนพื้นแผ่นดินฟิลิปปินส์ ด้วยความตั้งใจที่จะศึกษาวิชาการบัญชี และชีวิตเริ่มในแผ่นดินใหม่ นิดยายังคงสงบเสงี่ยมเจียมตัว รักษาคุณสมบัติกุลสตรีไทยได้อย่างเคร่งครัด แต่เมื่อนานวันเข้า ความเจนจัดในชีวิตต่างแดนก็ค่อยผันแปรสภาพของ “ นิดยา ” สาวน้อยที่เคยสงบเสงี่ยมเจียมใจ ให้หมุนไปอีกทางหนึ่ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฟิลิปปินส์นี้เอง นิดยาได้เพื่อนคนหนึ่ง ซึ่งเป็นหญิงสาวชาติเดียวกับเธอ และได้เดินทางมาศึกษาวิชาการก่อนหน้าเธอหลายปี เพื่อนสาวคนนั้น นิดยาเรียกเธอว่า “ คุณไรว ” และจากการสนทนาสนทนากับคุณไรวผู้นี้เอง นิดยา เริ่มจะมองเห็นโลกกว้างขึ้นทุกวัน เพราะคุณไรวมีมิตรสาวของเธอผู้นั้น ขณะนั้นกำลังกลายเป็นดาวสังคมที่มีชื่อเสียงแจจโจ้อยู่ในหมู่คนไทยที่นั่น คำนำหน้าชื่อคุณไรว เธอเขียนมันว่านางสาว แต่

โดยแท้จริงแล้ว คุณโรมิตรของนิตยาไม่มีสิทธิ์อะไรที่จะใช้ในเมื่อความเป็นสาวของหล่อนได้ถูกทำลายลงแล้วนับครั้งไม่ถ้วน แต่การเสียความเป็นสาวสำหรับคุณโรนี่หรือ? หล่อนยกไหล่ หลายครั้งที่เดียวที่หล่อนพูดเปรยๆ ใส่หูนิตยาว่า "มันไม่แปลกไม่เห็นจะสึกหรืออะไร มีหน้าเข้ากับคนต่างตัวต่างแดนเหล่านี้ใครจะไปรู้" กลับไปเมืองไทยชั่วคราวจะเป็นแม่เทพธิดาเนื้อทองเสียอีก" และเมื่อคุณโรได้เข้ามาพัวพันในชีวิตของเธอ ในไม่ช้าจิตใจอันอ่อนโยนของเธอ นิตยาก็กเริ่มเคลิบเคลิ้มไปกับคำพรรณนาเหล่านั้น ฉะนั้นในเวลาต่อมาแทนที่นิตยาจะสนใจอยู่กับการเรียน เธอกลับกระโจนเข้าสู่สังคม... หัดเดินว่า... คบเพื่อนชาย หลงระเริงสำราญกับสิ่งอันเหลวแหลกเหล่านั้น ซึ่งแน่ละมันไม่ใช่ปัญหายากเย็นอะไรที่จะต้องมาขบคิด ว่าหญิงสาวที่ตนหลงระเริงกับความยั่วเย้าของสังคมกันแบบนี้ จะยังมีความบริสุทธิ์เหลืออยู่อีก... นิตยาเสียสาว อนิจจา แทนที่เธอจะร้องห่มร้องไห้กับการสูญเสียค่าของสาวครั้งแรก ตรงกันข้าม คอหน้าบานกระจกในเช้าวันรุ่งขึ้นนั่นเอง นิตยากลับเปล่งเสียงหัวเราะออกมาอย่างเริงสำราญ ในเมื่อภายในกระจก นิตยาคบบริสุทธิ์ กับนิตยาคบเสียสาวไม่เห็นมันจะมีอะไรบูบสลายแม้แต่คนเดียว ด้วยอุคคคติเหล่านั้นเอง นับวันนิตยาก็กยิ่งเงินจืดในทางเหลวแหลกยิ่งขึ้น จดหมายขอเงินโดยบินมาสู่ทางบ้านฉบับแล้วฉบับเล่า ซึ่งแน่ละ แต่ละครั้งเธอก็กอแงเหตุผลความจำเป็นอย่างไรอย่างนั้น แต่ในจดหมายเหล่านั้นไม่มีข่าวคืบหน้าจากนิตยาในด้านการเล่าเรียน ในที่สุดเมื่อใช้ชีวิตตามสบายในฟิลิปปินส์จนเบื่อ นิตยาก็กเดินทางกลับประเทศไทยพร้อมกันนำเอาบริญาอันเหลวแหลก... นำเอาอารยธรรมของฝรั่งชาติตะวันตกกลับมา พร้อมกับพุงตัวเองเข้าสู่สังคมเมืองไทยด้วยความหยิ่งผยอง ในฐานะที่ตัวเธอเคยผ่าน

เมืองนอกมาแล้ว ชีวิตระยะนั้นของนิตยาก็ล้าใจคงตั้ง เธอกลายเป็นสาวสังคม นามกระเดื่อง ที่มีชื่อพิมพ์หราอยู่ในช่องสังคมของนิตยสารนานาชาติฉบับ เหตุ การณ์ประจำวันของเธอไม่มีอะไร นอกจากตื่นนอนจนตวันโດงฟ้าแล้วก็เปิด ปากขับเพลงฝรั่งในบ้าน พอสายหนอยก็จัดแจงนัดแนะกับเพื่อนชายหลายหน้า เพื่อใช้ชีวิตสำราญยามราตรี ด้วยลีลาเด่นรำแปลก ๆ และในการเรียงสำราญ เหล่านี้ นิตยาก็ให้ความสาวของเธอแก่เพื่อนหนุ่มมรวาทกับแม่เพชริดาใจบุญ เสียห้ามปรามจากผู้บังเกิดเกล้าไว้ผล ความหลงมัวเมาในสังคมลุนนิตยาให้ คิงลุสเหวแห่งความพินาศ และในที่สุดนิตยาก็ได้ชื่อเป็นเมียของชายคนหนึ่ง ซึ่งหลังจากของชายผู้นี้กรูกันใจแจจจที่ว่า เป็นพรานล่าสาวาหญิงด้วย และ ทัณฑ์ที่ทราบข่าวลูกสาวยอมเป็นเมียชายผู้นั้น พ่อแม่ซึ่งแม่จะรักลูกปานหัวใจ ต้องตัดขาด นตยาถูกไล่ออกจากบ้าน แต่นิตยาหัวเราะ เธอไม่แคร์อะไร เสียแล้ว และชีวิตในการอยู่ร่วมของมัวโดยเปิดเลยคนแรกของนตยา ใน ระยะแรกผ่านไปอย่างเห็นสวรรค์ แต่พอนานวันเข้า วิสัยของชายผู้กระหาย ของใหม่อย่างมัวของเธอคนนี้มีธรรมเนียมที่ไหนที่เขาจะมัวหลงต่อของเก่าต่อ ไป และโดยเฉพาะของเก่าอย่างนิตยา ไม่ใช่เก่าเก็บ หากเป็นเก่าที่ผ่านมา แล้วอย่างโซกโซนจะนั้นจึงไร้ค่าสำหรับเขา สวรรค์ของนิตยาพักครั้นลงมา... มัวโดยเปิดเลยคนแรกสลดเธอทั้งอย่างไม่โยคี เมื่อมัวทั้ง... พ่อแม่ก็ตัดขาด ทางเดินข้างหน้าของเธอจึงมืดมนต์ แต่นิสัยของนิตยาเป็นคนดื้อดอง ฉะนั้น เธอจึงตัดสินใจเข้าทำงานเป็นนางเสิร์ฟที่บาร์คาร์เธย์ เพื่อหารายได้ดำรงชีวิต ต่อไป อาชีพนางเดินรำในบาร์แห่งนี้ นำรายได้แก่เธอเป็นอย่างดี เพราะ นิตยาสามารถพูดภาษาอังกฤษ—ฝรั่งเสสได้คล่องแคล่ว ฉะนั้นนักเที่ยวต่าง ชาตจึงช้กันกับเธอจนรับงานไม่ไหว และแล้วทางเดินของเธอก็เริ่มจะผจญรัก

อีก ในเมื่อเทพบุตรคนหนึ่งมาปรากฏในหัวใจของเธอ และด้วยความถูกใจ
กันระหว่างเธอกับเขา ฉะนั้นไม่ช้าไม่นาน เทพบุตรคนใหม่ก็จูงเธอไปร่วม
ชีวิตยังต่างจังหวัดอันเป็นที่กำเนิดของเขา การร่วมชีวิตครั้งนี้ สอนให้เธอ
คลายความหลงระเหิงลงไปได้บ้าง นิตยานั่นแน่ใจว่า อนาคตของเธอคงจะ
สดใสและฉาววรา แต่ชายก็เหมือนกัน สิ่งที่เขาได้มาง่าย ๆ สิ่งนั้นก็หามีค่า
แก่ความสำคัญสำหรับเขาไม่ ด้วยประการฉะนี้ เมื่อสรภักจัด และนิตยาเอง
ก็ปราศจากคุณสมบัติแม่บ้านแม่เรือนที่ดี เธอจึงไม่อาจเห็นยั่วรังเขาไว้ ได้
วิมานรักของเธอหลายลงอีก การสูญเสียความหวังในครั้งนั้น ก่อให้เกิดมาณะใจ
แก่นิตยาขึ้นทันที เธอไม่อาจจะหันหน้ากลับไปทำงานที่เก่า เธอละสายเพื่อน
ฝูงที่เคยยั่วเย้าทำนายอนาคตของเธอไว้ ซึ่งบัดนี้มันกลายเป็นจริงจังดังคำ
พยากรณ์นั้น ด้วยประการฉะนี้เอง นิตยาจึงตัดสินใจฆ่าเพ็ญตนเป็นหญิงหา
กินโดยเปิดเผย ก็คือเกาะสีชัง อันเป็นชุมชนเหล่าผีเสื้อราตรีทั้งหลาย เพราะ
ที่สีชังนั่นเอง ล้วนแต่แหล่งกลางรวมบรรดาคลาสี่นานาชาติ ที่ผ่านมายเยือน
ประเทศไทย รวยแล้วรวยเล่าที่นิตยาฆ่าเรอตนแลกเปลี่ยนกับเงิน ซึ่งหลัง
ไหลเข้ากระเป่าจำนวนมากพอ ดู เพราะอาศัยที่เธอพูดภาษาต่างชาติได้ จึงมี
แฟนคับคั่ง แต่ยิ่งได้มากเธอก็ยิ่งใช้มันเงินคล่องมือ และในที่สุด... ทำให้
ร่างกายของเธอต้องหมักหมม เพาะเอาโรคภัยประดังกันเข้าไว้ โดยที่เธอ
เองมิได้สนใจใยดี เพราะชีวิตขณะนี้หมดความหมาย สิ้นความปรารถนา
เสียแล้ว และจากการปล่อยตัวเช่นนี้เอง จึงทำให้ร่างกายร่วงโรยซบเซาลง
จนกระทั่งความสวยสดใสที่เคยเป็นอาหารใจของเหล่าชายกระหายสวาหสัน
ลง คำตัวของนิตยาที่สูงก็กลับตกลงทุกที เมื่อเกาะสีชังไร้ความหมายสำหรับ
ผู้หญิงอย่างเธอเสียแล้ว นิตยาก็จำต้องเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ทั้ง ๆ ที่เธอเอง

ไม่ปรารถนา ครั้นนานวันเข้า...โรคร้ายก็ทับถมเข้าทุกที จนในที่สุดเธอไม่
 อาจจะเดินเหินต่อไปได้ และบ้านปลายของนิตยาก็เป็นไปตามข่าวที่เราเสนอ
 ไว้ข้างบนนี้ ณ โรงพยาบาลบางรัก "เคลิเมนต์ข้าวภาพ" ได้พบกับภพอัน
 น่าอนาถใจของนิตยาแม่สาวสังคมนามกระเดื่อง ซึ่งบัดนี้ไม่มีตำแหน่งความ
 สวยสดโสภาทือลอยอยู่แม้แต่น้อย นอกจากรูปร่างที่เฟะพอนด้วยกามโรคอย่าง
 ร้ายแรง ที่เรียกกันว่าชั้น "เกาหลี่" และตลอดระยะเวลาที่นิตยานอนร้อง
 ครวญครางอยู่ในโรงพยาบาลแห่งนี้ เธอมักจะเพ้อคำพูดออกมาเป็นภาษา
 อังกฤษบ้าง ฝรั่งเศสบ้างอย่างชัดเจน เมื่อ "เคลิเมนต์ข้าวภาพ" ได้ขอร้อง
 ให้เธอเล่าชีวิตแต่หลังของเธอ เพื่อจะได้เขียนลงไว้เป็นอนุสรณ์แก่ชีวิตอีก
 หลายหมื่น ซึ่งกำลังก้าวไกลไปกับอารยธรรมวิถีดารเหล่านี้ เธอฝันอย่าง
 ยากเย็นและตอบเราด้วยน้ำเสียงอันสิ้นเครื่องสัน ๆ ว่า "ความลับและเรื่องราว
 ในแหนหลังของดิฉัน คุณเขาไปรดอย่าได้ซักไซ้เลยล่ะ ขอให้มันตายไปกับ
 ชีวิตของดิฉันเถิด อย่าให้ดิฉันต้องทรมานใจด้วยการเล่าให้คุณทราบเลย
 แต่ดิฉันยินดีให้คุณสืบสาวราวเรื่องของดิฉันได้ตามลำพัง" แต่อย่างไรก็ตาม
 ก่อนที่เธอจะอำลาโลกนี้ ไปด้วยอาการอันทุรนทุราย ณ โรงพยาบาลสงเคราะห์
 พระประแดง ซึ่งโรงพยาบาลบางรักส่งไปฝากเป็นแคนไซ้ นั้น นิตยาได้เพ้อ
 เหตุการณ์ในอดีตของเธอออกมาแก่ผู้ใกล้ชิด ตลอดจนข้อบิดามารดาทั้งสอง
 ซึ่งในที่นี้ เราจำต้องสงวนนามไว้เพื่อมารยาทของเรา

บ้าย ๑๔.๐๐ น. เศษ ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ก่อนที่นิตยาสาว
 สังคมผู้หลงผิดในการดำเนินชีวิตจะสิ้นลมหายใจครั้งสุดท้าย ใบหน้าของเธอ
 เนื่องนอนไปด้วยน้ำตาอย่างคนสำนึกผิด และคำพูดประโยคนั้นของเธอ ยัง
 ผั่งอยู่ในความจำของผู้ใกล้ชิดโดยไม่เสื่อมลง นิตยาบ่นถึงพ่อ ว่าพันถึงแม่

เธอสารภาพความชั่วช้าสละเสวที่เธอได้ประพฤติบา พร้อมกับจบลงด้วยการ
 แข่งชักชายคนหนึ่งที่มีส่วนชกจึงให้ชีวิตของเธอตั้งส่งสู่ความพลาดหวังเยี่ยงนี้”

มาลาวดีอ่านจบ น้ำตาของเธอหยดลงที่หน้ากระดาษหนังสือพิมพ์
 ชีวพลนั้นครั้งแรกก็คิดจะหลุดแต่ดันใส่หน้ามาลาวดี ครั้นเห็นน้ำตาของมาลาวดี
 ก็เกิดความสงสาร ถามด้วยความสงสัยว่า “เธอรู้จักเจ้าของรูปและประวัติ
 ของนิตยาหรือ? จึงต้องนำตาดก”

“ไม่เคยรู้จัก” มาลาวดีสะอื้นน้อยๆ “แต่น้ำตาของฉันตก เพราะ
 สงสารศีลธรรม”

“สงสารศีลธรรม” ชีวพลทวนคำตอบ “ก็ศีลธรรมตกทุกซ์ได้ยาก
 อย่างไร เธอจึงเกิดความสงสารขึ้นมา”

มาลาวดี “โอ——คุณ ศีลธรรมคือออกจะตาย แต่ไม่มีใครมีใคร
 สงสาร เพราะฉะนั้น ศีลธรรมจึงมีน้อยในตัวคน พี่ชีวพล ลองคิดดู นิตยาที่
 ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ สมัยหนึ่งเคยเป็นตจทเวกัญญาเนื้อหาของเหิรฟ้าไป
 ถ้ายวิชาณ ต่างประเทศ และเหิรฟ้ากลับมาสู่ชาติภูมิ สังคมต้อนรับเขาด้วย
 เกียรติของสังคมตะวันตก”

“ร่างกายอันभवมจุที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์นี้ แต่ก่อนเกลี้ยง
 เกลาสะอาดตา ความงามเหนียววังสายตาของผู้มองเห็นแล้วให้หันหลังมองอีก
 และร่างกายอันน่าทุเรศนี้ ก่อนแต่จะมีสภาพเป็นดังนี้ มารดาบิดาญาติพี่น้อง
 ประคองรัก ด้วยความรักอันบริสุทธิ์ ถนอมเกลี้ยงด้วยอาหารอันโอชา กล่อม
 ด้วยวาจาอันนิมนวล มีรถยนต์วิ่งรับไปส่งโรงเรียน เติบโตในอ้อมแขนอัน
 สร้างด้วยเมตตากรุณาของมารดาบิดา ถูกแม่จุ่มพิตมาแล้วหลายร้อยครั้ง ปร
 รักลูกไม่จำกัดจาง นิตยาเติบโตในคงอารยธรรม”

“ บัดนี้ร่างอันน่ารักแทบจะกลืนกินได้ของมารดาบิดา เป็นร่างที่ไม่มีใครปรารถนาเมื่อเน่าเฟะ แต่เป็นที่ปรารถนาของหมู่แมลงวัน มันบินว่อนตอมร่างนั้น เพราะหอมกลิ่นน้ำเหลืองอันซึมออกจากร่างที่นอนแบบอยู่ข้างถนน เมื่อนิตยาสละอารยธรรม กระโจนเข้าสู่ตงอารยโลก พวกร่างอันสวยสดงดงามน่ารักน่าเอ็นดู และน่าดนมั้นเข้าสู่อัมแขนอารยโลก สละทั้งอัมแขน อารยธรรมเสีย สังคมเรียกร้องเธอทุกโอกาส นิตยาคลยเข้าสู่ตงอารยโลกอย่างไม่พริ้วพริ้ว คลยไปอย่างไม่เหลียวหลัง อันอารยโลกนั้น มากไปด้วยการเห็นแก่ตัว มุ่งความสุขเฉพาะหน้า ไม่เคยมีเมตตาปราณีแก่ใคร ฉวยโอกาสเมื่อเป็นโอกาส นิตยาลืมตัว หลงมอบชีวิตและเกียรติแก่อารยธรรม ตะวันตก ก็ยอมเสวยผลแห่งกรรมของตนแต่ผู้เดียว ญาติมิตรเพื่อนหน้าหน้าหมด อารยโลกให้ผลดังนี้ ”

“ ณ สถานพยาบาลสงเคราะห์พระประแดง นิตยาได้เผยความจริงอันสำคัญไว้ประการหนึ่ง และเป็นความจริงใจของคนทุกคน ”

ธีรพล “ อะไรเป็นความจริงที่นิตยาฝากไว้ก่อนจะตาย ”

มาลาวัตี “ อันความจริงนั้นเป็นดังนี้ เมื่อนิตยามัวเมาไปตามกระแสนโลก ดวงใจเต็มไปด้วยอหังการ มมังการ เห็นคำตักเตือนของมารดาบิดาว่าเป็นคำสอนอันคร่ำครึ ความกระแจะหลงตั้งดูไปรอบโลก ลืมมารดาบิดาญาติพี่น้อง ลืมเกียรติของสตรี ”

“ อันภูมิศาสตร์แสดงว่าโลกนี้กลม สมมติว่าเราแล่นเรือไปจากปากอ่าวแม่น้ำเจ้าพระยา แล่นตามชายทะเลไป ในที่สุดเรือก็ต้องมาเข้าปากน้ำเจ้าพระยาตามเดิมนั่นเอง ”

“ นิตยาแล่นเรือคือร่างกายไปแล้วสู่ทะเลสังคม ใช้ฉิ่งกรอย่างเต็มที่ ”

ไม่หัวแอ่นตรงจากคลื่นลม สัมมารดาบิดาของตน หวังพึ่งความรัก ถือความรักเป็นใหญ่ เมื่อจะสิ้นใจ ได้แข่งรักหักกระดูกความรัก และพรวดังบิดามารดา ก็ลักษณะนี่คือเอาเรือมาจอดที่พ่อแม่ตนเอง”

“เมื่อเดิมนิตยาพึ่งมารดาบิดา ครั้นเจริญวัยใจกล้า หังมารดาบิดาของตนเสีย หวังพึ่งคนที่ตนปรารถนา เมื่อไปไม่รอด ก็ต้องมาพรรณาคุณพ่อแม่ นี่แหละเป็นความจริงที่นิตยาทั้งไว้ ยามสุขสัมมารดาบิดา ยามทุกข์จึงรู้สึกคุณ เห็นมารดาบิดาเป็นเทพเจ้า”

“ลักษณะนี้ชัดว่า มารดาบิดาของทุกคนเป็นเจ้าของเจ้าแห่งมิตร เป็นยอดแห่งความรักลูก เป็นจอมแห่งเมตตากรุณา เป็นยอดแห่งที่พึ่งของลูก ลูกทั้งและสัมมารดาบิดาได้ แต่มารดาบิดาไม่ลืมลูก เป็นที่พึ่งของลูกทั้งในยามทุกข์ ทั้งในยามสุข ทั้งในยามปกติ ถ้าลูกยังเคารพบิดามารดา”

“นิตยานี้ ถ้าตายในอ้อมแขนอารยธรรม แม้ร่างกายซึ่งปราศจากวิญญาณแล้วนั้น คงมีสักคนหนึ่งจะต้องจับร่างนั้นด้วยความรักและความสงสาร ผู้มีเกียรติอย่างน้อยสักคนหนึ่ง จะก้มศีรษะให้แก่ร่างนั้น ห้องไว้ศพจะซับซ้อนด้วยพวงมาลาไว้อาลัย อนิจจา . . . อารยโลกไม่ได้เรียกร้องภาวะอย่างนั้น มาสู่นิตยาเลย สังคมลืมเขาหมด แม้เมื่อนิตยายังมีลมหายใจอยู่ ก็ต้องนอนร้องครวญครางอยู่ข้างถนน ประกาศภาวะของอารยธรรมและอารยโลกให้โลกเห็น ต่อสู้กับเวทนาของตนเอง เมื่อสิ้นลมปรมาณแล้ว ใครหนอจะเป็นธุระแก่ซากอันปราศจากอารยธรรมนั้น”

เมื่อมาลาવીต์แดงความรู้สึกของตนอันเกิดแก่ความสลดใจตั้งนั้นแล้ว พุ่งสายตาดับอากาศ เพ่งดูกลุ่มเมฆที่ผ่านไป ๆ ถอนสั้นน้อย ๆ กลับสายตามาเพ่งที่รูปหน้าปกหนังสือพิมพ์ รั้งกับใจของตนเอง “นิตยา แม่เพื่อนร่วม

เพศ เธอเดินทางผิด และสารภาพความผิดแล้วในชาติมนุษย์ กรรมใดอันเป็น
ความดีของเธอในหนหลังยังมีเศษเหลืออยู่ ถ้ายังมีโอกาสขึ้นสู่แดนอมราวดี
สวรรค์ ของเธออย่าบาเพ็ญตนเป็นรูผิดในอมตโลกนั้นเลย”

“แม้ในโลกมนุษย์จะลืมเธอ อันเกิดแต่ความรังเกียจแทบทุกคน ฉันท
คนหนึ่งจะลืมเธอไม่ได้ ในฐานะและภาวะที่เราเป็นมนุษย์ร่วมชาติ ด้วย
มนัสสัยนี้ ความดีใดที่เราทำอยู่แล้วและจะมีต่อไป ขอนิตยาจึงมีส่วนแห่งความ
ดีนั้น ๆ เพื่อความสุขแก่นิตยาในสัมปรายภพ”

“ผู้ที่สตรีเพศจะลืมไม่ได้คือ ดร. เพียร เวชบูล ผู้มีดวงใจหนักแน่น
ในอารยธรรม มีจิตกรุณาช่วยจุนนิตยาจากข้างถนนสู่เรือนคนใช้ นับว่านิต
ยาผู้ซึ่งอารยโลกไม่ปรารถนาได้รับอุปการะจากอารยธรรม อารยธรรมเห็น
ความดีเป็นความดี ดังนี้ ก็ไม่มีใครใคร่เหลียวแล มาลาวดีสังสารศีลธรรม
ดังนี้ จึงไม่สามารถจะกลั่นความเศร้าใจไว้ได้” ครั้นแล้วก็สั่นถี่ ๆ อีกครั้งหนึ่ง

ในลักษณะนี้ธีรพลก็ไม่สามารถกลั่นความสงสารมาลาวดีได้ จึงเอา
มือแตะที่ไหล่มาลาวดีพิมพ์้าออกมาว่า

อย่าโทษไหนหัวทวย	เทา
อย่าโทษสถานภูผา	ย่านกว้าง
อย่าโทษหมู่วงศ์	มิตรญาติ
โทษแต่กรรมเวรสร้าง	ส่งให้เป็นเอง

มาลาวดี “นี่แหละที่พระสุคตศัคมุณีตรัสเตือนไว้ว่า

“เฮ ปมตดา ขถา มตา”

คนประมาทแล้ว เหมือนคนตายแล้ว

ที่ธีรพลลองคิดดู ถ้านิตยาไม่ประมาท พยายามฝังตนไว้ในดงอารยธรรม เขา

ต้องสร้างชีวิตให้ทรูหรา พร้อมด้วยเกียรตินิยมไปได้อีกไกล นิตยาพ้นจาก
ภาวะอย่างนั้น ก็เพราะประมาทระเริงใจโดยแท้ จริณณ์ดังกระแสพุทธรพจน์
นั้น”

เมื่อกล่าวดังนี้ มาลาวัตีพุ่งสายตาไปจับขอบฟ้า ประหนึ่งจะหาความ
จริงจากอารยโลก ครั้นแล้วหลบสายตามาจับดวงหน้าธีรพล ลมเศร้่าค่อยๆ
โศยพร้อย่างหนักหน่วง สำเนียงอันหนักแน่นเคลื่อนจากริมฝีปากว่า “นี่
หรือความรัก”

โอวาทของแม่

ก่อนวันสมรสระหว่างมาลาวัตกับธีรพล มารดาของมาลาวัต รับประทานอาหารเสร็จแล้ว ตริ่กถึงการครองเรือนของลูก ในความรู้สึกเห็นว่ายังอ่อน ต่อเหตุผล การที่คิดลู่รับมาร่วมบ้าน ก็หมายความว่าจะให้ชายหญิงคู่สมรส ทราบอัยาศัยกัน เพราะการคลุมถุงชนอย่างโบราณนั้นขัดกับอารยนิยม เพื่อให้เด็กสมัยปรมาณูคนหงอกผู้ใหญ่ จึงให้โอกาสแก่ชายหญิงปรับความเข้าใจกัน เมื่อเป็นที่ต้องใจกันแน่แล้ว จึงดำเนินเรื่องตามประเพณี

การเรียนรู้อัยาศัยของกันและกันแห่งชายหญิงคู่นี้ ก็ไม่ผิดอะไรกับ จีนแดงและจีนชาติ ที่ประกาศตนว่าเป็นชาติจีน และในโอกาสเดียวกันก็ประกาศสงครามกันไปทั่ว ศัตรูของจีนชาติก็คือจีน ศัตรูของจีนแดงก็คือจีน เริ่มทำสงครามกันตั้งแต่ครั้งสามก๊ก จนบัดนี้ยังปราบกันไม่หมด สงครามจีนต่อจีนจึงไม่สงบลงได้ มาลาวัตมาอยู่กับคุณลุงก็มีแต่เรื่องทำความร้อใจให้เกิด แก่ผู้ปกครอง แม้แต่คู่มั่นก็ไม่ละด แม้กระนั้นคนทั้งสองก็ยินดีจะร่วมสมรสกัน เมื่อไฟมาพบเชื้อเพลิง หรือเชื้อเพลิงไปพบไฟ บ้านไม่แตกสาแหรกไม่ขาดแล้ว จะได้อะไรเป็นผล

มารดาของมาลาวัต หนักใจเรื่องอนาคตของลูก เมื่อทั้งสองสมัคใจกันหมดปัญหา อันจะโยนบาปมาให้มารดาบิดาย่อมจะเป็นไปไม่ได้ เพราะเรื่องมิได้เป็นไปเพราะบังคับ หากเพราะความสมัคใจ เมื่อทั้งสองเห็นดีร่วม

กัน เขาก็ต้องรับรองตัวเอง เพื่อป้องกันเหตุการณ์ในอนาคต แม้ผู้มีความหวังดีต่อลูกจึงเรียกมาลาવીมาแนะนำตามฐานะของผู้ใหญ่ เป็นการมอบมรดก ลาค่าให้มดงัน

มารดา "มาลาวี ชีวิตเสรีของเธอจะสูญสิ้นในเร็ววันแล้ว เธอจะต้องเข้าสู่พิธีสมรสตามประเพณีนิยม แม่นั่นใจว่าประเพณีนั้นจะเป็นไปโดยสมเกียรติโดยเจ้าภาพทั้งสองฝ่าย มีเพื่อนฝูงและญาติมากหน้าหลายตา เขาคงมาแสดงมุทิตาจิตทั่วถึงกัน ในพิธีอันมีเกียรติอันแม่หนักใจ"

มาลาวี "คุณแม่ไม่พอใจในการสมรสของลูกกระนั้นหรือ?"

มารดา "ไม่ได้เป็นดังนั้น แม่นึกเห็นความสุขของลูกทุกลมหายใจเข้าออก ที่แม่บอกว่าคุณนั้น ก็หนักใจเพื่อความสุข ของลูกใน อนาคต ความสุขของลูกนั้นแหละ คือสวรรค์ที่แม่ได้พบแล้วในชีวิตโลกนี้ ความทุกข์ของลูกก็คือนครของแม่ในโลกปัจจุบัน "

มาลาวี "อะไรเล่าที่คุณแม่ประมวลมาหนักใจ"

มารดา "มาลาวีกับธีรพล ไม่มีวันจะปรับความเข้าใจกันได้ ประชันหน้ากัน ก็มีแต่เรื่องร้อน บางคราว ถึงกับเครื่องใช้ไม้สอย พลอยรื้อบาป เพราะอารมณ์ของแต่ละฝ่าย เมื่อเป็นดังนี้ จะไม่ให้แม่ร้อนใจอะไรได้ แม่เป็นคนมีกรรมมาก มีลูกเพื่อความร้อนใจ และขายหน้าในอนาคต "

มาลาวีหันหน้าเข้าหาพูดว่า "คุณแม่อย่าร้อนใจเลยนับแต่วันที่ท่านผู้เป็นประธานสรวมด้วยมงคลสมรสแล้วหลังน้ำพระพุทธมนต์ ฉันทจะสละอารมณ์ร้ายทิ้งให้หมดพร้อมกัับ เปลี่ยนชีวิตใหม่ สิ่งที่คุณทำไปนั้น มีเจตนาประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ ทำเพื่อทดลองกำลังใจพี่ ธีรพลว่า เมื่อเห็นอารมณ์ร้ายในตัวฉันแล้ว เมื่อเห็นการไม่ถนอมผ่อนผันให้ของลูกแล้ว เขาจะวินิจฉัยชะตา

แห่งชีวิตด้วยอาการอย่างไร การตกลงใจของเขาก็เป็นเช่นตัดสินประหารชีวิตตัวเอง เราต่างทราบคติพจน์ของคนโบราณที่ว่า

“ปลุกเรื้อนผิด   คิดจนเรื้อนทะเลาย
แต่งงานผิด   คิดจนตัวตาย”

เมื่อเราทั้งสองทราบอริยาศัยกันแล้ว และยังปลงใจร่วมชีวิตกันอีก ก็ยอมเป็นไปโดยความสมัครใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย อันกาลข้างหน้านี้ คุณแม่ไม่ต้องหนักใจ ลุกคิดแล้วว่า จะทำตนให้เป็นลูกที่ดีของมารดาบิดา และเป็นหลานที่ดีของคุณลุงเสมอไป เว้นไว้แต่ว่าสนาฝ่ายต่ำส่วนอดีต เตรียมการล่วงหน้าเพื่อล้างผลาญลูกไว้แล้ว ก็จนปัญญา แม้กระนั้นก็นั่นใจว่า วาสนาฝ่ายสูง ที่ชะตากรรม ได้กำหนดไว้ เพื่อเตรียมการดี รับรอง ส่งเสริม ในอนาคต จะรับรองชีวิต ของลูกให้เกิดสุขใจ แก่มารดาบิดา และคุณลุงอย่างมั่นคง”

มารดา มองดูลูกด้วยสายตาดำเนินด้วยความพอใจ ความรัก ความเอ็นดู ความสงสาร รวมอยู่ในสายตานั้น มารดาชื่น ก็นในความฉลาดของลูกเสียยิ่งแล้ว พูดว่า “ตั้งแต่เป็นลูกแม่กันมากกว่า ๒๐ ปี เพิ่งได้ยินคำพูดอันเป็นสาระของลูกวันนี้เอง คำปฏิญาณของลูกเป็นเช่นน้ำอมฤตชะโลมลงที่ดวงใจของแม่ จนคลายความวิตกในอนาคตของลูก แม่เชื่อว่าลูกพูดตรงกับความจริงของดวงใจ มาลาวดีอย่าลืมนะ พระท่านสอนไว้ว่า

“ขณาวาทิ   ตถาการ”

“คนตรงพูดอย่างไร   ต้องทำอย่างนั้น”

อันคนพูดแล้วต้องทำได้ ถ้ายังทำไม่ได้อย่าเพิ่งพูด แม่มั่นใจว่า คำพูดของลูกนั้น มาลาวดีจะรักษาไว้เหมือนเกลือรักษาความเค็มกระนั้นเทียว”

มาลาวตี “ฉันรับรองกับคุณแม่ ด้วยคำปฏิญาณ เพื่อความสุขของคุณแม่ การที่ลูกต้องทะเลาะกับพี่รพลแทบทุกวันนั้น ลูกแกล้งทรมาณเล่น มิใช่ทำไปโดยอาการกักขละ มูลเหตุที่เป็นเช่นนั้น คือครั้งหนึ่งเมื่อลูกมาอยู่กับคุณลุงได้ ๒-๓ วัน พี่รพล ช้อกระจกมาให้ฉันหนึ่งจาน สวยมาก ฉันชอบใช้เสมอ ต่อมาห้าวัน เขาถามฉันว่า เห็นรูปชัตใหม่ ฉันก็ตอบโดยซื่อว่า ชัตเจนต์ พี่รพล ยิ้มบอกว่า “รูปที่มาลาวตีเห็นในกระจกนั้นแหละ เป็นคู่หมั้นที่ฉันรักมาก” กระจกจานนั้นก็บินออกทางหน้าต่างหาชนิดไม่ได้

“ฉันทำไปด้วยความหวังดีต่อพี่รพล ด้วยรู้สึกในบุญคุณของคุณป้า และคุณลุง ท่านทั้งสองรักและเอ็นดูลูกยิ่งนัก อันลูกจะตอบแทนบุญคุณของผู้มีคุณด้วยการก่อความร้อนในบ้านนั้น ย่อมไม่เป็นวิสัยของลูกเลย หลายเดือนที่ได้มาร่วมร่มไม้ชายคา คุณป้าและคุณลุงมองเห็นทุกอย่างชัดตัวอย่างไร ท่านอ่านออกตลอด แม้กระนั้นท่านทั้งสองก็ยังพอใจในลูก ลักษณะการดังนี้จะมีอะไรเล่าอันลูกควรก่อขึ้น เพื่อความร้อใจของผู้มีพระคุณ”

มารดาชื่นรักในหน้าของลูกยิ่งนัก สอนด้วยความอึ้งใจ กล้ากลั่นความอึ้งใจไว้ในทรวงอก และพูดเตือนธิดาสาว ประหนึ่งจะฝากดวงใจอันหนาแน่นด้วยความรักไว้แก่ลูก

มารดา “มาลาวตี อีกไม่กี่วันลูกจะต้องจากอกแม่ตามโลกนิยม มาลาวตีจึงจำไว้ ชีวิตที่ล่วงแล้วเป็นชีวิตที่เสเพลไม่มีหลักฐาน เพราะการบริหารชีวิตย่อมขึ้นอยู่ในอุปการะของมารดาบิดา มีกินมีใช้จ่าย มีเที่ยว มีนั่งห่ม มารดาบิดาอุปการะให้ความสะดวกทั้งสิ้น อันมารดาบิดานี้ระสม วัลย์สินไว้ทำไร ก็ตั้งใจมอบให้ลูกทั้งหมด”

“มาลาวตีอย่าคิดว่า คนอื่นนอกลูกหลาน ใครจะอยากให้แก่ใคร

แม้จะมาอ่อนวอนอุทธรณ์ความทุกข์ จนน้ำตาไหลเป็นสายเลือด ก็ยังไม่ได้รับกรุณาในการพึ่งพาอาศัยเงินทอง แม้จะมีสมบัติมากรันตี แม้จะมีผู้มารับรอง ก็ต้องเสียค่าบ่วยการ อันจะหยิบโยนให้เปล่าๆ นั้น พันวิสัยจะทำได้ อันลูกเล่า แม้จะไม่ออกปากร้องขอ พ่อแม่ก็ยกให้เสียก่อนแล้ว ทั้งนี้เพราะจิตรัก จิตสงสารของมารดาบิดา”

“เมื่อลูกยังอยู่ในความปกครองของมารดาบิดา ย่อมไม่มีปัญหาในการร่วมสุขร่วมทุกข์ ในการแนะนำอบรมสั่งสอน เพราะยังถือว่าอยู่ในปกครอง เมื่อแต่งงานออกเรือนไปแล้ว ย่อมเป็นอีกปัญหาหนึ่ง ความรู้สึกเช่นนั้นย่อมจางไป เพราะมาวางใจว่า โศภจะปกครองตนได้แล้ว ความรักและสงสาร ความพลอยยินดียังมีประจักษ์สัสย์ เมื่อช่วยเหลืออะไรไม่ได้ ก็กลายเป็นอนุเบกขาวางตนเป็นกลาง ปล่อยให้เป็นเรื่องของเวรกรรม”

แม้รัฐอยู่ขณะนี้ มารดาบิดาก็ยังไม่วายที่จะหนักใจในเรื่องลูก เพราะรู้สึกมาก่อนแล้วว่า อันการครองเรือนนั้น เป็นทางมาแห่งทุกข์รอบด้าน พระพุทธเจ้าของเราพระองค์ทรงค้นพบแล้ว จึงทรงประทานพระโอวาทว่า

“ทูลาวาสา ชมรา ทุกุขา การครองเรือนว่าปาก”

พระอรธรรคดาจารย์ผู้รู้พุทธาธิบาย ชยายความไว้ว่า ที่ว่าการครองเรือนลำบากนั้น ท่านหมายความว่าบุคคลครองเรือนจะต้องยอมเสียส่วยสาอากร เพื่อส่งเสริมกำลังของชาติ และต้องเสียสละทุกอย่างเมื่อชาติต้องการ เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตย กิจการของอิสระชนผู้ครองเรือน ต้องร่วมกันใจกัน เพื่อสามัคคีธรรม บวรวิธานและสมณะพรหมณ์ผู้แสวงสันติ บุคคลครองเรือนควรสงเคราะห์ เมื่อเป็นดังนี้ การครองเรือนก็เป็นเหมือนหม้อทะเล เป็นเหมือนมหาสมุทร ซึ่งยากจะให้เต็มได้โดยง่าย ก็ยากที่จะ

บำเพ็ญกรณียกิจนั้น ๆ ให้สมบูรณ์ได้ ฉะนั้นการครองเรือน จึงชื่อว่าลำบาก
คือว่าเป็นทุกข์เพราะเหตุนี้”

“ในเวลาเล็กน้อย และในโอกาสที่มาลาเวตยังมีเสรีภาพในชีวิต ยังมี
มีอิสระภาพสมบูรณ์ แม้จะแนะนำลูกเพื่อสวัสดิ์แก่ลูกเอง โอวาทเล็กน้อยนี้
ขอให้ลูกถือว่า เป็นสมบัติที่มีค่าหาประมาณมิได้ เพราะแม่ตั้งใจให้เพื่อความ
สุข แม้ในยามปกติ แม้ในยามทุกข์ยาก ถึงจะตายจากลูกไป สมบัติคือ
โอวาทอันมีค่าจะเป็นสมบัติอันประเสริฐสนองความสุขให้แก่มาลาเวต เมื่อต้องการใช้
โดยนำเรื่อง “นางงามแห่งเมืองสาเกต” มาประกอบให้ลูกฟัง เพื่อ
เป็นตัวอย่างแห่งการครองเรือน

“ก่อนพุทธศก ๒๕๐๕ ปี พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ในเมือง
สาเกต มีกุลสตรีของสกุลผู้มั่งคั่งชนมหาศาลคนหนึ่ง เป็นกุลธิดาผู้มีบารมีคือ
ความดีอบรมมานาน การมาสู่ชาติมนุษย์ก็โดยบุญบารมีอันใหญ่โตมา ฉะนั้น
จึงเป็นประหนึ่งว่า “กัลยาณเสมาคม” ประชุม อยู่ที่ตัวนางนั้น ผู้เดียว
งามสรีระ งามอาจารย์ คือ มารยาท โลกในสมัยพุทธกาลยกย่องว่า เป็น
แม่เจ้าแห่งความงาม”

“กาลล่วงมาโดยลำดับ มีคารเศรษฐีชาวเมืองสาเกตี้ ประรณนาหา
ลูกสะใภ้ที่งามพร้อมด้วยคุณสมบัติ เพื่อบุญญาวัฒนธรรมชายของตน จึงส่ง
พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในรลัษณะเวทย์ไป ๔ คน เพื่อเสาะค้นหาสตรี ผู้
สมบูรณ์ด้วยเบญจกัลยาณี พราหมณ์ ๔ คนนั้นเดินทางไปสู่มหานครหลาย
จังหวัด เพื่อแสวงหานางงามตามมติของมีคารเศรษฐี ไม่พบนางงามดังกล่าว
มา จึงพากันเดินทางไปเมืองสาเกต ประจวบกับสมัยนักษัตรประจำปีของ
เมืองนั้น อันงานนักษัตรฤกษ์เช่นนี้ มีนามว่า “วิวัตนักษัตร”

มาลาวดี “วิวัตน์กษัตริ์ หมายความว่าอย่างไร”

มารดา “หมายความว่างานเบ็ด มีใช้งานเบ็ด”

มาลาวดี “ขอบคุณแม่จงกรุณาต่อไป”

มารดา “งานนี้เป็นงานสนับของชาวเมืองเหมือนงานชั้นปีที่ใหม่—
หรือ ทรุษสงกรานต์ของเราสมัยก่อน เมืองงานเช่นนี้มาบรรจบครบรอบ กุล-
สตรีสาวทุกชั้นวรรณะที่จะไม่ออกจากบ้านเพื่อเล่นน้ำชัตร์ยอมไม่มี เป็นประ-
เพณีจะต้องออกทุกคน สตรีสาวออกจากบ้านมีพวกพ้องล้อมล้อมติดตาม เดิน
ไปสู่ท่าน้ำเพื่อชำระกายสระเกล้า ร่างกายปกปิดด้วยผ้าน้อย ๆ และไม่สวม
รองเท้า”

“ในวันเช่นนี้ ชายหนุ่มแห่งราชกุล เศรษฐีคหบดีชวนกันออกนอก
บ้าน ยืนชมอยู่ข้างทางถนนหลวงที่สตรีพวกนั้น เดินผ่าน ด้วยตั้งใจว่า จะ
เลือกหานางงามในสายตาและสายใจของตน ผู้มีชาติสกุลเสมอกันมาเป็นคู่
ครอง วิวัตน์กษัตริ์ เป็นงานที่ชื่นตาชื่นใจ ของชายหนุ่มหญิงสาวยิ่งนัก”

“พราหมณ์ ๔ คนดังกล่าว หัวอกร้อนผ่าวด้วยความหวังมาถึงเมือง
เกตแล้ว ชวนกันพักอยู่ ณ ศาลาใกล้ท่าน้ำ ต่างตั้งใจว่า “คงไม่เห็นน้อยเปล่า
ต้องสมปรารถนาในวันนี้”

“นางงามแห่งเมืองสาเกตอายุอย่าง ๑๖ ปี แต่งตัวตามสมัยนิยม และ
สวมแก้ภาวะของสกุลที่มั่งคั่ง มีครูฉันทน์กำกับไม่น้อย ๕๐๐ คน ติดตามไปสู่ท่า
น้ำ เพื่อเล่นน้ำชัตฤกษ์เช่นเดียวกัน จากบ้านจนตรบเท้าถึงท่าน้ำที่พราหมณ์
๔ คนนั่งพักอยู่”

“ขณะนั้นมหาเมฆตั้งชันเต็มฟ้า โปรยเมล็ดฝนให้ตกลงมา ทำภูมิ-
ภาคให้ชุ่มชื้น หญิงบริวารของนางงามกลัวเปียกฝน ต่างคนเอาตัวรอด วิง

ลูกสนหาที่กำบัง พวกพราหมณ์ตรวจคุณลักษณะในตัวหญิงพวกนั้น ไม่เห็น
มีนรลักษณะเบญจกัลยาณี ก็ถอนใจใหญ่อยู่”

“นางงามใช้มารยาทปกติ เดินมาสู่ศาลาท่าน้ำ เครื่องแต่งตัวชุ่มโชก
ด้วยผ้อยผ่น พราหมณ์ ๔ คนเห็นสุนทรลักษณะของนางงามนั้น ๔ อย่าง ดี
ใจยิ่งนัก ประารถนาจะเห็นความงามประการที่ ๕ จึงพูดปรารภกันเอง แต่เสียค
สนางงามนั้นว่า “ลูกสาวของ รามีสันดานเกี้ยวกร่ำวน ลามิของนางน่าจะไม
ได้อะไรแม้เพียงน้ำข้าว”

นางงามถามว่า “คุณพ่อพูดหมายถึงใคร”

พราหมณ์ “หมายถึงเจ้านั้นแหละ แม่หนู”

นางงามถามด้วยเสียงกังวลเพราะเสนาะโสตรว่า “เพราะเหตุไร คุณ
พ่อจึงพูดว่าฉัน”

พราหมณ์ “หญิงบิรवारของเจ้า เขารีบวิ่งหนีเข้าศาลาเสื่อผ้าจึงไม่
เปียกผ่น ส่วนเจ้าไม่รีบมาสู่ศาลาโดยด่วน เครื่องแต่งตัวจึงชุ่มโชก เดิน
เหมือนทองไม่รู้ร้อน เพราะฉะนั้นเราจึงพูด”

นางงามยิ้มด้วยอารมณ์ผู้ดี “คุณพ่อไม่ควรพูดดังนั้น ข้าน้อยมีกำลัง
มากกว่าหญิงเหล่านั้น แต่ข้าน้อยกำหนดเหตุได้อย่างหนึ่ง จึงไม่ด่วนวิ่ง เดิน
มาตามปกติ”

พราหมณ์ “มีเหตุอะไร?”

นางงาม “คุณพ่อผู้เจริญ ชน ๔ พวกวิ่งไม่งาม และเหตุอื่นยังมีอีก”
เมื่อพูดดังนั้นแล้ว พวกพราหมณ์เซอร์รองให้ชี้แจง จึงได้บรรยายดังนี้:—

ก. พระมหากษัตริย์ ทรงมรุธาภิเศกแล้ว ทรงแต่งพระองค์ด้วยเครื่อง
ทรงสำหรับกษัตริย์ เสด็จวิ่งไปตามถนน ดูไม่งาม ย่อมได้รับคำครหาว่า “วิ่ง

ไปเหมือนไพร่”

ข. ช้างต้น มงคลศักดิ์ หมอช้าง อบรมดี ควรเป็น พาหนะ ทรงองค์ กษัตริย์ ประดับด้วยเครื่องราชศัพทลงามสง่า วิ่งพล่านไปเหมือนช้างเมามัน ไม่งามเลย ต่อค้อยเยื้องย่างกลางถนน ด้วยอาการสงบนสงี่ยม ย่อมงามสมสง่าน่าชม

ค. บรรพชิต ผู้มีสังวรกิจ ประจำใจ วิ่งไปวิ่งมา ไม่สง่างามสมเป็น บรรพชิตเพศ

ฆ. สตรีผู้มีจริยาวัตรอ่อนละมุดตามธรรมชาติ วิ่งปรูดปราดเหมือน ชายใจฉกรรจ์ จะตุงลิตฉันทวิดหรั่งไถ่ละหรือ หลิงที่งามต้องเดินตามปกติ คึงนี้แลคุณพ่อ”

พราหมณ์ “อะไรเล่า ที่ว่าเหตุอันหนึ่งยังมีอยู่”

นางงาม “คุณพ่อเจ้าข้า ชรรมาสตรีเพศ ย่อมเป็นเช่นภักดิ์พะอัน บุคคลพึงชาย มารดาบิดานอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงลูกหญิงไว้ ด้วยหมายมั่น บันใจว่าจะส่งไปสู่สกุลอื่น ถ้าช้าน้อยวิ่งไป บังเอิญเหยียบชายผ้าหรือสิ้นลมลง บนภาคพื้น อวัยวะแห่งร่างกาย มีแขนขาเป็นต้น พึงหักไปไซ้ร ก็จักกลายเป็นคนพิการ ช้าน้อยจะตกเป็นภาวะที่สกุลจะต้องเลี้ยงจนตาย ใครเล่าเขา จะขอคนพิการไปเลี้ยงเป็นภริยา มารดาบิดาต้องจำใจเลี้ยงลูกพิการจนตลอดชีวิต ก็เครื่องแต่งตัวเปียกปอนแล้วย่อมแห้งได้ ช้าน้อยเห็นเหตุดังนี้ จึงไม่วิ่ง ยอมเปียกฝนดีกว่าแขนขาพิการ”

“พวกพราหมณ์ได้เห็นพื้นของหญิงนั้น ก็แน่ใจว่าสตรีคนนั้น เป็น นางงามที่ทรงเบญจกัลยาณี แล้วถามถึงสกุลของมารดาบิดาและโคกสมบัติ เป็นที่พอใจแล้วก็มอบสุวรรณมาลาให้ เพื่อเป็นเครื่องถวายแก่การสมรส”

มาลาวตี “หญิงนทรงเบญจกัลยาณีอย่างไร จึงจัดเป็นนางงาม”

มารดา “ลักษณะแห่งเบญจกัลยาณีนั้น ๕ ประการ ดังนี้

๑. เกศกัลยาณี ผมงาม ผมดำสนิท มีลักษณะเหมือนกำหางนกยูง
เมื่อสยายปล่อยลงยาวจรดตะโพก มีปลายผมช่วยขึ้น

๒. มิ่งสกลยาณี เนื้องาม คือ เนื้อเหลืองสำหรับกินฟัน มีสีแดง
เหมือนผลมะพลับสุก สนิทและเสมอกันเรียบร้อย

๓. อัญญุกัลยาณี กระตุงงาม คือ ฟันขาวส่นยาวเสมอกัน สนิทไม่มี
มีช่อง งามดูระเบียบเพียบพร้อมที่นายช่างจัดประจงดีแล้ว หรือดูสงฆ์ที่เขาคัดสี
ดีแล้ว

๔. จิวกัลยาณี จิวงาม คือ ผิวกายของสตรีที่จิวว่างามนั้น ถ้าผิวดำ
ก็ดำสนิทดูสะอาดดูขบเดียว ถ้าขาวก็ต้องขาวเหมือนพวงดอกกรวดเภา ไม่
เปรอะเปื้อนด้วยไฟขี้มูลแมลงวัน

๕. วิญญุกัลยาณี วิญญาม คือ อยุ่วะของนางงามเช่นนี้ คงที่ไม่แปร-
ผัน แม้ตลอดบุตรตั้ง ๑๐ ครั้งก็มีวัยปรากฏเหมือนสตรีตลอดบุตร ครั้งเดียว
มีวัยไม่ทรุดโทรม

มาลาวตี “เฟื้องเท่านั้นหรือ? คุณแม่ ที่เรียกนางงาม”

มารดา “ที่พูดให้ฟังนี้เพียงร่างกาย ยังจะต้องมีความงามทางคุณ
สมบัติอีก”

มาลาวตี “คือโล่งอกหน่อย คิดว่าเพียงนั้น”

มารดา “โล่งอกอย่างไร ตัวคิดว่าหาได้ง่ายๆ กระนั้นหรือ”

มาลาวตี “พอจะหาได้ไม่ยากนัก เพียงกายงาม”

มารดา “จะหาที่ไหนได้ง่ายๆ”

มาลาวตี “โอ้ คุณแม่ หน้าโรหนังโรงละคร เอรอดไปมันทุกก็ไม่
หมด คุณแม่จะต้องการสักกี่คน ”

มารดา “พอๆ นั้นนางงามของเจ้า ไม่มีความสำคัญในอัน จะนำ
มาพูด ฝรั่งเศสจะบอกอะไรดีมา แม่นางงามของเจ้าก็ร้อนเป็นไฟ อยู่บ้านไม่คิด
แม่ได้ยงสาวเสมอว่า นางงามของเจ้า เทียวโตคนน้ำตาย ผูกคอตาย ยิงตัว
ตาย คัมยาพิษ และต้องรักรุกก็มี ”

มาลาวตียิ้มสู้ว่า “นางงามที่คุณแม่กล่าวถึงมีอะไรดีอีก ”

มารดา “มีใช่เพียงเท่านั้น เขาย่อมรู้จักกาลเป็นอย่างดีอีก ลูกต้อง
สัปรสิสธรรมที่ว่า กาลัญญ ”

มาลาวตี “เรื่องอย่างไร คุณแม่ ”

มารดา “แม่ได้พูดแล้ว เมื่อพราหมณ์ ตรวจดูบุรุษลักษณะเป็นที่พอใจ
และชอบดอกไม้ทองให้แล้ว หญิงนั้นได้ส่งข่าวไปถึงมารดาบิดาว่า ให้ส่งรถมา
รับ ความจริงเมื่อมาสู่ท่า นางเดินมา ครั้นรับประดับดอกไม้ทองแล้ว นางได้
รู้สึกตัวว่า จะต้องรักษาเกียรติของตนและสกุลของสามี นางจึงกลับบ้านโดย
รถ เพื่อรักษาเกียรติยศไว้ ”

แม่จะเล่าตัดใจความต่อไป “งานสมรสนั้น ท่านทั้งสองมอบภาระให้
หญิงนั้นจัดทำทุกอย่าง แม้การรับรองพระราชและอิสระชนเศรษฐี คหบดี
พ่อค้า ประชาชน หญิงนั้นวัดการเรียบร้อย ด้วยความสามารถที่ธรรมชาติ
สร้างมาให้ มารดาบิดาได้มอบสมบัติมหาศาลให้แก่ธิดาสาว โดยเฉพาะได้จัด
ทำเครื่องประดับ “มหาลดาปสารณ์” ต้องใช้นายช่างทอง ๕๐๐ คน ทำงาน
อยู่ ๔ เดือนจึงสำเร็จ ประกอบด้วยเพชรนิลจินดา มีค่าถึง ๙ โกฏิ ”

มาลาวตี “ขอโทษเกิดคุณแม่ จะเกินจริงมากไปใครจะมีเงินถึง ๙

โกฏี และถ้ามีเมื่อทำเครื่องแต่งตัวเสียหมด ต่อไปจะเอาอะไรยังชีพ ลูกวิตก
มากนัก เมื่อทำเครื่องประดับเรียบร้อยแล้ว มีต้องจำนำเขาหรือ

มารดา "แม่คนสมัยปรมาณู ช่างคิดช่างอวดรู้ เจ้าพูดประหนึ่งเข้าใจว่า
แม่น้เอากำเนิดมาจากตัวใจ หนังสือพิมพ์ลงข่าวโครมๆว่า เจ้าแห่ง
น้ำมันในประเทศอเมริกา มีเงินนับเป็นพันๆล้าน คือนับตั้งแต่หนึ่งถึงล้าน
บาทนับไปตั้งนั้นถึงพันครั้ง และมีหลายพันล้านด้วยทำไมเจ้าจึงมีได้"

มารดาตียกมือไหว้แล้วพูดว่า "เชื่อคุณแม่แล้ว ขอเชิญคุณแม่ได้
กรุณาต่อไป"

มารดา "เมื่อวันสมรสมาถึง มารดาบิดาของนางงามนั้น เรียกขिता
เข้ามาใกล้ ให้โอวาท ๑๐ ประการแก่ลูกสาว ดังนี้:-

ดูกรลูกของแม่ ธรรมศาสตร์เมื่อเข้าสู่สกุลสามีควรปฏิบัติ ดังนี้

๑. ไฟในอย่านำออกไปข้างนอก
๒. ไฟนอกอย่านำมาข้างใน
๓. ควรให้แก่บุคคลผู้ให้
๔. ไม่ควรให้แก่บุคคลผู้ไม่ให้
๕. ควรให้แก่บุคคลผู้ให้บ้าง ผู้ไม่ให้บ้าง
๖. ฟังนงให้เป็นสุข
๗. ฟังบริโภคให้เป็นสุข
๘. ฟังนอนให้เป็นสุข
๙. ฟังบูชาไฟ และ
๑๐. ฟังนอนน้อมเทวดาภายใน

โอวาท ๑๐ ประการนี้ ย่อมนำความร่มเย็นเป็นสุขแก่ผู้นำไปปฏิบัติ

มาลาวตีควรจำไว้ เพื่อเป็นทางสวัสดิมงคลแก่ตนเอง”

มาลาวตี “ข้อปฏิบัติที่คุณแม่ได้ออกมาแสดงนั้น ความยังไม่กระจ่างแจ้งนัก ขอคุณแม่ได้กรุณาอธิบายด้วย จะได้ช่วยให้กระจ่างขึ้น”

มารดายังไม่ทันตอบ คณะของภาณีก็มาถึง ทำความสนใจให้แก่ มารดาและมาลาวตีอย่างพูดไม่ถูก เมื่อเคารพคุณแม่แล้ว คณะหญิงสาวทักทายปราศรัยกันจบด้วยความปลื้มใจ พอได้เวลาสมควร มารดาก็แจ้งแก่คณะ สหายของภาณีว่า มาลาวตีพูดล้อเรื่องนางงามว่า มีมากตามหน้าโรงหนัง นั้นคำคุณ ๖—๗ คุณได้รำเลื่องมาดูหน้ามาลาวตีอย่าง มีพอใจ ที่มาลาวตี เสียมารยาทเพราะล้อผู้ใหญ่และมารดาของตนด้วย ภาดาส่งขี้มไปให้มาลาวตี ซึ่งทำให้หน้ามาลาวตีจืดจางมาก เพราะรู้ว่า จะต้องถูกอันฟ้าสับหาพริก กับเกลือแน่

“เป็นเอา่มากกระนั้นเที่ยวหรือมาลาวตี” ภาดาพูดเปรยออกมาอย่าง หนักหน่วง

“มา—ตี ไม่ได้ล้อโดยตั้งใจ ความจริงเผลอไปและฉันได้กราบคุณแม่ เป็นการลูกระโทษที่ล่วงเกินแล้ว” มาลาวตีสารภาพ

“เขาขอโทษฉันแล้ว” มารดาบ่รอง “พวกเธอมาร่วงานก็ดีแล้ว แม่ชอบใจ ขอให้พวกเธออธิบายโอวาท ๑๐ ประการให้ลูกไม่เต็มเต็งฟังด้วย เพื่อสวัสดิมงคลแก่มาลาวตี ขอให้ภาณีช่วยทำหน้าที่แทนแม่”

ภาณี “ควรเป็นหน้าที่ของคุณแม่” เพราะโอวาทนั้นเป็นของมีค่า มาก ถ้าออกจากปากของคุณแม่ด้วยแล้ว ก็เป็นคำพูดที่ศักดิ์สิทธิ์มาก”

มารดา “ดูกรมลาลาวตี ธรรมตาไฟเป็นของร้อนอยู่ที่ไหนร้อนที่นั่น อันคำพูดของคนถ้าพูดไม่ดี หรือพูดในกาลและสถานที่ไม่สมควร ก็เป็นเช่น

เดียวกับไฟ เธอไปอยู่ในสกุลของสามี เห็นความบกพร่องในสกุลนั้น อันเกิดจากการกระทำ การพูดหรือระเบียบ อย่างน่าพิศุขคนเป็นคนปากสว่าง นำออกโพชนานนอกบ้าน คือว่าอย่างนำไปพูดให้ใครฟังนอกบ้าน จะเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทบาดหมาง ต่อว่าต่อขานกันขึ้น อันธรรมคาไฟเว้นจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว จะร้อนเหมือนไฟคือค่านินทาอย่าให้มี ไฟในอย่านำออก ท่านหมายความว่าอย่างนี้”

“ดูกรมาลาวดี คนใดมายืมเครื่องใช้ไม้สอย เงินทอง เราต้องมองตามอริยาตย์ เมื่อคิดจะให้เขาไปแล้ว เรายังนำมาคืนให้ เพราะมีฐานะพอจะนำคืนได้ จงให้แก่เขาผู้นั้น แม้ไม่ใช่ญาติ คำว่า ควรให้แก่บุคคลผู้ให้ท่านหมายความว่าดังนี้”

“ดูกรมาลาวดี ข้ออันยังมีอีก สตรีอยู่ในสกุลของสามี เมื่อออกไปนอกบ้านด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้ฟังคำคนข้างนอกกล่าวคำไม่เป็นมงคล แก่สกุลของสามี กุลสตรีไม่ควรนำคำเช่นนั้น มาบอกเล่าแก่สีกายในบ้านของสามี ถ้านำมาพูดหรือบอกเล่า การวิวาทบาดหมาง การต่อปากคำจะเกิดขึ้น ไม่หลายอย่างก็อย่างหนึ่ง จะทำลายความสงบของกันและกัน แม้รู้แต่ได้ยินก็จงทำตนเหมือนคนหูหนวกหรือคนใบ้ ไฟนอกอย่านำเข้า ท่านหมายความว่าอย่างนี้”

“ดูกรมาลาวดี ญาติหรือคนใดอนาถาเพราะยดากรรม ไม่สามารถจะยังชีพให้สะดวกได้ บางคราวเขาขออนุเคราะห์ แม้รู้ยู่่ว่า เขาไม่สามารถจะนำคืนได้ เพราะความอนาถาบีบบังคับ บุคคลเช่นนี้ ควรอนุเคราะห์ตามกำลัง หรือบุคคลผู้มีอริยาตย์มีบุญคุณแก่เรา แม้เขาจะตอบแทนได้ ก็ควรให้ด้วยบูชาคุณ รวมความว่าควรสงเคราะห์คนอนาถา คำว่า ควรให้แก่บุคคล

ผู้ให้บ้าง ผู้ไม่ให้บ้าง ท่านหมายความว่าอย่างไร”

ดูกรมลลาวดี โดนัยเดียวกัน เมื่อคิดเห็นว่าให้เขาไปแล้ว สิ่งนั้น
ต้องศูนย์ เขาไม่สามารถจะนำมาคืนได้ เพราะมีฐานะต่ำก็ตาม หรือเพราะ
เป็นคนมักได้ของคนอื่นก็ตาม แม้เป็นญาติก็ไม่ควรให้ คำว่าไม่ควรให้แก่
บุคคลผู้ไม่ให้ ท่านหมายความว่าอย่างไร

“ดูกรมลลาวดี บุคคลในสกุลที่จัดเป็นวุฒิบุคคลแม่สามี สตรีที่คิดเมื่อ
เห็นแล้วเฉยเฉย ไม่แสดงอาการต้อนรับทักทายปราศรัย ไม่เชื่อเชียวด้วย
อาสนะ ไม่เชื่อเชียวด้วยของควรรลุ่มควรรดิม ดังนั้นไม่ควรเลย ควรแสดง
อาการต้อนรับ ควรเชียวด้วยอาสนะ ด้วยของควรรดิม คำว่า ฟังนงให้เป็นที่
ท่านหมายความว่าอย่างไร”

“ดูกรมลลาวดี หญิงสะใภ้ได้อยู่ร่วมเรือนสามถึงเวลาอาหาร จึงจัด
จัดการให้พร้อม นั่งปฏิบัติผู้ใหญ่อยู่ใกล้ๆ ไม่ควรบริโภคนก่อน ไม่ควรหลบ
ไปอยู่ไกลตนเอง บริโภคทีหลัง กุลสตรีมีปกติดังนี้ คำว่า ฟังบริโภคให้
เป็นที่ สุข หมายความว่าดังนี้”

“ดูกรมลลาวดี เหตุอันยังมีอีก ธรรมดากุลสตรีเมื่ออยู่ในสกุลของ
สามี ฟังทำกิจอันควรทำให้เสร็จ เมื่อผู้ใหญ่ในสกุลของสามีเข้านอนแล้ว
ตนเองฟังนอนภายหลัง ไม่ควรนอนก่อน คำว่า ฟังนอนให้เป็นที่ สุข ท่าน
หมายความว่าอย่างไร”

“ดูกรมลลาวดี สตรีผู้อยู่ในสกุลของสามี จงเคารพผู้ใหญ่ในสกุลแม่
แก่สามี จงทำความสำคัญในท่านเหล่านั้นเหมือนกองไฟ เหมือนงูพิษ อัน
อาจนำภัยมาให้แก่ผู้ประมาท จงอ่อนโยน อย่ากระด้าง กาย วาจา ใจ ต่อ
บุคคลเหล่านั้น คำว่า ฟังบูชาไฟ ท่านหมายความว่าอย่างไร”

“ดูกรมาลาวดี กุสสตรีผู้อยู่ในสกุลของสามี จงทำความสำคัญในท่าน
 ผู้ใหญ่ ประหนึ่งเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ควรแก่ความเคารพ จงอ่อนน้อมยำเกรง
 ต่อบุคคลเหล่านั้น อย่ากระด้าง อย่ามานะ ฟังคำแนะนำเพื่อสวัสดิ์แก่ตนเอง
 เมื่อความอ่อนน้อมมีอยู่ ผู้ใหญ่ก็เกิดเมตตากรุณาจิต การอ่อนน้อมย่อมนำ
 โสติดิผลมาให้แก่บุคคลผู้ประพฤติอ้อมตน คำว่า ควรนอบน้อมเทวดา ท่าน
 หมายความว่าดังนี้”

มาลาวดี นั่งนึกตรึก ตามคำ แนะนำ ของ คุณแม่ เกิดความยินดี โดย
 ครองตามเห็นจริง จึงกราบลงตรงหน้าคุณแม่ รับเอาโอวาทประทับไว้ที่ดวง
 ใจ และซาบซึ้งถึงพระคุณอย่างยิ่ง ด้วยประการดังนี้.

อัธยาศัยของเพื่อน

งานสำหรับชีวิตของชายหนุ่ม
หญิงสาว ที่จัดว่าเป็นเกียรติอย่าง
สูงสุด ไม่มีเกียรติใดสูงเท่าเกียรติ
แห่งงานสมรส อันเป็นไปตาม
ประเพณีนิยม ถ้าทั้งสองฝ่ายเป็น
ผู้กว้างขวางในสมาคมด้วยแล้ว งาน
ก็ไพศาลเป็นเงาตามตัว อันจะยับ

ยั้งความกว้างขวางแห่งอัธยาศัยของผู้เช่นนั้นให้แคบตามความรู้สึกของบางคน
นั้นย่อมเป็นไปได้ และยากเหมือนกันจะบีบบังคับที่อดลมุดส่วนแล้วให้เล็ก
ลงละนั้น

ใกล้วันสมรสเข้ามา สหายของมาลาวตีก็เพิ่มจำนวนมากขึ้น ของ
ขวัญก็เริ่มเดินทางมาเป็นกองเกียรติยศ เจ้าของงานก็เตรียมการต้อนรับด้วย
ตื่นตาตื่นใจ ริรพล มีโอกาสพบกับภาณี เสรีวรรณ และภาดาพร้อมหน้ากับ
สหายของมาลาวตีอีกหลายคน เขารู้สึกว่าอารมณ์ของมาลาวตีเป็นสาระขึ้น
ไม่ฟุ้งเหมือนแต่ก่อน เมื่ออยู่ในกลุ่มสหายก็ยังสงบเสงี่ยมมากขึ้น มากจน
ริรพลเริ่มสงสัย

มารดาของมาลาวตี ประารภกับ ภาณีว่า “แปลกมากนะ คุณภาณี”

สมรสสองคนนี้ ฉันคิดว่าคงไม่ตลอดสามเดือน โดยได้สังเกตเห็นว่า ตั้งแต่อยู่มาพร้อมหัวขำกัน ไม่มีวันขาดเลย เสี่ยงเป็นข่าวดอกแตกแทบตลอดวัน บางวันไม่ด้วยก็งานต้องมีอันเป็นไป เมื่อสมรสกันแล้ว คงต้องเผาบ้านกันแน่แน่ ขอให้คุณช่วยขนาบให้ด้วย ฉันไม่ไหวแล้ว”

ธีรพล “ผมก็แปลกใจ พอพวกคุณ รีบมาสู่บ้านนี้ มาลาวดีก็เริ่มมีอาการผ่นสงบเรียบร้อย แต่ก็ยังหนักใจ ความสงบของมาลาวดี เกรงจะเป็นเช่นความสงบของอากาศ อันจะเป็นเครื่องหมายว่าฝนท่าใหญ่จะตก โดยคิดว่าเมื่อพวกคุณกลับบ้านแล้ว จะแผลงฤทธิ์เอาอีกผมเข้าอีก พวกคุณยังไม่ทราบ แม้ตัวยังกะยักษ์

ภาณี “ยักษ์นั้นเป็นอย่างไร”

“โอ— คุณ ยักษ์นั้นดูเป็นนิสัย กิเลสตัวทุกชนิด เสือช่างกินหมด กระจุกกระจิกเคี้ยวไม่เหลือ ผมหนักใจจริงๆ” ธีรพล แสดงความหนักใจ

“คุณควรจะภูมิใจที่มาลาวดีดูอย่างยักษ์ อันยักษ์นั้น ถึงจะโหดร้ายอย่างไร มนุษย์ย่อมปราบได้หมด เช่น ยักษ์ครั้งภารตะยุค พระรามปราบเสียเรียบ” ภาณีค้ำัน “สิ่งที่คุณควรกลัวก็คือมนุษย์นั้นแหละ”

“เพราะเหตุไร” ธีรพลเงิ่งใจถาม

“เพราะว่ายักษ์นั้น ถึงแม้จะตรัย ก็กินได้ แต่สัตว์ เป็นอาหารเพียงอย่างเดียว ส่วนมนุษย์กินได้ทุกอย่างที่ตนปรารถนา” ภาณีชี้แจง

“เช่นอะไร” ธีรพลถามต่อ

ภาณี “คุณคงได้อ่านหนังสือพิมพ์ มาบ้างว่า มนุษย์เรานั้น นอกจาก มีขน นม เนย ข้าว เนื้อ ผัก ปลา ผลหมากรากไม้ เป็นอาหารแล้ว ยังกิน

ได้แม้สิ่งของที่สัตว์กินไม่ได้ เช่น เหล็ก หิน สบเสียม เป็นต้น อันสรรพสิ่งเหล่านี้ยักยักกินไม่ได้ ส่วนมนุษย์กินได้ ฉะนั้นเคยทราบมาว่า คุณเคยรับประทานไม้ซุงมาแล้วมิใช่หรือ "

" เปล่าๆ ไม่เคย ผมเห็นด้วยกับคุณ " ธีรพลยิ้มปฏิเสธ

ภาณี " ฉะนั้นคุณไม่ควรกลัวยักยัก ควรกลัวมนุษย์ ยิ่งมาลาวตีด้วยแล้ว ก็แหมเราตีๆ นั่นเอง "

ธีรพลหน้าจืดจนผิดศรี เกรงว่าเสียงของภาณีจะสาระแนไปถึงหุมมาลาวตี จะเกิดอาละวาดเอาตัวเข้าจึงกระซิบกับภาณีว่า " กรุณาพูดเบาๆ หน่อย ถ้ามาลาวตีได้ยินจะโกรธเอาคุณเข้า "

ภาณี " อ้อ " แล้วพูดตั้งขึ้นอีก " ฉันท้องการให้เขาได้ยินนัก แม่ยักยักของคุณนะ หรือคุณจะไปบอกกับเขาก็ได้ว่า ฉันทูตตั้งนั้น "

" ไม่ ร้อยไม่ พันไม่ " ธีรพลรีบปฏิเสธ " ฉันทไม่ควรจะเอาไม้ไปแห่เสียมิใช่หรือ ? "

ภาณียิ้มด้วยซบซัน คิดว่า " เขากลัวกันจริงๆ มาลาวตีเขาอยู่มื่อเลย " คิดต่อไป " จะต้องสงเคราะห์คุณธีรพล " แล้วพูดว่า " ถ้าคุณจะกรุณาเรียกมาลาวตีมาพบกับฉัน จะขอบคุณมาก "

ธีรพล รีบไปตามมาลาวตีมาตามซอร้อง มาลาวตียิ้มแบ่นเข้ามาอย่างสนิทสนม เห็นหญิงสหายกำกำลังซุ่มนุมนกันอยู่ ไม่เห็นภาดา แผลงใจถามว่า " อ่อนฟ้าไปไหน ? "

เมื่อภาณีพูดว่า " กลับไปแล้ว " มาลาวตีทำหน้าที่จะหล้งออกซึ่งนำตาพวกสหายบู้ปากกันให้ดูหน้ามาลาวตี ต่างซบซันแล้วก็เกิดสงสาร

ภาณี " นี่ มาลาวตี คุณธีรพลแจ้งว่าเธอเสียวจิตหนักหรือ "

มาลาวัตี " จริง ๆ ฉันเฝ้ายาวเฝ้ากับคุณธีรพล "

ภาณี " ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น สุภาพตรีไม่ควรใช้มรรยาท กระด้าง มีใช้หรือ ? "

มาลาวัตี " ที่ภาณีพูดเป็นความจริง ฉันคิดว่า การแต่งงานเป็นของยาก และยากสำหรับหญิงทุกคน เราจะต้องอยู่ร่วมกันด้วยความอดทนอย่างจริงจัง เราต้องเอาความมั่งมีและเกียรติศักดิ์ออกเสียจากวงรัก ให้เห็นจริงด้วยใจของตนเองว่า รักอะไร และอะไร คือความรัก "

ชายหญิงมีความรักต่อกันนั้น เนื่องมาจากสมบัติ หรือ ต้องการเกียรติศักดิ์ หรือ ต้องการร่วมทำมาหาเลี้ยงชีพ หรือเนื่องมาจากความประพฤติปฏิบัติชอบและรักอะไรในกันและกัน เราควรพิสูจน์ความจริงเสียก่อน มิใช่สักเอาเผากินคังบางคน และเราต้องทดลองปฏิบัติตามหลักวิชา

เราเคยเปิดวิทยุฟัง มรวาสาธรรมเคลื่อนมาทางอากาศ ตามกระแสคลื่นวิทยุว่า ธรรม ๔ ประการ คือ

๑. สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน
๒. ทมะ รู้จักข่มจิตใจของตน
๓. ขันติ อดทน
๔. จาคะ สละให้ปันสิ่งของ ๆ คน แก่คนที่ควรให้ปัน

มรวาสาธรรมนี้เป็นพุทธศาสน์ที่เราควรเคารพ ภาณี จึงคิดดู สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน ท่านพรรณาน่าว่า ความซื่อตรงต่อญาติมิตร ต่อบุคคล ต่องานในหน้าที่ ความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ เรียกว่า สัจจะ นอกจากนี้เราควรถือว่า ความซื่อตรงต่อความรัก ความภักดีในตัวของเราเองรวมอยู่ สกฺลของสัจจะด้วย ถ้าเรารักกันจริงแล้ว จะมีอะไรมาแยกออกได้

หมะ การข่มใจเป็นประการสำคัญ เราจะปล่อยตัวตามอารมณ์ของโลก คงหาความสุขไม่ได้ เพราะโลกกว้างขวาง มีอารมณ์ใหม่ๆ และแปลก ออกมายั่วชวนใจเสมอ เราควรข่มใจให้อยู่ในขอบเขต

เราได้เห็นคนข้างบ้าน แม้ทำเข้ากันคำ ก็ยังพยายามออกไปดูมหรสพ ได้อาหิตยส์หลายครั้ง พอถึงปลายเดือนก็ต้องหีบยืมคนอื่น บางคราวและบางคนต้องงอนง้อเขาดึงกับน้ำตาไหลก็ไม่สมหวัง มาลาวตีคิดว่า นั่นแสดงผลของการไม่ข่มใจ

ขันติ เราต้องอดทนต่ออารมณ์ ของโลก เราอยู่ในโลก และ ร่วมกับคน จะหาความสงบได้จากไหน บางครอบครัวตื่นเช้าก็ทะเลาะกัน บางคนก่อนจะนอนก็ทะเลาะกัน ข้อนั้นเพราะไม่มีขันติ

อะไรเรียกว่าขันติ ความอดทนต่อความทุกข์ยาก ความอดทนต่อความลำบาก ความอดทนต่อความกรากกรำ ความอดทนต่อคำเจ็บใจ เรียกว่าขันติ คู่สมรสที่ปราศจากขันติ อะไร ๆ มันง่ายไปทุกอย่าง รักกันก็ง่าย แต่งงานกันก็ง่าย อยู่กันก็ง่าย ingsกันก็ง่าย ถ้าได้ใช้ขันติมาแต่เบื้องต้น ก็น้ำจึกไม่ต้องเป็นดั่งนั้น

จาคะ สละบิยวัตถุ ให้แก่ผู้ควรให้โดยนัยดังกล่าวแล้วในโอวาท ๑๐ ข้อ และนอกจากนั้น ต้องพยายามบั่นเทาความโลภ ความโกรธ และความหลง เพราะสภาวะธรรมเหล่านั้น ย่อมทำบุคคลผู้ตกอยู่ในอำนาจให้ปราศจากคุณความดี จาคะสละสิ่งที่เป็นข้าศึกแก่ความจริงใจ ความเสื่อมและความเจริญ ประคองใจไว้ในแนวแห่งความเจริญ เหมือนคนเดินทางวันทางเป็นหลุมเป็นบ่อและมากด้วยเปือกตมฉะนั้น ..

“ผู้ครองเรือน ต้องสมาทาน ธรรม ๔ ประการ.นั่นให้แน่วแน่ ปลูก

ศรัทธาให้มั่นคง เมื่อหว่านขี้พคือศรัทธาไว้ที่ดวงใจแล้ว สมาทานมันด้วย
สติจะ ไม่พรั่นพริ้งต่ออุปสรรคใดๆ เพราะกำลังใจมันด้วยขันติและทมะ ต่อ
แต่นั้นก็หลังรดด้วยตะปาะความเพียร "

"ฉันไม่เสลดลาวาศอกให้คุณธีรพล ก็เพื่อทดสอบกำลังใจว่าจะซื้อตรง
ต่อความรักเพียงไร กำลังแห่งความรักและกำลังใจจะมั่นคงสักเพียงไร จะ
กล้าเสียสละความชั่วเพื่อความรักอันบริสุทธิ์หรือไม่ มาลาวาดีทดสอบคุณแม้เช่น
นั้น หากเขาทนต่ออารมณ์ร้อนของฉันไม่ไหว การสมรสก็ยอมเป็นไปไม่ได้
ถ้าเขาทนได้ ความสวัสดีย่อมเกิดมีแก่การสมรส "

"ภาณิศคิดหรือว่า ฉันจะเขี้ยวเสมอไป ย่อมเป็นไปไม่ได้ในทรณะ
ของเรา ฉันสังสารพีธีรพลมาก เมื่อฉันเขี้ยวแล้ว ต้องนอนกินน้ำตาแทบทุก
ครั้ง แต่ตัดสินใจได้ว่า เพื่อความสุขในอนาคต ทำเพราะความรักอันสุจริต "

"ภาณิศเคยเตือนฉันว่า "การสมรสมีครั้งเดียว" อ่อนฟ้าเคยพูดว่า
"อย่าเล่นกับความรัก อย่าทดสอบการสมรส" และใคร่ยกหลายคนในกลุ่ม
สหายของเราได้ฝังความหวังดีไว้ในใจของกันและกัน ภาณิศคงไม่ปฏิเสธคำที่
ฉันยกมาเป็นพยาน เพราะเป็นน้ำใจ อันดีของสหายฝังไว้ในดวงใจของพวก
เรา ความสุขไม่ใช่เกิดเพราะการสมรส แต่ย่อมอาศัยการสมรสเกิดขึ้น เรา
จะปลุกเรือนทั้งที ต้องดูแบบแปลนแผนผังให้เหมาะสม เพราะปลุกเพื่ออยู่
ให้สุข ให้เป็นวิมานแห่งชาวสวรรค์ มิใช่เป็นขุมมรก และไม่ใช่เพื่อทำลาย
ฉะนั้นก่อนที่เราจะปลุกเรือน ต้องปรับปรุงความมั่นคงและคุณภาพแห่งทัพ
พลัมภาวะของการก่อสร้างมิใช่หรือ ? "

สหายทุกคนชายตาดูหน้ามาลาวาดีด้วยอารมณ์รักและเอ็นดู ต่างนึกว่า
"วาตะคมอย่างนี้ สมแล้วที่เป็นตัวเอ้ของอ่อนฟ้า" และมองหน้ามาลาวาดี

ด้วยชั้นอารมณ์ ธีรพลตันต้นในรสคำของมาลาวดี เขารู้ว่าถ้อยคำนั้นชุ่มชื้น
เหมือนน้ำอัมฤตหล่อเลี้ยงที่ดวงใจ และรู้สึกถึงความหนักใจคัจฉาเขาได้กลาย
สภาพเบาเป็นนุ่นแล้ว ดวงตาทั้งคู่ของเขาก็ชุ่มด้วยความสงสาร ความรักและ
ความสุจริต สายตาอันประกอบด้วยคุณสมบัตินั้น จับที่ดวงหน้ามาลาวดี ประ
หนึ่งจะขอจัจจโยทโหที่ล่วงแล้วมาและปฏิญาณที่สายตาว่า จะถนอมรักด้วย
ดวงใจอันบริสุทธิ์จนวสาน.

น้ำใจของหญิงสหาย

ในห้องอันระโหฐานส่วนตัว
ถูกจัดไว้อย่างสมสมัยและตบแต่ง
ด้วยปียวดตุสมควรแก่ฐานะ เป็น
เวลา ๑๘.๐๐ น. ล่วงแล้ว ดวง
จันทร์แห่งศุกรย์กำลังคลุกความ
มืดมาสู่ฟ้า ด้านบูรพาทิศ กำลัง
กระจ่างด้วยแสงจันทร์ หมู่สัตว์

ผู้นิยมรสหวานของราตรี กำลังกระโดดโลดเต้นด้วยร่าเริงใจ ด้วยตนจะได้
ดื่มรสน้ำฟ้าตามยอดหญ้า จักกระจันเรไรผู้เชี่ยวชาญในการ ครวญเพลงยาม
ราตรี ได้เริ่มทำเพลงเบิกโรงเร่งให้ระจันทร์ทะยานขึ้นพันฟ้า เสียงกรน
เครื่องเต็มทุ่งก้องแนวไพร

จันทร์เทพทรงเครื่องยศ ด้วยอาภรณ์ข้าว รถทรงสร้างด้วยเงิน เนื้อ
บริสุทธิ์ เทียมด้วยเศวตอัศรวาผ่องดุจสีสังข์ เคลื่อนลอยกว้างที่ขอบฟ้า มี
ความเร็วอันมนุษย์กำหนดไว้ในนาฬิกา มีเทวสารดีขับเทพตลอดเสี้ยวตามเขา
เมรุธร เลื่อนลอยมาตามกลีบเมฆ ประหนึ่งบำบัดความร้อนของโลกด้วยจิต
อนุเคราะห์

วลาหกเทพบุตรเจ้าแห่งลม ได้ทำธุระกิจของตนตามหน้าที่ หอบกลิ่น

หอมจากเกษรนานาบุปผชาติอันเดียวรดาดอยู่ทั่วโลก และอบอวนอยู่ในสวรรค์
สวรรค์มาคลุกเคล้ากับความเย็นของอากาศ และแซกซิมในแสงจันทร์ อากาศ
ในราตรีจึงเป็นที่โปรดนาของนานาสัตว์ แม้แต่พืชพรรณดิอนชาติรุกขชาติก็
ต้องการ พระพายได้หอมกลิ่นมธุรสดังกล่าวแล้ว โขยไปทั่วโลกสันนิวาสนใน
ยามราตรี เพราะรสของราตรีมีคุณภาพสูง ผู้ที่นอนหลับตลอดคืนเมื่อตื่นขึ้น
จึงรู้สึกชุ่มชื้นกายใจทั่วสรรพางค์ หน้าตาชื่นชวนอ้มเอิบโดยรสแห่งราตรี
แซกซิมหล่อเลี้ยง ปรงอารมณ์ให้ผ่องใส

ตามเวลาดังกล่าวแล้วนั้นแล คณะของมาลาวดีกำลังดื่มด่ำด้วยความ
เรงใจ เพราะมาพร้อมหน้าสหายที่จากกันมานาน ภาณีถือโอกาสนั้นกล่าว
สาราณียกถามแก่สหายหญิง เป็นของขวัญในวันสมรสของมาลาวดีว่า

“มาลาวดี เธออยู่ในฐานะเป็นมารดาคนแล้ว พวกเราทุกคน ตั้งใจ
ให้ทุกคนพบความสุขในการครองเรือน เพราะความสุขไม่มีใครเคยปฏิเสธ
ย่อมต้องปรารถนาทุกคน แม้แต่พระอริยผู้สำเร็จโสพลกิจ เป็นอเสชบุคคล
พ้นจากการศึกษา ก็ว่าเรียนจบหลักสูตรของวิชาโดยประการทั้งปวงแล้ว ยัง
ปรารถนาความสุข เช่นเดียวกัน แต่ท่านเสวยโลกกุดตรสุข หรืออุชอันเกิด
แต่दानสมบัติ อันเนื่องมาแต่การเจริญสมณธรรม”

“สิ่งที่อำนวยความสุข คือ ธรรม อันธรรมนี้ แม้แต่สัตว์เดียรฉาน ก็
ปรารถนา เช่นเราเลี้ยงสุนัขไว้สักตัวหนึ่ง ถ้าเลี้ยงด้วยเมตตาปราณี ไม่ทำ
รุนแรงต่อสุนัข ให้ข้าวปลาอาหารพอสมควรแก่ฐานะ สัตว์นั้นย่อมสมัครใจอยู่
อาศัยร่วมไม้ซอยคา”

“ถ้าเราเลี้ยงอย่างปราศจากเมตตาปราณี ปล่อยให้อด ๆ อยาก ๆ ขับไล่ตี
ด่า สัตว์เลี้ยงนั้นย่อมหลบหน้าหนีไป ทนแต่ความทรมานไม่ไหว”

“คนที่สมควรใจมาอาศัยในอาศัยในฐานะเป็นลูกจ้าง มีความซื่อตรง
ต่อนายจ้าง ไว้นใจเชื่อใจได้ หมั่นขยันต่อการทำงานไม่เกียจคร้าน ไม่หลบ
หลีกเลี่ยง คนเช่นนั้นนายจ้างพอใจให้อยู่และให้ค่าจ้างรางวัลด้วย เพราะเป็นคน
มีธรรม”

“ถ้าลูกจ้างคนใดไม่ซื่อตรง เกียจคร้านหลีกเลี่ยงการงาน ผลไม่ได้
ได้ เป็นคนประพฤติกเล็ดขโมยน้อยจิปาดะ คนเช่นนั้นไม่มีใครปรารณา
ให้อาศัยแม้เพียงร่วมไม้ขายคา เพราะเป็นคนไม่มีธรรม”

“ความจริงเป็นดัง มาลาวตั้งใจใคร่ครวญถึงตัวเรา ถึงดวงใจของ
มารดาบิดาว่า เรายอมอยู่กับท่าน และท่านยินดีรับเลี้ยงเรา เพราะเหตุไร
เพราะต่างมีแก่ใจต่อกัน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีธรรม มารดาบิดาย่อมไม่
ปรารณาบุตร บุตรก็จำใจไม่ปรารณามารดาบิดา”

“มาลาวตั้งใจเช่นนั้น การสมรสย่อมพรากเธอจากอกมารดา กลับมา
อยู่ในอ้อมอกของสามี เธอต้องเอาดีเข้าหากัน ต้องอยู่ด้วยกันโดยเอาความ
ดีเป็นโล่ห์ป้องกัน ความสุขจะเกิดเพราะการสมรส เธออย่าลืมนึกว่า มารดาบิดา
นั้นทั้งลูกไม่ได้ ลูกจะดีช่วยอย่างไร ก็ต้องพอใจหรือจำใจเลี้ยงเสมอไป ลูก
ดีมีความสุข ก็ถนอมด้วยความชื่นใจ ลูกมีร่างกายวิการทุพพลภาพ มีมรยาท
เสียหาย มีธรรมจริยาเหลวแหลก มารดาบิดาก็เลี้ยงลูกด้วยความทุกข์ ด้วย
ความเศร้า ด้วยความซ้ำใจ และการหลั่งน้ำตา อย่างโบราณว่าว่างูไม่
พันคอ”

“ส่วนสามีและภริยานั้น ไม่แน่นอนนัก ต่างมีโอกาสแยกชีวิตกันได้
ทั้งช่วงกันได้ ต่างคนต่างแต่งงานใหม่ในเมื่อศีลปสรไม่กินกัน มีแต่บ้าน
แตกสาแหรกขาด เพื่อป้องกันไม่ให้เรื่องอันไม่ดีงาม ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความ

รามวันเกิดขึ้น ให้อยู่ร่วมกันจนแก่เฒ่าชรา ลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง
มาลาวดีก็ควรสนใจในปฏิวัติ ดังนี้:—

๑. จิตงานดี
๒. สงเคราะห์คนข้างเคียงของผัวดี
๓. ไม่ประพฤติล่วงใจผัว
๔. รักษาทรัพย์ที่ผัวหามาได้ไว้ และ
๕. ชยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง”

“ส่วนคุณธรรพล ก็ต้องบำเพ็ญท้าววัตรเช่นเดียวกันท้าววัตรนั้น คือ:—

๑. ด้วยยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา
๒. ด้วยไม่ดูหมิ่น
๓. ด้วยไม่ประพฤติล่วงใจ
๔. ด้วยมอบความเป็นใหญ่ และ
๕. ด้วยให้เครื่องแต่งตัว”

เมื่อฝ่ายหญิงยังศรัทธาปฏิวัติ ฝ่ายชายบำเพ็ญท้าวสังคหะ ชื่อว่ามี
ธรรมคือความดีอยู่ในตัว เมื่ออยู่ร่วมกันด้วยความดี สง่าราศรีจะเกิดตาม
สนองบ่งกันเสียซึ่งความวิวาบาทหมาง ชื่อว่าเธอทั้งสองสร้างความสุขใจให้
แก่มารดาบิดา ญาติสนิทมิตรสหาย เขาจะมองดูเธอ ระลึกถึงเธอ ด้วยชื่น
ตาและชื่นใจ เขาจะอุทานออกมาด้วยอารมณ์ปลื้มว่า “สามภรรยาคุณเขารัก
กันจริง เขาดีจริง” ถ้าเสียงตรงกันข้ามเกิดขึ้น นั่นก็หมายความว่า ทั้งสอง
ฝ่ายไม่ได้ร่วมกันด้วยดี ปรับความเข้าใจกันไม่ได้ จะต้องเสวยวิบากอนิฏฐผล
แห่งความไม่ดีของตนด้วยตนเอง ไฟที่เกิดขึ้น ถ้าไม่รีบดับ ไฟย่อมผลาญหมด
ทุกสิ่งทุกอย่างฉับใจ ความวิวาบาทหมางในครอบครัวก็เช่นเดียวกัน ฉะนั้น

เธอก็สองไม่ควรบังอาจเล่นกับไฟ ไม่ควรประมาทไฟ เมื่อความซัดใจเกิดขึ้น จึงพยายามปรับความเข้าใจกันเสียโดยทางสงบ เมื่อเป็นดังนี้ ชื่อว่าเธอก็สองสร้างความสุขใจให้แก่พวกเราด้วย

ปฏิวัตรและทาสงเคราะห์ที่ฉันนำออกสนทนากับคุณเธอนั้น ควรสมาทานให้ยิ่งขึ้น แต่จะถาวรได้เธอควรศึกษาข้อธรรมอีก ๗ ประการ เพื่อประดับเกียรติแห่งภาวะของสุภาพบุรุษสตรีของตน เพราะว่าธรรม ๗ ประการนั้น เป็นข้อปฏิบัติแห่งความเป็นผู้ดีในพระพุทธศาสนา

๑. ชมมณญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น รู้จักว่า สิ่งนั้นเป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนั้นเป็นเหตุแห่งความทุกข์

๒. อตุตถมณญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล เช่น รู้จักว่า ความสุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ ความทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้

๓. อตตมณญญตา ความเป็นผู้รู้จักตนว่า เราว่าโดยชาติตระกูล ยศศักดิ์ สมบัติ บริวาร ความรู้ และคุณธรรมเพียงเท่านั้น ๆ แล้วประพาศตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไร

๔. มตตมณญญตา ความเป็นผู้รู้จัก ประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีวิตแต่โดยทางที่ชอบ และรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอสมควร

๕. กาลมณญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันสมควร ในอันประกอบกิจนั้น ๆ

๖. ปริสณมณญญตา ความเป็นผู้รู้จักประสมุสน และกิริยาที่จะต้องประพาศคือประสมุสนนั้น ๆ ว่า หนูนี้นี่เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้เป็นต้น

๗. ปุคฺคกฺลปโรปรณมณญญตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่า คุ้ม

เป็นคนดีควรคบ ผู้เป็นไม่ดีไม่ควรคบ ดังนี้ เป็นต้น

ธรรม ๗ ประการนั้นแหละ นักศึกษา นักครองเรือน นักบวช นักรับ
นักการเมือง และนักการค้า ข้าราชการ มีประจำสันดานของตนๆ แล้ว
สันติสุข จะมีแก่นักศึกษา จะมีแก่นักครองเรือน นักบวช นักรับและนักการเมือง
ความรุ่งเรืองจะเกิดตามสนองให้แก่ชาติ

คนที่เอาตัวไม่รอด ก็เพราะขาดธรรม ๗ ประการดังกล่าว จึงเป็นคน
ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต ไม่มีปัจจุบัน ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเอง ปลุกความ
ไม่พอใจแก่บุคคลอื่น เมื่อเธอทั้งสองถึงพร้อมด้วยธรรมสำหรับผู้ที่หรือคนดี
แล้ว คำว่า "จะร่วมกันจนแก่เฒ่าโดยไม่ห้ายอดทอง" จะเกิดมีแก่ผู้เข้าถึง
ธรรมเช่นนั้น ตั้งแต่ต้นจนวสาน ด้วยประการดังนี้

ครั้นภาณีก้าวแนะนำดังนั้น จึงกล่าวคำเตือนต่อไป เป็นประหนึ่ง
ราชทูตส่งสาสน์ไปยังต่างประเทศประทับตราประจำตำแหน่ง เพื่อรับรองความ
แน่นอนแห่งถ้อยคำในสาสน์นั้นๆ เช่นกัน โดยกล่าวว่า "ดูกรรมลาวัดี ผู้
ครองเรือนในอดีตสมัย นับเป็นโง่ๆ บัณฑิตโลกแห่งความตายต้องวนวายเป็น
การเลี้ยงชีวิต ต้องต่อสู้กับกรรมชาติ เพื่อตนเอง เพื่อครอบครัว เพื่อประ
เทศชาติ ความสุขและความเจริญจะเกิดได้ด้วยกลใด ท่านพยายามแนะนำ
ในทางนั้น จึงมีหลักกรรมมากหลายท่านให้ไว้ เพื่อมนุษย์ จะได้ใช้เป็น
เครื่องมือปกครองตน ปกครองครอบครัว ปกครองประเทศโอกาสนี้ จัน
จะนำหลักกรรมประการหนึ่ง อันเป็นประโยชน์แก่การครองเรือนมาฝากเธอ
ไว้ ดังที่ท่านประพันธ์เป็นคำฉันท์ในกฤษดาสนอนั่ง ดังนี้

อย่าเยี่ยงหญิงชู้ ใ้รู้คุณผิว ไม่กลัวความอาย ล้นลมข่มคำ ห่อน
ยำเียงชาย จงจิตคิดหมาย มุ่งร้ายภรรยา

ต้อนรับปราศรัย ลับหลังตั้งใจ ดูหมิ่นนินทา คอยหาข้อผิด ท่อน
คิดารุณา ไปได้นำพา กิจการงานเรือน

การหูกการไถ สัตว์รังไหม ต้องให้ตกเดือน เย็บเสวยร้อยปัก ครั้น
นักชักเชือก คบค้าหาเพื่อน ชอบหน้าพาที

โภชาอาหาร ท่อนเอื้อนเออาการ ปฏิบัติสามี กล่าวเพียงเลี้ยงล้อ
ปากต่อมื่อตี คามช่มชี่ จูจเจอร์จา

อย่าเยี่ยงหญิงโหด มักหึงษ์ชิงโกรธ วิวาทวาทา ฤาห่อนย่อท้อ จอน
จ้อกรรดา โอหังตั้งหน้า ปากกล้าไม่กลัว

อย่าเยี่ยงหญิงร้าย แง่อนห่อนอาย เล่นรักซิกหัว หากินก็เกียด
เดียดชายเข้าคร้ว ละไว้ให้ผิว กอบกิจบิศจ่า

แขกมหาสู เกรงเปลืองหมากพลู ทานตัดชัศคำ ดูตาผัวปลาง ให้
ข้างหรือยา แยกยลกลท่า ชับแขกจากสถาน

อย่าเยี่ยงหญิงบาป ละโมภโกลภลก กิเลสเหลือประมาณ ไร้ชูรัเช่น
ฤาเป็นแก่นสาร ซาดซ้าสาราณ ทรลัษณส์ศักดิ์ศูนย์

ไปกลัวความอาย สนฉินยินร้าย หลายคายแต่ประยูร ชนกชนนี้
สวามีตระกูล เกิดเชฎเป็นมูล โทโสโมหันต์

เผ่าพงศัวงศ์วาร เพื่อนเรือนเพื่อนบ้าน ผิดพ้องหมองกัน เคืองชุน
ครุ่นเคียด รังเกียดเดียดฉัน ฤาว่างเว้นวัน จองจิตริษยา

ห่อนผูกไมตรี ร่วมสุขเกษมศรี พาที่ปรีดา ทำเล่ห์เท่ห์กล แยกยล
นานา ชื่อส่อต่อหน้า ลับหลังปรวนแปร

แหวนทองเงินตรา แพรพรรณผืนผ้า ย้ายยกชักแซ ผันผอนซ่อนไว้
หอนให้ผิวแล เป็นหญิงแสนแง่ ลามกพกลม

ลวันชาตินฤโศก ก่อเชษฐเป็นโศษ ชายล้งท่างสม ฤาห่อนเคียงคู่
สมสู่อภิรมณ์ บำราศชาดชม เขยชิตนิจกาล.

ตามฉันท์ ที่ยกมาแจ้ง แก่ มาลาวคืนนี้ มีอะไรดีมากมาย ที่เธอควรคิด
กิจการบ้านเรือนแนะนำไว้พร้อมในฉันท์นั้น การผูกไมตรีแก่เพื่อนบ้านเรือน
เคียง การเคารพต่อผู้หลักผู้ใหญ่ ท่านสอนไว้พร้อม ขอให้มาลาวตั้งครึก
ครองเลือกเอาแต่ที่ดีมาใช้ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ครอบครัวของมาลาวที่ตลอด
กาลนาน

เมื่องานสมรสผ่านไปโดยเรียบร้อยแล้ว ได้โอกาสอันสมควร คณะ
หญิงสหายของมาลาวดี ต่างก็กลับยังสกสถานด้วยความภาคภูมิใจว่า “สหาย
หญิงของตนจะปกครองตน เพื่อพลเมืองดีของชาติต่อไปในอนาคต” ด้วย
ประการดังนี้

กิจการเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะจากกัน ภาณีได้พูดกับมาลาวดีว่า “เรา
มีพระที่ควรแก่ความเคารพ ๒ องค์ คือ มารดาบิดา มาลาวดีอย่าคุณแคลน อย่า
ทอดทิ้ง มีพระราชินีพันธุรัชกาลที่ ๖ อยู่บพหนึ่ง แสดงความหวังของมารดา
บิดาว่า

เมื่อแก่เฒ่า	หมายเจ้า	ช่วยรับใช้
เมื่อยามไข้	หมายเจ้า	เฝ้ารักษา
เมื่อยามถึง	วันตาย	วายชีวา
หวังลูกช่วย	บิดา	เมื่อสิ้นใจ

พระราชินีพันธุรัชกาลที่ ๖ มีความหมายกว้าง เป็นความหวัง ของ มารดา บิดา
มาลาวดีไม่ควรทำความหวังของท่านให้เป็นหมัน อันที่จริงแล้ว แม้มารดา
บิดาจะไม่หวังเช่นนั้น เราก็ควรทำตนเช่นนั้นสนองคุณ”

“อนึ่ง ต่อแต่นั้นไป เราจะไม่มีโอกาสพบกันง่ายนัก เพราะการครองเรือนของมาลาวตี ย่อมมีภาระตามหน้าที่ ฉะนั้นมาลาวตีอย่าลืมทำความเข้าใจของตนเองว่า “รักอันใด”

เมื่อคณะภานี้กลับแล้ว เจ้าบ้านพบกับความเจ็บเหงา มาลาวตีเริ่มชีวิตใหม่ในอาการสดชื่น ดวงใจที่ปราศจากมิตรสหายทำให้เจ็บเหงาไปมาก เพราะดวงใจของมาลาวตีสนิทอยู่กับน้ามิตร ดันลึกหนาบางอย่างไร พวกเขาหญิงทราบบ้างกัน และไม่เคยทอดทิ้งกันในยามทุกข์ เจตนารมณ์ของมาลาวตีเป็นสุข อยู่ที่การระลึกถึงพระคุณของมารดาบิดาและความหวังดีของสหายหญิง

เมื่อก่อนจะจากกัน มาลาวตีได้ถามภาดาด้วยความหนักใจว่า “อ้นฟ้าฉันคิดว่า ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป พวกเธอจะลอยแพฉันเสียแล้วกระนั้นหรือ” พุดแล้วน้ำตาไหลซึมออกมา มือเกาะไหล่ภาดากระชับชิด

ภาดา “ยอมเป็นได้ ถ้าเธอละเลิงหลงไปตามกระแสโลก และพวกฉันเดินไปตามกระแสธรรม เมื่อเราเดินทางบ่ายหน้าไปคนละทิศ จริยวัตรเช่นนั้น ประหนึ่งว่าเราถูกลอยแพจากกันแล้ว”

มาลาวตี “อ้นฟ้าคิดหรือว่า ฉันจะมัวสุขกับกระแสโลกจนละสายตัวเอง อ้นฟ้าจงมั่นใจเถิด เราจะเดินทางไปสู่อุดมคติ ของพวกเราผู้นิยมสุกธรรม”

ภาดา “ความจริงอยู่ที่คนจริง ถ้ามาลาวตีเป็นคนจริง ฉันก็มั่นใจ และพวกเราก็มั่นใจ” และ “เกียรติภานดา” ก็ปรากฏอยู่เป็นคู่กับโลกในแนวทางที่ดี ด้วยประการดังนี้.

ขอสันติจงมีแต่สรรพสัตว์

หน้าว่าง

ความจริงที่มองเห็น

หน้าว่าง

บทที่ ๑

ความจริงที่มองเห็น

โดย
"สันติวัน"

โย ปุพฺเพ กตกลฺยาโณ   กตฺตโธ นาวพฺุชฺชติ
อตุถา ตสฺส ปฺลุชฺชนติ   เข โหนติ อภิปตฺติตา.
ผู้ใดอันผู้อื่นทำความดี   ทำประโยชน์ให้ในกาลก่อน
แต่ไม่รู้คุณของเขา   ประโยชน์ที่ผู้อื่นปรารถนาย่อมพินาศไป

×   ×   ×

พอแสงเงินแสงทองส่องขอบฟ้า   ปวงสัตว์ก็ตื่นจากหลับ   เตรียมตัว
ประกอบอาชีพตามหน้าที่   แม้สัตว์เดียรัจฉานก็ทราบความหมายของแสงอรุณ
ฝูงวิหคก็ตื่นจากหลับก็ร้องปลุกกันพราวเพรียก   เตือนเพื่อนให้เที่ยวหาอาหาร
ก่อนจะออกจากรัง   ก่อนจะจากลูก   มันเหลียวแลอันตรายทั่วทุกทิศ   ครั้นแล้ว
ก็บินโฉบไปสู่วิวที่ตนเข้าใจว่าปลอดภัย   บางทีก็ไม่ได้กลับมาเห็นรังและลูกก็มี
โดยถูกฆาตกรรมเสียก่อน

นายบิณันท์กับมณฑล   ภริยาสามีกุญแจ   อาศัยแสงเงินแสงทองนั้น

ประกอบขึ้น โดยมากทั้งคู่ซึ่งตื่นก่อนแสงเงินแสงทองจับขอบฟ้าเสมอ เตรียมตัวเพื่อดำเนินอาชีพตามฐานะ ก่อนจะออกจากเคหะสถาน ได้ตรวจตราสิ่งของและจัดแจงให้เรียบร้อยจึงทำงาน เพราะนิยมอดมคคิว่า "ความประมาทเป็นทางอันตราย"

การตั้งฐานะเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ อาศัยกำลังของพระพุทฺธศาสนา ฐานะเดิมของนายบิณฑิต ก็แทบจะเข้าลักษณะนั่งฟ้าห่มแดด เขาไม่มีอะไรเป็นสมบัติที่พ่อแม่มอบให้เป็นชั้นเป็นอัน แม้กระนั้น บิณฑิตก็ภูมิใจโดยที่เมื่อบิดาของเขาจะสนใจได้ให้โอวาทไว้ว่า:—

“เกิดมาเป็นคน ความเพียรเป็นต้น อคทหนนาลูก”

คำสั่งครั้งสุดท้ายของบิดา เป็น รอย จารึกที่ ดวงใจ ของ นายบิณฑิต ประหนึ่งรอยขีดบนแผ่นหินที่ปานกัน เขาจดจำระลึกคำสอนนั้นเสมอ ขณะใดระลึกถึงพ่อ ขณะนั้นก็คล้ายกับได้ฟังคำสั่งของพ่อว่า

“เกิดมาเป็นคน ความเพียรเป็นต้น อคทหนนาลูก”

คำนั้นเตือนใจให้ตนตัวอยู่เป็นนิตย์ อุปมาเหมือนม้าเทียมรถที่นายสารดีเตือนด้วยแซ่ เสียงเคียว ๆ ในอากาศให้รู้สึกตัวทุกเมื่อจะนั้น

สมัยเมื่อนายบิณฑิตกำลังสร้างตัวนั้น เมื่อกระทบกับความขัดข้องก็ดอยกำลังใจเป็นบางคราว แต่อาศัยมณฑลคู้ยากคอยปลอบโยนให้มีกำลังใจ กิจการบ้านเรือนจึงเดินไปอย่างมีระเบียบ ครอบครัวนี้เจริญขึ้นโดยลำดับ ๆ เป็นครอบครัวที่พ้นทุกข์ด้วย “ความเพียร” โดยแท้

เย็นวันหนึ่งหลังอาหารแล้ว บิณฑิตพร้อมไปด้วยครอบครัวมีอารมณ์รื่นในภาวะของตน คือว่าได้สร้างตนพ้นจากทุกข์ยากแล้ว จะทอดสายตาไปทางไหนก็พบแต่สิ่งที่เจริญตาเจริญใจ สามเณรเริ่มปราศรัยกับมณฑล

ถึงความหลังที่กำลังยากจน เป็นการอบรมนีสัยบุตรีตาไปในตัว

บิณฑ์ “ แผลงมากนะ มัดทีลี โชคของมนุษย์นี้ ”

“ แผลงอย่างไร ” มัดทีลีถามด้วยความสงสัย “ ฉันไม่เห็นแปลก
เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกัน จะมีอะไรแปลก ”

“ มัดทีลี แสดงตนเป็นนักปราชญ์มากขึ้นทุกวัน ระวังนะ มัดทีลี
ความเป็นนักปราชญ์ของเธอละ ” บิณฑ์ทักกล่าว

“ ระวังอย่างไร คุณริษยาความเป็นนักปราชญ์ของฉันหรือ ”

“ โอ๊ย...แม่คุณ ไม่คิดริษยา แต่ฉันหนักใจเกรงจะเลือนนักปราชญ์
กลายเป็นเปรตไป ” บิณฑ์เห็นเสียงพูด

มัดทีลีส่ายตาขุ่น พูดเสียงหนักๆ “ นี่ทำไมจะต้องมาด่ากันด้วยเล่า
พ่อคุณ งั้นซี เพราะเคยเป็นเปรตมาแล้วนี่ ”

“ ไม่ควรฟังความหลัง สมัยโน้นกับสมัยนี้มันต่างกัน ” บิณฑ์เห็น
ท่าจะไม่ดี จึงแหวกทางเดินใหม่

“ คุณนะชอบเอาช่างเข้าลูเสมอ ที่โบราณพูดว่ามะกอก ๓ ตระกร้าปา
ไม่ถูกนั้นนะมันล้ำสมัยเสียแล้ว ถ้าสำหรับคุณละก็ ๑๐๔ ตระกร้าก็ยังไม่มีความ
เว้นไว้แต่ ” มัดทีลีเว้นไว้เพียงนั้น

“ แต่...อะไรพูดออกมา ” บิณฑ์ข่มพูด

มัดทีลี “ เว้นไว้แต่ฉันจะเป็นผู้ขวาง ถ้าฉันขวางแล้วลูกเดียวก็หลบ
ไม่พ้น เพราะฉันรู้กาฬิลาศของคุณดี ” ดลิ่งตาพูด “ หรือจะลองดู ”

บิณฑ์ “ ยังไม่ต้องเพราะไม่ใช่สมัยทดลอง ” ดอนใจยาว “ มัดทีลี
นี่ ชอบแปลงเรื่องดีให้เป็นร้ายเสมอ ”

มัดทีลีลุนจัตขุ่นอีก “ ก็คุณมาก่อนฉันก่อนมิใช่หรือ ? ”

บิยนันท์ “ ยอมๆ ไม่ต้องเสียงดังก็ได้ ” ยังคิดท้อหนึ่ง “ ฉันว่ามนุษย์มีชะตากรรมแปลกมาก ”

มณฑล “ อ้อ...นี่เกิดมาเป็นโทรเข้าแล้วหรือพ่อมหาจำเวญ โทรนะเป็นเดอะ ยินดีด้วย แต่อย่าให้เป็นโหนโตงเตงเลย พ่อโทรเอก ฉันเกรงว่าจะไปนั่งบัญชีการอยู่ใต้ต้นมะขามทองสนามหลวง ” แล้วถามต่อไป “ ที่ว่าโชคของมนุษย์แปลกนั้น พุดออกมา ว่าแปลกอย่างไร ”

“ ต้องด้วยพรหมลิขิตทุกคน ” บิยนันท์พุดเปรยออกมา

“ อย่างไรเรียกว่าพรหมลิขิต พ่อโทรเอก ” มณฑลถามอย่างรำคาญ

บิยนันท์พุดอย่างไว้ภูมิ “ ในโลกสันนิบาสน์ มนุษย์ทุกรูปทุกนามย่อมจะมีชะตากรรมหมุนเวียนไปตามจักรราศีของพรหมลิขิตทั้งสิ้น จะดีหรือชั่วก็แล้วแต่พรหมลิขิต อันชะตากรรมได้ขีดเส้นไว้ให้เดินแล้ว ตัวอย่าง เช่นฉันและมณฑลก็อยู่ในอำนาจของพรหมลิขิตเหมือนกัน ”

มณฑล “ ทำไมคุณรู้ ”

บิยนันท์ “ มณฑล ลองคิดดูซิเราอยู่กับคนละจังหวัดตรงกันข้าม คุณทศเหนือทศใต้และเราก็อยู่ร่วมเรียงเคียงหมอนกันได้ นี่แหละเป็นพรหมลิขิตละ ”

มณฑลหน้าเขี้ยวด้วยอารมณ์ขุ่น “ อ้อ...นี่ คุณเดินไปเป็นคณะพรรคของพระอินทร์ พระพรหมเข้าแล้วหรือ ดีมากข้างรัฐชะตาดีของมนุษย์ได้ที่น่าชื่นใจจริงพ่อคุณ มณฑลก็ขอแสดงความยินดีด้วย ที่คุณเป็นพรรคพระอินทร์ พระพรหม ถ้าคุณไปพบหน้าพระอินทร์ พระพรหมแล้ว ช่วยบอกท่านด้วยว่า ขอให้ช่วยเขียนพรหมลิขิตสำหรับฉัน ให้ห่างไกลจากผู้ชายชู้เกี้ยว และคือเช่นคุณนี่ด้วยเถิด ลูกไม่ขอพบเห็นอีกแล้ว ” พุดแล้วชายหางตาคุบิยนันท์พุดเย้ยออกมาว่า “ ทำไมนะ คุณบิยนันท์ พระอินทร์ พระพรหม ของคุณนะ

ช่างสาระแนส่วเป็นเจ้ากัเจ้าการ มาชี้ตเส้นพรหมลิขิตให้คุณมาพบฉัน ซึ่งฉันไม่ต้องการเลย อันคนเกียจคร้านเช่นคุณนั้นขอให้ไกลกันตั้งแสนโยชน์ ช่วยบอกต้ออินทร์ ตาพรหมของคุณด้วยว่า อย่ามายุ่งกับเรื่องอันไม่ใช่ธุระของคุณ เมื่อเป็นเหตุทำให้ความเป็นธรรมแก่ปวงชนไม่ได้ ก็จะเป็นทำไมบอกให้ลงมาเสีย เกะกะวิมานเขาเปล่าๆ”

บิณันท์ขมิไปถนัดใจ พุดเนือยๆว่า “จะมากไปแล้ว แม่มณฑลลี่ ค่อยพุดกันดีกว่า เป็นโทษแก่ปากเปล่าๆ”

มณฑลลี่เสียงดังขึ้นมาอีก “โทษอะไร ก็มายุ่ง เขาก่อน ทำไมไม่เกรงโทษ”

บิณันท์ “เธอไม่เข้าใจ ที่ว่าพรหมลิขิตนั้นเป็นดังนี้ คือว่า คนที่เกิดมาในโลกสันนิวาสนั้นนั้น ถ้าเกิดในสกุลที่มีการอบรมดี มารดาบิดาคอยแนะนำอบรม สั่งสอนตักเตือนอยู่เสมอ ด้วยความรักและความสงสารบุตรีดาหวังความรุ่งเรืองแก่บุตรีดา เลี้ยงลูกมาด้วยความเหนื่อยยาก จะลำบากเพราะการเลี้ยงลูกเพียงไร มารดาบิดามีได้ปรึกษาพุดพ่อบ้าน มิได้ทวงหนี้บุญคุณ ความสุขของลูกก็คือความสุขของมารดาบิดา เมื่อลูกเจริญวัย เจริญการศึกษา เจริญด้วยทรัพย์สินเงินทอง มารดาบิดาก็ดีใจ เมื่อความเจริญของลูกเป็นไปไม่ได้สมความมุ่งหมาย มารดาบิดาก็ปลงใจว่า “นั่นเป็นกรรมของเขา” เข้าลักษณะอุเบกขา ดวงใจของมารดาบิดาเป็นดังนี้ จึงเป็นลิขิตที่มารดาบิดาจารึกไว้ในดวงใจลูก”

มณฑลลี่ “ที่ว่าคุณนี่นะ เกี้ยวอะไรแก่พรหมเล่า”

บิณันท์ “อ้าว...ทำไมมณฑลลี่ จึงเขลาเช่นนั้น พระท่านเทศน์ทางวิทยุเสมอๆว่า “พुरुหมาคี มาตาบิโตรี มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร”

ฉะนั้นโดยพระบาลีนี้ มารดาบิดาทุกคนถือว่าเป็น "พรหม" ของบุตร พรหม
ของบุตรก็คือมารดาบิดานี่เอง "

มณฑล " คุณนี่ ถ้าจะเขาเต็งเอามาก ๆ ยังไม่ทันอะไรมายกตัวเป็น
เทวดาเสียแล้ว ฉันทแปลกใจนัก ฉันทชอบนบานศาลกล่าวบอกว่า วิมานของ
คุณนั่นขอลออย่าให้เป็นปากคลองสานเลย พ่อแก่บาลี "

บิณฑล " นี่แหละเขาว่า ปรานีแล้วยังมาตีเอาเรือ คือมณฑลนี่เอง
พรหมเทวดานั้น ท่านมีคุณธรรมประจำใจ ๔ ประการ ซึ่งเรียกว่า พรหม
วิหาร ๔ คือ:—

๑. เมตตา ความรัก ปรารภนาให้มีความสุข
๒. กรุณา ความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์
๓. มุทิตา พลอยดีใจ เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี
๔. อุเบกขา วางใจเฉย เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ

เทพยดาชั้นพรหม มีปรกติด้อยด้วยพรหมวิหารธรรมฉันทใจ มารดาบิดา
ของเราก็มี่ปรกตเป็นเช่นนั้น มารดาบิดามีความประพฤติ ปฏิบัติชอบ แล้ว
สอนบุตรธิดาให้ดำเนินตามจนตั้งตัวได้ เป็นพลเมืองดีของโลก ลักษณะนี้
แหละชื่อว่าพ่อแม่ได้จารึกความดีไว้ในดวงใจบุตรธิดา เขาเรียกว่าพรหมลิขิต
เป็น รอย จารึก ความดี ไว้ในดวงใจ บุตรธิดา ได้ขีด ไว้ที่ดวงใจ ของ บุตรธิดา
พรหมลิขิตฉันทหมายเอาฉันทนั่นแหละ "

มณฑล " พรหมวิหารธรรมนั้น คืออะไร "

บิณฑล " คือธรรมเป็นเครื่องอยู่ของท่านผู้ใหญ่ คนผู้เป็นใหญ่หมาย
เอาผู้เจริญวัย ที่เรียกว่าผู้หลักนั้น หมายเอาพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักปฏิบัติ
ฉะนั้นผู้ใดเป็นผู้ประกอบด้วยพรหมวิหารธรรม ท่านยกย่องผู้นั้นว่าเป็นผู้หลัก

ผู้ใหญ่ ถ้าปราศจากพรหมวิหารธรรมเสียแล้ว แม้ผู้นั้นจะมีอายุถึง ๑๐๐ ปี ก็หาชื่อว่าเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ไม่”

มณฑล “ทำไมคุณไม่แจ้งเสียแต่แรก ถ้าทราบอย่างนั้นฉันก็ไม่ต้องทะเลาะกับคุณ” คือใจที่ได้ฟังหลักธรรม “ฉันชอบใจคุณมากที่สุดสำหรับตักเตือนแนะนำ ฉันได้ความคิดและแน่ใจว่า เส้นชีวิตของลูกเราที่เข้าไปในทางดีหรือไม่ดี ก็น่าจะเป็นเราทั้ง ๒ นี้แหละ เป็นผู้ชี้ตัวไว้ให้ลูกเดินทางไปสู่ทางดีหรือไม่ดี ถ้าเราประพฤติดีแล้ว อบรมลูกในแนวทางดี ก็ชื่อว่าเราชี้เส้นตัวไว้ในชีวิตของลูก”

“อย่างนั้นเอง คนบ้านโน้นที่เป็นญาติกับเราเขาเป็นคนมีหัวใจเร็ว ชอบหยิบยืมวัตถุสิ่งของผู้อื่น ลูกของเขาทุกคนก็เป็นเช่นนั้น เพราะพรหมลิขิตของพ่อแม่ชี้ตัวไว้ให้เป็นอย่างดั่งนั้น”

“คุณบิณฑิต เป็นความจริงแท้ทีเดียว เพราะว่าเมื่อพ่อแม่เป็นคนชอบลักลอบโกงโมยน้อยเช่นนั้น จะสอนลูกหลานไม่ให้กระทำเช่นนั้นได้อย่างไร เมื่อตัวเองยังกระทำได้ คงพูดไม่ออก เป็นประจุกหน้าท่วมปาก เมื่อพูดไม่ออกก็ต้องปล่อยตามเรื่อง นิสัยเด็กก็ดำเนินไปในทางเถร ว่ายากสอนยาก กลายเป็นผลเมืองที่ไม่มีใครปรารภณา ต้องลักลอบโมยเขาเสียชีวิตตลอดชาติ มณฑลก็คิดได้แล้วว่า เส้นพรหมลิขิตนั่นก็คือ เส้นที่มารดาบิดาชี้ตัวไว้ในชีวิตของบุตรธิดาอันได้แก่สงูรตินนั่นเอง”

บิณฑิต “เมื่อมณฑลทราบความหมายของพรหมลิขิตดั่งนี้ ก็ควรจะคิดว่า อันลูกของเรานั้น เราได้ชี้เส้นเป็นพรหมลิขิตไว้ดีพอหรือยัง”

มณฑล ตอนใจยาว หน้าสลดเล็กน้อย “ฉันเข้าใจว่าพอแล้ว ได้สังเกตเห็นว่า ไม่มีอะไรควรจะหนักใจ ก็คุณเล่าจะว่าอย่างไร”

“ฉันจะว่าอย่างไรได้” บียันท์ “ก็ฉันว่าลูกครึ่งไร ก็เท่ากับทะเลาะกับมัลเทิลี่ทุกคราว แลนจะเปื้อน”

มัลเทิลี่สายตาดำซุ่น “ก็คุณว่าไม่เป็นเรื่องเป็นราว ไม่ลรวรว่าก็ว่า ไม่ควรค่า ไม่ควรดี ดีค่า ดีดี เมื่อปกคิของคุณเป็นดังนี้ จะไม่ให้ฉันเจ็บแทนลูกได้อย่างไร มีลูกตั้งโหลงแล้ว ยังไม่รู้จักเลี้ยงลูก ฉันคนเดียวเลี้ยงลูกตั้งหลายคน ไม่มีความมกมุ้มใจเท่าคุณคนเดียว”

บียันท์ “ฉันนี่เป็นคนอกหัก เกิดมาไม่มีดีอะไรเลย”

มัลเทิลี่ “ความคิดของคุณนั้นท่วมหลังช้าง แต่เฉพาะลูกแล้วคุณยังย่อหย่อน ให้ความดีแก่ลูกไม่พอ เช่นหัดให้ลูกสูบบุหรี่เป็นต้น ฉันถามจริงๆ เอะ นั้นเป็นความดีที่คุณให้แก่ลูกหรือ? ต่อไปพ่อลูกก็จะต้องกอดคอกัน สบายผืนดินกันกับญาติแน่ ความคิดของคุณที่มีต่อลูก ก็คือการตามใจลูกมันน่าคู่ที่ต. ”

บ. “ที่” “สงสารแก่ตาค้าๆ ฉันไม่ไร้อายอย่างแม่ฉันนี่ พุดที่ไรเสียงแปร้นทุกที่”

“แม้อย่างนั้นก็จวน... บางหลายหนแล้ว ยังไม่เซ็ดคอกหรือเพราะความเบาความคิดของคุณ” มัลเทิลี่ “คุณเลื่อมพรหมลิติตี่พุดเสียแล้วหรือ? พ่อโหราเอก เพื่อแต่เรื่องของคนอื่น ไม่... พระโหลดคักน่าสะใจกหน้ามองดูเงาตัวเอง การตามใจลูกในแนวทางที่ไม่ดีเห็นแ... ได้แก่การขีดเส้นชีวิตอันเป็นพรหมลิติตี่ให้ลูกเดินไปตามเส้นทางไม่ดี... รอน... ณะ มีเสมอๆ เวลาว่างชอบพาลูกไปสนามม้า ไปแห่งบิลเลียด เล่นรำพัด”

บียันท์ “โอ้เอ๋ย เพียงเท่านั้นก็เอามาถ้อน ก็เราจะหัดลูกให้... คนฉลาด เราต้องเรียนจากตัวจริง เป็นความผิดที่ตรงไหน เธอลองอ้างมา

ให้ฟังบ้างว่า อะไรเป็นผิด "

มัวเตลี " สัตว์ชาติคุณนะ เมื่อหมดทางไปก็เอาข้างเข้ากุสมอ อันจะยอมรับผิดโดยดีนั้นน้อยนัก ลูกคนโตของคุณเนาะจวนจะวอดไปครั้งหนึ่งแล้ว พอเข้าบ้านร้อนเป็นไฟ ถึงวันนัดแข่งห้าอยู่บ้านไม่ติด จนถึงกับเอาของเมียไปขายฝากคนอื่น ผลที่จะได้ก็ซื้อต้องทะเลาะกับเมีย ชาวของสูญสิ้น ยิ่งแก้ด้วยยิ่งเข้าเลือด ถูกฉันดูว่ากล่าว ก็คิดย้ายครอบครัวไปอยู่ต่างหาก คุณก็ตั้งใจเห็นด้วย หว่าฉันจึงเกินพอดี คุณเขียนเส้นชีวิตให้เป็นพรหมลิขิตของลูกเป็นเส้นช่วยอย่างนี้ นี่หรือพ่อคนรักลูก "

" พ่อได้ทำทั้งโชคทั้งสับเลย " บิยนั้นที่พูดเสียงเบาๆ " ฉันก็เห็นใจเขา เมื่อเขาโตพอจะเลี้ยงกันได้ ก็ควรปล่อยเขา จะมากักขังก็ดกนเหมือนเด็ก ๆ นั้น มันขัดกับสิทธิของมนุษย์ "

" ฉันรู้เหมือนกันสิทธิที่คุณว่า " มัวเตลีเพียง " แต่การไปของลูกนั้น ไปเพื่อความรอดตาย คุณก็ยอมรู้ดี เพราะฉันบ่นว่ากล่าว ก็คิดจะไปให้พ้นจะได้ทำตามใจชอบ ถ้าปล่อยไปก็น่าจะเป็นข้า.เขาแล้วบ้านนี้ แม้จะอยู่ในปกครองของเราก็กังเลี้ยงตัวไม่รอด "

" การออกไปนั้น ฉันไม่รังเกียจ ถ้าไปดีมาดี แต่แม้ไปดีมาดีก็ยังไม่ควรจะแยกออกไปไกล เพราะอยู่ใกล้กันฉันยังมองไม่เห็นประโยชน์อะไรมากนัก "

" ก็การอยู่ร่วมกันนั้นได้ประโยชน์อะไร หรือหวังเห็นยวไว้สับไว้ไขกเล่นสนุก ๆ " บิยนั้นที่แย้ง

" ประโยชน์มากหลาย พรรดเนาไม่ถ้วน " มัวเตลีสงขอรอดไม่อยู่ " คุณลองไต่ตรองดู บ้านเรากว้างขวางพอจะอยู่ด้วยกันหลายคน เรา

รวมกันอยู่การใช้จ่ายก็น้อย เจ็บไข้ได้ป่วยก็ไม่ต้องเสียค่ารถไปเยี่ยม ขาดเหลืออะไรก็อุปการะกันสะดวก เห็นอะไรบกพร่องก็มีโอกาสตักเตือน นี่เป็นความสำคัญเบื้องต้น "

" ดัดตรงลงมาก็คือว่า การอยู่แตกหมู่คณะไปนั้น นับวันแต่จะขาดญาติ ขาดการสนิทสนม สันดานเมตตาเมตตาเหมือนแถววัลย์ ไกลที่ไหนก็พัวพันที่นั่น สนิทสนมที่นั่น พุทธภาษิตมีอยู่ว่า "ความคุ้นเคยเป็นญาติสนิท" คนที่เป็นญาติกัน ถ้าขาดความสนิทสนม ขาดความคุ้นเคย ก็ย่อมห่างจากกัน เหมือนกับคนที่ไม่เคยรู้จักคุ้นเคยกัน นับวันแต่จะห่างไกลกลายเป็นคนอื่นผู้ไม่ใช่ญาติ เพราะไม่มีความสัมพันธ์กัน ฉะนั้นการอยู่ร่วมกันจึงเป็นสวัสดิมงคลแก่ผู้นั้น ท่านจึงกล่าวเป็นภาษิตสอนไว้ว่า "การอยู่ร่วมกับคนดีเป็นสุข เหมือนสมาคมกับญาติ" นี่ท่านสอนไว้ว่าการอยู่ร่วมกับวงศ์ญาติเป็นสุข ภายสบายจิต เหมือนอยู่ร่วมสมาคมบัณฑิตก็ปานกัน ฉันทันทานการจากไปของลูกด้วยมองเห็นประโยชน์ดังนี้ คุณลองคิดและมองดูก็ได้ ลูกหลานของเราเล่นกันเกรียวกราว หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสเข้าหากัน ส่วนญาติของเราที่ห่างไกลกันนั้นชั้นผู้ใหญ่ค่อยยังชั่ว เพราะเคยสนิทกันมาก่อน ส่วนหลาน ๆ คูกรีดกรายชอบกล แม้จะเรียกขานประทานก็ไม่ค่อยยอมเข้าห่ม ลูกพี่ลูกน้องกันแท้ ๆ ยังเป็นได้ถึงเพียงนี้ นี่แหละแสดงผลแห่งการอยู่ใกล้อยู่ไกลอยู่ในตัว คุณก็ทราบความจริงอยู่แล้ว จะเตือนร้อนโย "

บิณฑิต " ชอบใจมันดี ที่เธอได้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ฉันฟัง เธอดีต่อลูกมากมายนัก เธอทำกิจกับลูกอย่างที่ผมคิดไม่ถึง จริงดังเธอว่า พี่น้องที่อยู่ไกล ๆ กันนั้น คงสืบบังพบกันครั้งหนึ่ง คูกรีดกรายชอบกล ฉันเห็นดีด้วยที่เธอได้เป็นผู้ที่เห็นกาลไกล ถ้าฉันไม่ฟังการห้ามปรามของเธอ บ่่าน "

ลูกหลานเราคงต้องเป็นโรคโลหิตแห่งวงศ์ญาติจางไปมากที่สุดทีเดียว นับว่าเธอเป็นแม่ที่ดีของลูกอย่างยิ่ง สกสใดที่มีพ่อเรื้อนแม่เรื้อนเช่นนี้ ก็นับว่าสกสนั้นมีโชคที่สุดในกลุ่มมนุษย์ผู้แสวงหาโชค”

“ท่านมุ่งผลอย่างนี้เอง บรรพบุรุษของเราจึงได้แนะนำตักเตือน พี่ร่วมท้อง น้องร่วมไส้ ให้มีการสังคัมกัน การอยู่ร่วมกันในวงศ์ญาติย่อมได้ความสุขเหมือนอยู่ในหมู่บ้านที่ดี เพราะญาติพี่น้องที่มีความหวังดีต่อกัน ก็เป็นประหนึ่งสับที่สำหรับฟอกของโสโครกให้หมดไปในน้ำ”

“อันผู้ใหญ่ในสกุล ก็เป็นผู้ขีดเส้นให้ลูกหลานเดิน กล่าวคือคอยแนะนำลูกหลานว่า จะควรทำอะไรในอนาคต เพื่อยังชีพโดยสะดวก ผู้ใหญ่ขีดเส้นไว้แล้ว ถ้าเราเดินตามก็ไม่ผิดหวัง อนึ่งคำแนะนำของผู้ใหญ่นั้น ก็เป็นจุดสับที่ท่านให้ไว้ เพื่อฟอกกายวาจาให้สะอาดหมดจด ถ้าลูกหลานชอบใช้สับคือคำสั่งสอนของมารดาบิดา ก็หวังว่า กาย วาจา ใจ จะสะอาดได้อนาคตย่อมมีชีวิตแจ่มใส มารดาบิดามีความประพฤติดี ความประพฤติของมารดาบิดา ก็เป็นเช่นพรหมลิขิตที่ท่านขีดไว้ให้ลูกหลานด้วยประการดังนี้”

มณฑล “ต่อไปคงเลิกก่อนขอฉันแน่ะ”

บิณฑ์ “ก็ไม่แน่ ถ้าเธอไม่ละการโหดร้ายแก่ลูก”

มณฑล “เคยโหดร้ายอย่างไรในเรื่องที่แล้วมา”

บิณฑ์ “อดีตฉันไม่พูดถึง ฉันรับรองว่า เธอไม่เคยโหดร้ายต่อลูกหลาน แต่ฉันพูดถึงอนาคต บอingkันไว้ก่อนดีกว่าแก้มิใช่หรือ ?”

“คุณเสมัครใจตามใจลูก” มณฑล “จงระวังเถอะ ต่อไปลูกจะชายเอา”

บิณฑ์ทูล “ลูกที่ไหนจะมาชายพ่อแม่ มีตัวอย่างที่ไหน เธอชอบลงโทษลูกเสมอ ๆ คนมีลัทธิอย่างนี้จะเป็นมารดาที่ดีของบุตรธิดาได้อย่างไร”

มณฑล “ ความประมาท เป็นทางแห่งความตาย ” พระพุทธศาสนาท่านสอนอย่างนั้น คุณยินดีจะฟังไหม เรื่องลูกชายพ่อ ถ้าฉันจะเล่าให้ฟัง ”

“ ยินดีมาก ” บิยนันท์พูด “ จงเล่ามาว่า มีเนื้อความเป็นอย่างไร ”

“ ฉันเล่า เกรงจะไม่เชื่อ ” มณฑล “ ถ้าจะให้ดี ไปตามพระสูตรที่ท่านบ่นกกลดอยู่กลางทุ่ง จะงามกว่า เพราะภิกษุเช่นนี้ ท่านทรงคุณธรรมมากหลาย ท่านเสียสละความสุขเดินทางเพื่อสันติธรรม ท่านคงไม่เอาเรื่องเท็จมาเล่า บางที่ท่านจะได้ช่วยแนะนำให้เราในเรื่องในการประพฤติปฏิบัติชอบยิ่งขึ้นไป ”

โอกาสต่อมา ครอบครัวยุขของบิยนันท์ได้เข้าหาพระสูตรที่ท่านบ่นกกลดสงบอารมณ์อยู่ชายทุ่ง ถวายเครื่องสักการะพอสมควร แล้วต่างกล่าวสัมโมทนาียกดาต่อกัน ครั้นได้โอกาสอันสมควร บิยนันท์ก็ได้เริ่มปราศรัยว่า “ พระคุณผู้เจริญ มณฑล ภริยามชมาเขาได้พูดว่า ผมทำตามใจลูกมาก ต่อไปลูกจะชายเอา อันเรื่องลูกชายพ่อแม่นั้น ย่อมจะมีได้เที่ยวหรือพระคุณผู้เจริญ ”

ท่านวชิระ “ มี...แน่ อุบาสก อันลูกชายพ่อแม่นั้นมีอยู่ เธอจะต้องการฟังเรื่องลูกชายพ่อ หรือเรื่องลูกชายแม่ ”

“ ทั้งสองเรื่อง ถ้าพระคุณท่านกรุณาแนะนำ ผมเต็มใจจะรับฟังไว้ เป็นแนวทางปฏิบัติและระวังตัว ”

“ ดีแล้วอุบาสก อันบุคลุณ์หลักทางประมาท ก็ชื่อว่าเดินเข้าสู่ทางเจริญ อันลูกชายพ่อนั้น ครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าประทับสำราญพระอิริยาบถ ณ พระเชตวัน กรุงสาวัตถี พราหมณ์มหาศาลคนหนึ่ง มีบุตร ๔ คน เมื่อภริยาตายแล้ว ลูกทั้ง ๔ ก็รับปฏิบัติบิดาด้วยดี ต่อมาบุตร ๔ คนเจริญวัย บิดา

จึงจัดหาสตรีที่เสมอกันโดยชาติสกุลและโคกสมบัติให้เป็นคู่สมรส”

เมื่อได้จัดการสมรสบุตร ๔ คนเรียบร้อยแล้ว จึงแบ่งทรัพย์สินของตนออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งให้แก่บุตร ๔ คน อีกส่วนหนึ่งเหลือไว้เพื่อใช้สอยเอง

กาลานุกรผ่านไป บุตร ๔ คน ปรีชากันว่า บิดาของเราเป็นผู้เฒ่า ถ้ามีภริยาใหม่ สกฺลของเราจะย่อยยับ อย่างดั่งนั้นเลย เราควรขอทรัพย์สินที่มีอยู่ของบิดานั้นเสียก่อน เมื่อตกลงกันจึงพากันเข้าไปหาบิดา พุดจาเล้าโลม และรับรอนานาประการว่าจะไม่ทิ้งพ่อ บิดาหลงเชื่อจึงมอบทรัพย์สินทั้งหมดของตนให้แก่บุตร ๔ คน

บุตร ๔ คน พร้อมด้วยลูกสะใภ้ ตั้งใจบำรุงบิดาของตนด้วยดีไม่กัวัน ต่อมาพราหมณ์หน่พั่งคำเสียดสีแตกต้นไม้ไหว ได้รับความน้อยใจ และเข้าใจ เมื่อพราหมณ์ไม่เห็นที่พั่งในบุตรชายและลูกสะใภ้ของตนแล้ว ก็ต้องแปลงเพศเป็นตาปะขาวถือด้วยแตกกะลาบั้น ไปภิกขาจารเลี้ยงชีพ เป็นอันว่าลูกชายได้ชายพ่อของตนเองด้วยประการดังนี้แล อุบาสก”

“เรื่องลูกชายแม่เล่า พระคุณผู้เจริญ” ปิยนันท์ “ถ้ามีโปรดกรุณา”

“ดูกรอุบาสก เราได้อินมาอย่างนี้ มีข่าวลือทั่วไปว่า สตรีผู้มั่งคั่งคนหนึ่ง มีธิดาคณเดียว เมื่อธิดาเกิดไม่กี่วัน บิดาก็ถึงมรณะ มารดาได้เลี้ยงบุตรน้อยมาด้วยเลือดเนื้อของตน เพราะความมั่งคั่งของสตรีผู้หนึ่ง จึงมีชายมาติดต่อเพื่อขอสมรส แต่เปล่าๆ เขาคิดเห็นว่าถ้าจะสมรสอีก ความลำบากอาจเกิดแก่ลูกของตนได้ นางปลงใจว่า ลูกน้อยคนเดียวของตนนั้น เป็นที่ตั้งแห่งความสุขใจยิ่งกว่าสุขใดๆ อันจะพึงเกิดเพราะการสมรส นางจึงปฏิเสธเสียหลายราย จนไม่มีชายใดกล้ามาติดต่อเพื่อขอสมรส”

“ลูกเติบโตเจริญวัย เพราะเมตตากรุณาของแม่ และได้รับการศึกษา

เป็นอย่างดี ต่อมาได้สมรสเป็นหลักฐาน เมื่อธิดาสวยของนางได้สมรสแล้ว ผู้เป็นมารดา มาตรงเห็นว่าสมบัติที่มีอยู่ควรให้ลูกปกครองรักษา เพราะแม่ตั้งใจไว้แล้วว่า จะมอบให้ลูก จะไม่แปรเป็นอย่างอื่น เชื่อใจว่าเมื่อลูกได้แล้วก็จะต้องเลี้ยงแม่ของตนเองคงไม่ทอดทิ้งได้ นางตกลงใจดังนั้น ก็มอบสมบัติทั้งหมดให้แก่ธิดาของตน "

ครั้งแรกลูกก็เอาใจใส่มารดาของตนดี ต่อมาความไม่ราบรื่นก็เกิดขึ้นในครอบครัว แม่ของลูกก็ต้องออกจากบ้านของตนเอง โดยลูกเขยแนะนำ ยุยงให้ภริยาขับไล่แม่ออกจากบ้านแล้ว ลูกสาวก็ไม่เอาใจใส่ต่อมารดาของตน แม่จะขอเงินใช้สักเฟื้องสลึง ก็ต้องขอด้วยน้ำตา ลูกแท้ ๆ ยังหารุณต่อแม่ของตน ต่อมาแม่บังเกิดเกล้าก็ประสบกับความตาย เพราะการเข้าใจที่ลูกสาวทอดทิ้ง ตายอย่างชาวโลกพูดว่า "อกแตกตายกระนั้นเดียว"

ปิ่นแก้ว เป็นความจริงหรือพระคุณผู้เจริญ ทำไมแม่เขาจึงไม่อบรมลูกให้เข้มแข็งนะพระคุณท่าน อ้ายลูกชนิดนี้มันมีได้หรือ "

"ย่อมมีได้ อุบาสก" ท่านวชิระ "บุตรในโลกจัดไว้เป็น ๓ พวก คือ:—

๑. อภิชาติบุตร บุตรที่มีความดียิ่งกว่ามารดาบิดา
๒. อนุชาติบุตร บุตรที่มีความดีเสมอมารดาบิดา
๓. อวชาติบุตร บุตรที่เลวกว่ามารดาบิดา

บุตร ๓ จำพวกนี้ย่อมมีอยู่ในโลก ชายหญิงคนใดมีลูกชนิดที่ ๓ ก็เท่ากับว่าตนรททั้งเป็น เพราะมีลูกเช่นนั้นก็เพื่อทุกข์ และเพื่อระกำใจ "

"อหนึ่ง อุบาสก เธออย่าลืมนึกว่า อันต้นไม้แก่นนั้น แม้วามีแก่นแข็งกร้าวถาวรเพียงไร โพรงกิ่งย่อมเกิดมีในไม้แก่นนั้นได้ ฉะนั้น พ่อแม่ของลูกทุกคนย่อมอบรมบุตรด้วยความรักและหวังดี แม้กระนั้น อวชาติบุตร ลูกที่เลว

ทราบดีว่ามีประสมอยู่ได้เช่นเดียวกัน”

คูภริยาสามีได้กราบทำนวชิระ รับเอาโอวาทพร้อมด้วยความอึ้งใจใน
สาราณียกถา ได้เวลาอันสมควรก็ถวายนมัสการลาทำนวชิระ กลับสู่สถาน
ของตนด้วยประการดังนี้

ในกาลต่อมา บิณฑกัมภีร์มณฑล ก็ได้ให้โอวาทแนะนำบุตริชิตา
ของตนให้อยู่ในแนวทางแห่งความเจริญ คู่ทุกข์คู่ยากทั้งสองคน ได้เคารพ
ต่อโอวาทของมารดาบิดาและแนะนำบุตริชิตาในโอวาทของบุพการีที่ว่า:—

“เกิดมาเป็นคน ความเพียรเป็นต้น อุตทนต์หาสนุก”

ครอบครัวนี้เคารพต่อโอวาทนั้น ก็มีความเจริญต่อมา บุตริชิตาได้
เจริญตามรอยนั้น ก็ประสบความเจริญเช่นเดียวกัน อันผู้เกิดมาเกียจคร้าน
ไม่มีความบากบั่น ไม่พยายามสร้างตนเอง *ต้องการเกียรติ แต่ไม่ทำ
ความดี ต้องการความมั่งมี แต่ไม่อุตทนต์ทำงาน* เขาพบแต่ความยาก
จนตลอดมา การเกิดเป็นมนุษย์ของแต่ละคน ก็เสมือนเกิดมาเพื่อเป็นตัวอย่าง
แห่งการกระทำดีกระทำชั่วของแต่ละฝ่าย เป็นอันรับรองอุดมคติว่า “*ความ
จริงที่มองเห็น*” ด้วยประการดังนี้

ส่วนทำนวชิระ ผู้เคร่งครัดต่อธุดงค์วัตร ได้จาริกต่อไปในวิสัยของผู้
แสวงหาสันติ จนกว่าจะพบที่เวกอันเหมาะสมแก่สมณวัตรของตนต่อไป

บทที่ ๒

ในบริเวณพระพุทธรูปเจดีย์

เทพเจ้าแห่งแสงสว่าง ได้ ครอบคลุมโลก ตามระเบียบของโคจรวิถีเป็น เวลา ตะวันบ่าย มากแล้ว มากคล้าย กับ เวลาที่ จินตควี ได้พรรณนาไว้ว่า “ รอน ๆ อ่อนอัสคอง พระสุริยงเป็นยอแสง ช่วงดั่งน้ำครึ่งแดง แผ่เมฆเขาเงาเมฆุร ดึงค่างครางโครกครอก ฝูงจิ้งจอกออกเห่า หอน ชะนีแว้ววอน นกหกร่อนนอกรังเรียง ลูนนกปลุกปลุกบ้อง อ้าปากร้องซ้องแซ่เสียง แม่นกปลุกปลุกเคียง เลียงตุกอ่อนบ่อนอาหาร ” ฉะนั้นเทียว

กาลเวลาดังกล่าวนี้ ท่านผู้มีอายุชิวาชิระ เดินทางผ่านทุ่งอันระอุ ด้วยความร้อน เพราะแสงอาทิตย์แผดเผามากกว่า ๑๐ ชั่วโมง มุ่งหน้าไปยัง สันติสถาน อันเป็นป่าแห่งความวิเวก แต่เปล่าเลย ความร้อนแห่งดินฟ้า อากาศ มิได้เป็นอุปสรรคแก่การเดินทางเพื่อเพียรภาวนา ท่านวชิระผู้มีอายุ นั้น รู้สึกความร้อนกล้าของพื้นภูมิภาคเป็นเช่นความเย็นของดินฟ้าอากาศใน ฤดูแล้ง ท่านก้าวไปด้วยมีสหสัมปชัญญะ ดวงใจมิได้ยึดความร้อนเป็น อารมณ์ แต่ตรึงถึงความสันความเสื่อมของสังขาร อันเป็นองค์วิปัสสนาญาณ ของผู้มุ่งสันติธรรมตามหลักพุทธศาสนา

การเดินทางของท่านวชิระอันประกอบด้วย สมณบริวาร ๘ ประการ

ครบถ้วน คือสบงย่นุง ๑ จีวรผ้าห่ม ๑ สังฆาฎผ้าซ้อนห่ม ๑ เข็ม ๑ มีด
อัญญาสูสี ๑ ผ้ากรองน้ำ ๑ บาตร ๑ ผ้ารัดเอว ๑ เป็นสมบัติที่ท่านรับมอบจาก
พระอุปัชฌายะเมื่อวันอุปสมบทและมีกลดเพื่ออาศัยรับเงาเวลาพักอีกด้วย ๑ เมื่อ
นั่งนอนอยู่ในกลดท่านภูมิใจเหมือนนั่งนอนใต้ร่มเงา "ไม้โพธิ์บัลลังก์" อัน
เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าก็เช่นเดียวกัน หรือมิฉะนั้น ก็ประหนึ่งนั่งนอน
อยู่ในปราสาทปราสาทบนสวรรค์อันแวดล้อมด้วยสุขารมณ์ฉะนั้นทีเดียว

"สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งใดมีทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา" นี้เป็นอุดมคติที่ท่าน
วัชระได้ค้นพบในพระธรรมวินัยนี้ เป็นสัจธรรมอันพระคุณเจ้ารูปนั้นเห็นแล้ว
ด้วยวิปัสสนาญาณ ด้วยความรู้ความเห็นเช่นนั้น จึงทำให้พระคุณท่านไม่
หวนต่อการเดินทางเพื่อศานติแก่ชาวโลก และเห็นว่าการเดินทางเพื่อประกาศ
สันติธรรมนั้น แม้จะลำบากก็ยังเป็นสุขกว่าการเดินทางไปสู่สังสารวัฏ อันเต็ม
ไปด้วยความสุขอันมากในอหังการ มมังการ วิชา พยาบาท อาฆาต จองเวร

ร่างกายอันถูกแผดเผาจนแทบตลอดวัน เดินได้แดดและลมมาตลอด
เวลาเพียงนั้น ผิวกายคล้ำเพราะลมและแดด เหงื่อชุ่มโชกแล้วกลับแห้ง แห้ง
แล้วกลับโชกอีก แล้วแห้งไปหลายชั้นหลายหน เพราะได้ลมได้แดดตลอดมา

เวลาโหล่เหล็ดตั้งกล่าวแล้ว ท่านวัชระผู้มีอายุได้ถึงสถานที่หนึ่งไกลสุขุม
นุมนอนไม่มากนัก รู้สึกว่าเป็นสถานที่อันสมควรแก่ผู้ต้องการวิเวก ไม่เป็น
อันตราย แก่สมณธรรม เลือกลงสถานที่ได้เหมาะสมแก่ความต้องการของสมณะ
ผู้เคร่งครัดต่อธุระกิจวัตร วางบิหารไว้ ณ ที่อันสมควร ปู่ผ้าสังกัตกายใต้ร่ม
กลด ดวงใจกำหนดพระกรรมฐานเพื่อระงับความกระวนกระวายใจอันเกิด
แต่เห็นคิดเห็นน้อยเมื่อยล้า ได้เวลาสมควรจึงสูบน้ำอันเย็นใส ชำระกายให้
หมดเหงื่อไกลตามทีสังขารต้องการ สุริยเทพบุตรก็กลับเหลี่ยมเขาเมรุธร ทำ

ให้โลกนี้หนาที่บไปด้วยความมืด

ลมโชยพล้วพอใบไม้ไหว เสียงไก่ตามหมู่บ้าน ชันเจ็ยแจ้วมาตาม
สายลม เพิ่มความวังเวงเข้าดวงใจ ตามสุขุมหุ่มไม้พำร่าเพรียกไปด้วยสำ-
เนียงเสียงสกุชชาติ ประหนึ่งจะแสดงความดีใจที่ได้กลับมาพบรังและญาติที่
น้องตลอดถึงลูกหลาน เสียงลูกโคร้องหาแม่ เสียงแม่โคร้องหาลูกลอยตามลม
แว่วมา ที่พักของท่านวชิระก็เป็นป่าแห่งความวิเวกสมความมุ่งหมาย

ไม่ไกลบริเวณที่ท่านวชิระพักมากนัก มีศาลาที่พักคนเดินทางอยู่ใน
ห่มไม้ เป็นสถานก่อนผู้มีจิตเป็นกุศลสร้างไว้ มีไม้ดอกชุกดอกสะพรั่ง ประหนึ่ง
ต้อนรับผู้เดินทางไกลด้วยอริยาศยาเอื้อเฟื้อ มีไม้ปู้เจ้าสูงเด่นเป็นสง่าอยู่ไม่ไกล
ศาลานัก ใกล้บริเวณศาลาสะอาดไม่มีปฏิกูล มีไม้ใบแห้งร่วงหล่นบาง ๆ ตา
เมื่อเวลาต้องลมก็กลิ้งไปตามกำลังลม

เมื่ออากาศปกคลุมด้วยความมืดสนิท ดวงดาวส่องแสงเป็นจุด ๆ ตาม
แผ่นฟ้า อาศัยแสงดาว พันภูมิภาคพอเห็นได้ลง ๆ ห่มเวโรไนักครวญเพลง
ประจำป่า ได้ครวญเพลง เบิกโรงเร่ง ดวงจันทร์ให้มาเยือนโลก เพื่อดับความ
ร้อนระอุในอากาศ เสียงหึ่ง ๆ ก้องแนวไพร มองไปในหมู่บ้าน เห็นแสงไฟ
เป็นหย่อม ๆ ประหนึ่งดวงดาวผุดขึ้นในพื้นดิน

เวลา ๑๙.๐๐ น. เศษ แสงเงินยวงได้พวยพุ่งขึ้นด้านบูรพาทิศ ความ
มืดได้จางไป เพราะถูกแสงจันทร์ขยับไล่อ่างมีระเบียบ เมื่อดวงจันทร์กระจ่าง
แจ้งเต็มดวงแล้ว พันภูมิภาคก็เป็นที่ประหนึ่งชุบด้วยน้ำเงิน ลักษณะนี้ทำ
อารมณ์ของคนมีความทุกข์ให้คลายเศร้า คนชราที่กลัวถึงความตาย หนุ่ม
สาวก็ครวญถึงความรัก สมณะผู้แสวงอมตธรรมก็ครวญถึงความเกิด ความแก่
ความเจ็บ ความตาย เพื่อเข้าสู่วิถีทางแห่งวิเวก คนที่ถูกความจนครอบงำ ก็

กรรมวิบากกรรมของตนที่ต้องทนทุกข์อยู่ในหล่มแห่งความเข็ญใจ

ท่านวชิระผู้มีอายุ กระทำกิจของสมณะเรียบร้อยแล้ว จึงเดินทางมาในท่ามกลางแสงจันทร์ มีอารมณ์แน่วในองค์ภาวนา บริกรรมเดินทางมาในท่ามกลางแสงนวลของดวงจันทร์ ถึงศาลาที่กล่าวแล้วนั้น เพราะแสงจันทร์ สาดแสงจ้า จึงพอเห็นได้ภายในศาลา พระวชิระเก็บวัตรตามระเบียบของพระภิกษุผู้เคารพอุคคควัตร เดินเข้าสู่ศาลา เห็นพระพุทธรูปองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ภายในศาลา ตูมงามสง่าน่าเคารพ ถูกแสงจันทร์สอดส่องตามช่องกระจกตององค์พระพุทธรูปนั้น รู้สึกว่าเป็นประภามณฑล แม้ชานออกจากองค์พระพุทธรูป ท่านวชิระไม่สามารถจะทรงตัวอยู่ได้ น้อมกายลงถวายความเคารพด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ดวงจิตเต็มต้นด้วยโสมนัส ปรณาปีดิอันเกิดแต่องค์ภาวนา ได้เกิดปรากฏแก่พระวชิระกระจ่างแจ้ง ได้เห็นคุณพระรัตนตรัยด้วยดวงใจอันชาวสะอาด จึงน้อมเศียรลงกราบแล้วกราบเล่า ด้วยดวงใจเต็มต้นในพระพุทธรูป และได้พิจารณาพุทธลักษณะที่ปรากฏในพระพุทธรูปนั้น ก็ทราบว่าเป็นพระพุทธรูปสร้างด้วยศิลา เป็นแห่งที่บิณฑบาต นายช่างผู้ฉลาดได้แกะสลักอย่างประณีตวิจิตรบรรจง ทรวดทรงเหมาะสมส่วน ควรแก่สักการเคารพของเทพยดามนุษย์ มองดูไม่เบื่อ ท่านวชิระรำพึงในใจว่า “ผู้มีบุญคนใดหนอ มาสร้างทางสวรรค์เพื่อคนมีจักขุไม่พิกัดไว้ในสาธาณสถานนี้”

โดยรัตติกาลอันสดชื่นด้วยแสงจันทร์นั้น ภายใต้อำนาจร่มกัมพูชั่มชื่นด้วยน้ำฟ้า ท่านวชิระได้ส่ายวิเวกตามแผนการของผู้เคารพวิปัสสนาธุระเฉพะพระพักตร์ ของพระพุทธรูปศิลานั้น ในอารมณ์ของผู้ส่ายปีติสุข ณ บริเวณพุทธเจดีย์ คือพระพุทธรูปศิลาขาวซึ่งประดิษฐานอยู่ ณ แท่นกลางศาลาในป่าแห่งวิเวก ด้วยประการดังนี้

บทที่ ๓

คนเข็ญใจ

ท่านวชิระ ผู้กำลังทำอารมณฺ์ให้สงบตามวิดิธรรม เจาะพระพักตร์ พระพุทธรูปศิลา จินตนาการว่า อันศาลาที่ผู้สร้างพร้อมด้วยพระพุทธรูปอันงามตระการตา ย่อมเป็นศาลาพักร้อนหย่อนอารมณ์ของคนที่ผ่านมา เป็นสาธารณกุศลที่น้อยคนจะทำได้ นับว่าผู้สร้างนั้นเกิดมาเพื่อประโยชน์แก่ตนและคนอื่น ถ้าในโลกมีคนเช่นนี้อยู่สัก ๑ ใน ๓ ของพลโลกแล้ว โลกอันเป็นที่อยู่ของมนุษย์นี้ ย่อมเจริญก้าวหน้าไปอีกไกล การเบียดเบียนกันจะมีมาแต่ไหน ท่านวชิระรำพึงดังนั้นแล้ว ก็สำรวมใจอธิษฐานจิตอุทิศความดีที่ตนได้บำเพ็ญแล้วในสมณวิสัย ให้แก่ผู้สร้างศาลาและพระพุทธรูปนั้น เพื่อความสุขแก่เขาผู้ศรัทธามั่น

ท่านวชิระได้ประสบความสำเร็จในร่มเงาของศาลา จึงตรึกถึง อธิษาศัยของผู้สร้าง คิดเห็นว่า ผู้สร้างศาลาให้เป็นสาธารณสถานนี้ เพราะมีสมบัติพอจะสร้างได้ การมีสมบัติของผู้สร้างในโลกนี้ ก็อาศัยความดีซึ่งรวมเรียกว่าบารมีแต่ชาติก่อน จึงมีความสุขใจสร้างศาลาไว้ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องการอาศัย ผู้กระทำความดีนี้ ย่อมมีความสุขแม้ในโลกนี้ จะไม่แน่นอน โมหทนาความดีได้อย่างไร ในเมื่ออ่านพระพุทธานุชาดว่า:—

ปุพฺพเพ ทานาทักิ กตฺวา อิทานิ ลภตฺถิ สุขํ
 มฺเฏว สิญฺจติ โหติ อคฺคเก จ ผลหยาภักิ.
 บุคคลให้ทานเป็นต้นในปางก่อน ย่อมได้สุขในบัดนี้
 เหมือนต้นไม้ถูกรคน้ำที่โคน แต่ได้ผลที่ยอด ฉะนั้น
 โส จ สพฺพทโท โหติ โย ททาติ อุปฺสฺสยํ.
 ผู้ใดให้ที่พักอาศัย ผู้นั้นได้ชื่อว่าให้ทุกอย่าง

พระพุทธโอรสาทัน โฟเราะจับใจนักหนา ศรีราชาของคนที่ให้ที่พัก
 อาศัยเป็นสาธารณสถานเช่นนี้ มีคุณภาพเหมือนผู้ศรัทธาอันบริจาคลังทั้งปวง
 ไว้ให้เป็นประโยชน์ แก่ผู้ต้องการ ฉะนั้นเถียว

กำลังรำพึงถึงความดีของคนที่อยู่อย่างนี้ ดวงใจกำลังตรึงตรายู่ด้วย
 สติสัมปชัญญะ จึงไม่ทันสังเกตว่า มีอะไรเกิดขึ้น ต่อได้ยินเสียงกระแอมไอ
 ไม่ไกลศาลา จึงรู้สึกตัวและเหลียวไปทางเสียงนั้น โดยอาศัยแสงจันทร์จึง
 เห็นร่างของคน ๆ หนึ่งได้อย่างชัดเจน

อันความจริงชายเชียวใจนั้น มาสู่ที่ใกล้ศาลาพร้อมกับท่านวชิระ แต่
 เพราะความเกรงใจจึงให้ โอกาสแก่ท่านวชิระ กระทำคารวะกิจต่อ พระพุทธรูป
 ก่อน ด้วยคิดว่าเมื่อเสร็จแล้วท่านจะคว่นไป ตนเองจะได้เข้าพักอาศัยดัง
 ที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ครั้นเห็นท่านวชิระยังสงบนิ่งอยู่ แสดงว่ากว่าจะจาก
 สถานที่นั้นก็อีกนาน ตนจึงให้สัทสัพพัญญาวแสดงให้รู้ว่า มีมนุษย์อย่างน้อย
 คนหนึ่งมาสู่ศาลานั้น

ท่านวชิระให้เสียงตอบแสดงว่า มีคนอยู่ในศาลานั้นเหมือนกัน ชาย
 เชียวใจนั้น จึงเข้าสู่ศาลาวาง สัมภาระ ของตนไว้ ณ ที่อันสมควรส่วนหนึ่งแล้ว
 เอาดอกไม้ที่ตนเก็บมาข้าง ๆ ทางเดินวางไว้ที่ใกล้ฐานพระพุทธรูป กุ๊กเข้าถวาย

นมัสการด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ หน้า แล้วหันมานมัสการท่านวชิระด้วยความเคารพเช่นกัน พลางประนมมือถามว่า “กระผมขอโอกาสขอทราบว่าคุณท่านมาจากสำนักไหน ?”

ท่านวชิระ “ดูรูปาสก สันตวิหารอันเป็นสำนักของนักบวชโคดมวงศ์ตั้งอยู่ ณ ทิศใต้ เรามาจากทิศนั้นและสำนักนั้น”

ชายเข็ญใจ “ข้าแต่พระคุณผู้เจริญ สาธุ ดีแล้วพระคุณเจ้าได้กรุณาแจ้งให้กระผมหายแคลงใจ เพราะที่อาศัยไกลจากหมู่บ้าน ทั้งศาลาก็เป็นที่อาศัยของคนเดินทางผู้ต้องการความสงบ เมื่อพระคุณท่านมาสู่ศาลาอันเป็นสถานที่สงบและมาพบกระผมผู้เข็ญใจ เข้าใจว่ามีความต้องการตรงกัน”

ท่านวชิระ “จะตรงกันได้อย่างไร เรายู่ในอนาคาริกวิสัย มีปฏิบัติห่างไกลจากท่านผู้เจนเจ็ดในการครองเรือน”

ชายเข็ญใจ “ครองเรือนหรือครองวัด ถ้ามีข้อปฏิบัติคล้ายคลึงกัน พระคุณท่านปลื้มชีวิตออกจากหมู่เพื่อต่อสู้กับอารมณ์ของโลก เพื่อกำจัดทุกข์ โศกอันเกิดแก่โลกิยชน จึงเห็นป่าและรุกขมูลเป็นประหนึ่งปราสาท อันเนื่องนองด้วยอมตสุข”

“กระผมเป็นคนถึงแล้วซึ่งทุกข์ เห็นทุกข์ที่ตนเสวยด้วยความรู้สึกของตน กระผมหันหน้ามองไปทั่วทิศแล้วไม่เห็นแววแห่งความสุข เพราะความซึ้งอยู่ในโลกคืออารมณ์ จะหาอะไรแน่อนสักอย่างเดียวก็ทั้งยาก กระผมก็คิดว่า กระผมมาสู่ศาลา ก็ต้องการความสงบสงัด เช่นเดียวกับพระคุณท่าน กระนั้นมิใช่หรือ”

ท่านวชิระ “ดูรูปาสก ชะรอยว่าท่านได้มาสู่บุญสถานนี้เสมอมิใช่หรือ ?”

“เวลาเช่นนี้ ๆ บางวันก็เกินกว่านี้ กระผมได้ปลื้มตัวมาหาความสงบ
ในสถานที่อันควรสงบ ”

“คุณอุปาสก ท่านคงทราบดีว่า พระพุทธรูปศิลาอันใครเป็นผู้สร้าง ”

“ถ้ามีคนรู้กระผมก็รู้ ถ้ามีคนเห็นกระผมก็เห็น ”

“หมายความว่าอะไร ในวาทะอันหลักแหลมของท่าน ”

หมายความว่า กระผมทราบประวัติของพระพุทธรูปและศาลานี้ จาก
คำบอกเล่าและได้เห็นสายโลหิตของท่านผู้ใจบุญนั้นด้วย ”

“ถ้าไม่เป็นการลำบากหรือรบกวนเกินไป ขอได้เล่าประวัติสั้น ๆ ฟัง
ก็จะดี ในขณะที่พระจันทร์กำลังเปล่งรัศมีจ้า สัตว์ป่ากำลังร้องว่าทำเพลง
อากาศกำลังชุ่มด้วยน้ำฟ้า บริเวณศาลากำลังสงบ พระพายโชยฉิวพวยเย็นกาย
ถ้าเรามีสัมโมทนียกถา ก็จะเพิ่มความสนใจแก่เราทั้ง ๒ มิใช่หรือ ? ”

“เป็นดังนั้นพระคุณผู้เจริญ ” ชายเข้ใจ “ผมได้สัจจว่ามีสตรีผู้มี
อันจะกินคนหนึ่ง เป็นหญิงมีศรัทธากล้าในพระพุทธศาสนา ตามปกตินางก็
เข้าวัดเข้าวาเพื่อหากุศลตามที่ตนเข้าใจ วันหนึ่งได้เห็นพระพุทธรูปองค์นี้ เกิด
ศรัทธาเพิ่มขึ้น จึงสละทรัพย์สร้างไว้ ให้เป็นที่ไหว้ที่สักการบูชาของผู้
ปรารถนาบุญ ”

“และเช่นจริงดังความปรารถนาของผู้สร้าง คนที่ผ่านไปมาเห็นพระ
พุทธรูปนี้แล้ว แพบทุกคนที่ต้องยกมือถวายนมัสการ ที่เลื่อมใสกล้าถึงกับนั่ง
ลงกราบกับแผ่นดินก็มี พระพุทธรูปนี้เป็นที่เจริญตาเจริญใจของคนที่ผ่านมา
ยิ่งนัก ”

“ศาลานี้กระผมได้ทราบว่า ลูกกตัญญูของผู้สร้างพระพุทธรูป ได้
สร้างไว้ร่วมกุศลกับบุพพการีนี ้เพิ่มสาธุราชนิสัยแก่ผู้ผ่านไปมา นับว่าเป็น

วาสนาที่ได้ลูกตัญญู ฝ่ายลูกก็มีวาสนา ที่มีธรรมาศรัยรักมารดาและร่วมการกุศล แม้มารดาล่วงลับไปแล้วก็ไม่ลืมคุณ เพราะรักมารดา เพราะรู้สึกคุณมารดา จึงสร้างศาลาให้แก่บุพการีนี”

“คุณอุปาสก เธอเห็นดีด้วยหรือในการสร้างเช่นนี้”

“อันความจริงแล้ว เมื่อก่อนผมไม่เคยเห็นดีด้วยเลย แต่บัดนี้ผมก็เห็นดีด้วย และเห็นดีด้วยความจริงใจ”

“เพราะเหตุไร อุปาสกจึงเป็นเช่นนั้น”

ชายเข้ญใจนำตาคลอเบ้าตา เมื่อหวลระลึกถึงความหลังของตน แล้วถอนใจยาวพูดว่า “ท่านผู้เจริญ เมื่อก่อนนั้นผมเหมือนคนตาบอด ไม่เคยเห็นประโยชน์ในการทำดีนี้ เทียวหาความสนุกไปวันหนึ่ง ๆ จนสิ้นเนื้อประดาตัว เมื่อสิ้นทรัพย์ที่มารดาบิดาหาไว้ให้แล้ว ก็กลายเป็นคนอนาถา”

“วันหนึ่งเดินเร่ร้อนไปตามยถากรรม ยามตกค่ำหาใครเป็นที่พึ่งมิได้ ญาติมิตรเบือนหน้าหนีหมด จึงพเนจรมาตั้งศาลานี้ ได้พักอาศัยนอนเป็นสุข คือเป็นสุขอย่างคนสันนิต และคิดเห็นว่า การที่ได้ความสุขที่ศาลานี้ก็เพราะมีจิตใจบุญเกิดขึ้นในโลก มองเห็นประโยชน์ในการทำสาธารณกุศล ถ้าในโลกไม่มีคนเช่นนั้น สมบัติไม่ทราบว่าจะเอาศรัษะไปซุกไว้ ณ ที่ใด คงหมดที่พึ่งที่อาศัย เป็นคนยากไร้อนาถาก็จะหาความสุขในการพักอาศัยไม่ได้ โลกนี้ก็จะกลายเป็นโลกทารุณไป”

“ทุกวันนี้ กระผมก็เป็นประหนึ่งได้พึ่งบุญผู้สร้างพระพุทธรูปนี้ แม้ท่านจะล่วงลับไปแล้ว แต่ว่าการกระทำของท่านนั้น ยังไม่ตายตามสังขารร่างกาย” เมื่อพูดดังนั้นแล้ว ชายนั้นหันตบใจมักกราบลงที่หน้าพระพุทธรูปศิลาด้วยอาการที่ขอบคุณท่านผู้สร้างอย่างลึกซึ้ง

พระจันทร์กำลังซบเทวอดข้ามฟ้าฟ้าไปสู่ต้นตะวันตก ยิ่งดึกลมยิ่ง
 สด ศาลาเงียบ บ้างสงบ บางคราวได้ยินนกกะพือปีก เสียงเรไรครวญ
 เพลงเป็นระยะๆ เสียงโกล้งโกล้งยามแหว่งๆ มาแต่ไกล ท่านวชิระกับชาย
 เชิญใจนั้นอยู่ในอารมณ์สงบ สมณะนั้นตรีกถึงชีวิตอันล้ำค่าในโลก คฤหัสถ์
 กำลังตรีกถึงธรรมอันเป็นที่พึ่งของตน เวลานี้ลมสงบ บ้างสด ศาลาเงียบ

อาศัยแสงจันทร์ที่กำลังเบ่งเต็มอากาศ แสงสว่างผ่านความมืดเข้าสู่
 ศาลา คฤหัสถ์กับบรรพชิตพอมองเห็นหน้ากัน ต่างเอาหลังพิงเสาศาลาเพื่อ
 หาความสงบ ท่านวชิระสงสัยในบุรุษเพศนั้น คนที่มีอายุยังไม่เข้าวัยชรา
 โฉมจะหลบหน้าจากความเรงรมย์ของโลกมาสู่ความสงบ อันนั้นชื่อว่าความ
 สงบแล้ว ไม่ใช่ที่ปรารถนาของชาวโลก ตั้งแต่โลกเป็นโลกมาแล้ว แต่ชาย
 คนนี้เข้าหาความสงบอันเป็นปฏิปักษ์แก่โลก เป็นการหลบมุมเข้ามาด้วย
 ความบริสุทธิ์ใจ หรือเป็นมุมเท็จ เพื่อแจ้งความจริง ท่านวชิระจึงเริ่มปรา-
 ศรัยทำลายความเงียบว่า “ดูกรอุบาสก เธอจะอาศัยศาลานี้เป็นที่ระงับสังขาร
 หรือเพียงมานมัสการพระพุทธรูป แล้วจะกลับไปสู่เคสสถานของเธอ?”

ชายเชิญใจ “พระคุณผู้เจริญ พระคุณเห็นอะไรในตัวผมอันเตือน
 ใจให้คิดว่า ผมจะไปหลับนอนที่อื่นใด ผมมีสมบัติอยู่เท่าที่พระคุณท่านเห็น
 นั้นแหละ”

“กระนั้นหรืออุบาสก” ท่านวชิระถามด้วยความสังเวชในใจ “ฉัน
 ได้พิจารณาตัวเธอเห็นว่า ยังมีร่างกายไม่ถึงกับเรียกว่าคนชรา เพราะร่างกาย
 ยังแข็งแรงมีผมดำสนิท ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน คนในวัยนี้ควรมีอาชีพเป็น
 หลักฐาน เพราะเหตุไรเล่า เธอจึงมีอาการเป็นดังนี้”

“ขอรับพระคุณผู้เจริญ” ชายเชิญใจ “อันความจริงก็ควรเป็นเช่น

พระคุณกล่าว แต่ผมก็ไม่เป็นไปดังที่พระคุณท่านเข้าใจ ถ้าพระคุณท่านจะถามผมว่า เพราะเหตุไร ผมก็ขอเรียนว่าเป็นความมืดที่ผมไม่รู้ไม่ถึง และไม่ทราบจริงๆ”

“ผมเคยได้ยินผู้ใหญ่พูดไว้ว่า บรรพชิตผู้แสวงหาความสงบเช่นพระคุณท่าน ย่อมเห็นสิ่งที่เห็นด้วยปัญญาจักขุ วันนั้นผมปลื้มใจว่าเป็นโชคคืออย่างสูงที่มีโอกาสเข้าใกล้พระคุณท่าน ผมขอโอกาส ถ้าพระคุณท่านมีญาติสนะอันควรจะไปรดผมได้ ขอได้เมตตาอนุเคราะห์แนะนำทางสวัสดิ์แก่ผมด้วย จะเป็นพระคุณท่านน้อยไม่”

ท่านวชิระ “ดูกรอุบาสก เวลาล่วงไปมากแล้วที่เราสนทนาปราศรัยกัน แม้กระนั้นเราทั้ง ๒ ก็ยังไม่ทราบความเป็นมาของกันและกัน ถ้าไม่เป็นการเกินสมควร สมณะขอทราบว่ ท่านชื่อเรื่องเสียงไร และเป็นชาวเมืองไหน?”

ชายเข้ญใจ “ซินชัย เป็นชื่อของผม มารดาบิดาของผมเป็นชาวต่างจังหวัด ได้ย้ายมูลี่ล้าเนมาตั้งหลักฐานอยู่ในพระนครหลวง ประกอบอาชีพจนมีความเจริญ เมื่อมารดาบิดาของผมยังมีชีวิตอยู่ สกฺลของผมเรื่องเกียรติมาก เมื่อท่านหาบุญไม่แล้ว พวกพี่น้องของผมเกิดหมางใจกันเพราะสมบัติ”

ท่านวชิระ “เพราะเหตุไรอุบาสก เธอควรร่วมสามัคคีกัน เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง

ซินชัย “ก็ควรเป็นดังพระคุณกล่าว แต่เรื่องได้ล่วงเลยมาแล้วไม่มีใครปรับความเข้าใจกันได้ การแก่งแย่งกันทวีขึ้นโดยลำดับ เพราะไม่มีคนชี้ขาดว่าอะไรควร”

ท่านวชิระ “เมื่อมารดาของเธอยังมีชีวิตอยู่ เพราะเหตุไรจึงไม่จัด

การให้เรียบร้อย”

ชินชัย “เรื่องจัดสรรปันส่วนนั้น ท่านทั้ง ๒ ก็ดำริอยู่เหมือนกัน ทางหนึ่งท่านลงมติว่าให้พี่น้องปรองคองกันเอง โดยท่านมั่นใจในเกียรติมั่งงั่งของตัวท่านเองว่าจะเคารพความต้องการของท่าน แต่ครั้นสิ้นบุญท่านแล้ว บ้างก็ล้มคำสั่งของท่านหมด ต่างจะเอาประโยชน์ให้มาก ความยุ่งยากก็เกิดขึ้น ต้องพึ่งอำนาจศาลเป็นผู้ชี้ขาด เมื่อรวมผลแพ้ชนะแล้ว สมบัติก็ตกเป็นของนายเสีย ๑ ส่วน อีกส่วนหนึ่งเป็นของเจ้าหนี้ที่หยิบยืมมาดำเนินคดี ความย่อยยับก็เกิดแก่ผมด้วยประการดังนี้”

ท่านวชิระมุ่งสายตาออกไปนอกศาลา แสงจันทร์สว่างจ้าเต็มพื้นภูมิภาค โจรไปตามจักษุราศีเกือบถึงฟ้าแล้ว ความสงบงัด ในราตรีกาลก่อให้เกิดความวังเวงใจแก่ผู้ที่อยู่ในสถานที่เช่นนั้น ชินชัยก็อยู่ในอารมณ์สงบและสะท้อนใจด้วยหวนคิดถึงสิ่งที่พลัดพรากจากไป

“เป็นผลของผู้ประมาท” ท่านวชิระพูดในท่ามกลางแห่งความเงียบ “พระบรมครูของเรามีพระดำรัสไว้ว่า ความโลภเป็นอันตรายของธรรมทั้งหลาย ในภพนี้ของเธอก็หมายความว่า เพราะความโลภแต่ละฝ่ายได้ประหัตประหารความรักของพี่ร่วมห้องน้องร่วมไส้ ทำลายโอวาทของมารดาบิดา ย่ำยีความปรารถนาของพ่อแม่ผู้หวังดีต่อลูก โดยมุ่งประโยชน์เฉพาะตน การทำดังนี้โบราณสอนเราไว้ว่า “ตั้งให้กำกั้น หรือเนื้อไม้ได้กิน หนั่งไม้ได้รองนั่ง แต่เอากะตุกแขวนคอ” แทบทุกรายที่ต้องประสพหายนะเพราะวิวาทแก่งแย่งกัน ความปรารถนาอันไม่มีขอบเขตเกิดแก่ผู้ใด ผู้นั้นเท่ากับฆ่าตัวเอง พระโคตมบรมครูของเราทรงทราบความนี้ได้ดี จึงประทานพระโอวาทด้วยพระมหากรุณาต่อสรรพสัตว์ว่า

โลกศตวรรษ หุเมโซ หนุติ อลเวว อดัน.

“คนใจยอมฆ่าตนเอง เหมือนฆ่าผู้อื่น
เพราะปรารถนาโลกทรัพย์”

พระพุทธโฆษาจารย์ มีความจริงเพียงไร เธอแน่แลได้พิสูจน์ความจริง มาด้วยตนเอง ทรัพย์สมบัติที่มารดาบิดามอบให้ ต้องตกไปอยู่ในปกครอง ของคนอื่นก็เพราะแรงแห่งโลกของแต่ละฝ่ายมาพบกันเข้า เมื่อเป็นดังนี้เธอก็ ได้แต่ความวอดวายเป็นมรดก”

“แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็เนื่องมาแต่ความประมาทแห่งบรรพบุรุษของเธอ ค้ำที่ช่วยส่งเสริม เพราะความย่อหย่อนที่เธอประสบนี่มีมูลมาแต่บรรพบุรุษ ของเธอด้วย”

ซินชัย “เพราะเหตุไร พระคุณเจ้า”

“เพราะบรรพบุรุษของเธอ มอบความไว้วางใจในบุตรมากเกินไป เชื่อใจว่าจะตกลงกันได้โดยธรรม คือ สามัคคี อันใจของคนใครจะหยั่งถึง มหาสมุทรลึกเท่าลึกมีบุคคลหยั่งรู้ได้ว่าเท่านี้เท่านี้ จิตของมนุษย์นั้นไม่มีใคร หยั่งรู้ได้เลย เว้นไว้แต่พระอริยบุคคล”

“การปล่อยปละละเลย เช่นมารดาบิดาของเธอนี้ยอมเป็นประหนึ่ง ว่า บันตูกตาด้วยทรายประสมน้ำ คือว่า บุคคลเอาน้ำมาเคล้ากับเมล็ดทราย แล้วบันตูกตาให้มีรูปต่าง ๆ รูปนั้นยังกุมกันอยู่ได้เพราะความชุ่มของน้ำ เมื่อน้ำแห้งรูปนั้นก็ละลายด้วยอุปเป็นกองทรายตามเดิมฉันใด บุตรธิดาเมื่อสิ้นบุญ มารดาบิดาแล้ว น้ำ คือความรักความสามัคคีแปรรูปไป ก็ล้มความเป็นพี่น้อง กันเสีย กลายเป็นคนอื่นได้ง่าย เพราะโลกโภคทรัพย์”

“เจตีย์ทรายคงกล่าวแล้ว แม้หน้าที่ประสมกุมกันเป็นรูปยังไม่เหือด

แห้งไป ถ้าถูกฝนตกทับก็ย่อมละลายตัวได้ คล้ายกับคนหูเบา เชื่อคนนั้นๆ คน
นี้แน่ ความปรารถนาในภคทรัพย์กำเร็บซน ก็ทำลายความเป็นญาติพี่น้อง
ได้เหมือนกัน”

พระพุทธเจ้าทรงเห็นเหตุเช่นนั้น จึงมีพุทธานุสาสน์เตือนใจไว้ว่าอย่า
ประมาท คนไม่ประมาทนั้นย่อมทำสมบัติที่ยังไม่มีให้มีขึ้น รักษาสมบัติที่มี
อยู่แล้วให้เจริญต่อไป สมดังนัยพระพุทธานิคว่า:—

อุปมาเทน มขวา   เทวานิ เสฏฐิ คโต

อุปมาทํ ปัสสันติ   ปมาโท กรหิโต สทา.

ท้าวหมัขวาน ถึงซึ่งความเป็นผู้ประเสริฐกว่าเทพดาทั้งหลาย
เพราะความไม่ประมาท บัณฑิตจึงยกย่องความไม่ประมาท ดีเทียบ
ความประมาทเสมอมา

“เพราะความบกพร่องของบรรพบุรุษ และความโลภของเธอประกอบ
กัน เธอจึงประสบความหายนะดังนี้ เธอจงสำเหนียกไว้ อันความโลภเมื่อ
เกิดแล้ว ไม่เป็นสวัสดิมงคลแก่บุคคลเลย ความโลภนี้เป็นศัตรูของสังคม ยุ
ให้ร่ำดำให้ร่วง ยุให้โกรธพิไกรธน้อง ยุให้แย่งชิงแย่งให้ปองร้าย คนโลก
ไม่มีความหวังดีต่อใครเลยแม้แก่ตัวเอง เรื่องของเธอที่เป็นมาแล้ว เพราะ
ต่างคนต่างโลกเข้าหากันมิใช่หรือ?”

ชินชัย “เป็นความจริงพระคุณผู้เจริญ ถ้าพี่น้องผมลดหย่อนให้กัน
ได้ดังพระคุณว่า ผมก็คงไม่ต้องมาเสวยวิบากแห่งความโลภเช่นนั้น” เมื่อพูด
ดังนั้นชินชัยขบฟันแน่น เขาหวนระลึกถึงความสุขในอดีตแล้วพูดว่า “เมื่อ
ชะตากรรมของผมเป็นเช่นนั้น ต่อไปผมจะควรปฏิบัติอย่างไร ขอพระคุณได้
กรุณาแนะนำ ทำใจสมบัติที่สูญไปแล้วจะกลับมาสู่เงื่อมมือผมได้อีก”

ท่านวชิระ “สิริ โภคานมาสโย ศรีคือมิ่งขวัญอันได้แก่บุญกุศล เป็น
 ที่ไหลมาแห่งโภคทรัพย์สมบัติทั้งหลาย อันนี้เป็นพรหมลิขิตแต่ละคน เมื่อ
 เคยสร้างเหตุดีมาแล้วผลดีก็ตามสนอง อันธรรมดาเงาที่ติดตามตัวไป ถ้าเงา
 นั้นมาจากรูปตน เงาก็ต้องมีลักษณะเป็นคน เงาจากรูปคนจะกลายเป็นรูปช้าง
 ม้า วัว ควาย หาได้ไม่ ฉะนั้น เหตุที่บุคคลทำไว้ดี ก็ให้ผลดี เหตุที่บุคคล
 ทำไว้ชั่ว ก็ย่อมให้ผลชั่ว

เมื่อเป็นดังนี้ จะไม่ให้เกิดความเลื่อมใสอย่างไรได้ ในเมื่อเราอ่าน
 พระพุทธานิเทศว่า:—

ยาทีสี วปะเต พังชั ดาทีสี ลภเต ผลั.
 หว่านพีย้อย่างไร ได้ผลอย่างนั้น
 กลุยานการี กลุยานั ปาปการี จ ปาปกั.
 ทำดีได้ผลดี ทำชั่วได้ผลชั่ว

เธอใคร่ครวญเนื้อความของพระพุทธานิเทศ ก็จะทราบซึ่งถึงชีวิตประวัติดี
 อันลบลับของตนเอง ไม่ต้องเชื่อความเห็นของผู้ใดอีกต่อไป

“ต่อไปนั้น เธอก็ควรทำตนให้เป็นคนขยันต่อการทำงาน ได้ทรัพย์แล้ว
 จงรักษาไว้ให้ปลอดภัย งดการคบเพื่อนเสเพลเสีย คบแต่มิตรที่มีอุปการะ
 อย่าเป็นคนสุรุษสุรายในการใช้จ่ายทรัพย์ โบราณท่านสอนไว้ว่า มีสิ่งพึง
 บรรจบให้ครบบาท เมื่อเธอดำรงอยู่ในคุณธรรมเหล่านี้ ความหวังของเธอ
 ก็ถึงจุดหมาย เว้นไว้แต่....”

ชินชัย “แต่....อะไร พระคุณท่าน ขอได้โปรด”

ท่านวชิระ “แต่กรรมอันเป็นเบื้องหลังของชีวิต ถ้าอุปถัมภ์กรรม
 ของเธอสุกใส เธอก็จะก้าวไปสู่ความรุ่งเรือง ถ้ามีหมองก็ยากที่จะพบแสง

สว่าง แม้กระนั้นความดีคนดีก็ต้องพยายามกระทำ”

“เพื่อสนับสนุนเนื้อความนี้ ฉันจะนำเรื่องมาแสดงสักเรื่องหนึ่ง ขอเธอดึงใจฟังเพื่อพิจารณาหาความจริงต่อไป มีเรื่องท่านพรธนาไว้ในมงคลสูตร ตอนบุพเพตปญฺญตาภา ว่า

ในอดีตสมัย ชายตัดฟันคนหนึ่งในพระนครพาราณสี เทียวไปตัดฟันในป่า วันหนึ่งกลับมาไม่ทัน ต้องนอนค้างอยู่นอกกำแพงเมือง เพราะเขาปิดประตูเมืองเสียก่อนที่ชายตัดฟันนั้นเดินทางมาถึง เขาจึงต้องอาศัยพักนอนที่ศาลเจ้าแห่งหนึ่ง”

“ที่เวทสถานนั้น ชาวบ้านเอาไก่มาปล่อยแก๊สบนไว้มากมาย ผุ่งไก่ได้ขึ้นนอนบนต้นไม้ใกล้ๆ ศาลจวนั้น เวลาใกล้รุ่งไก่ตัวที่ขึ้นนอนสูง ได้ถ่ายอุจจาระลงมา บังเอิญถูกศีรษะไก่ตัวนอนอยู่ข้างล่าง มันจึงตวาดเอาว่า “ใครซัดหัวกูๆ” ไก่ตัวนอนสูงก็พูดว่า “ขอโทษไม่ทันดู พุคแล้วก็ถ่ายอุจจาระลงมาอีก”

“ไก่ตัวนอนข้างล่างเดือดดาลมาก จึงเกิดวิวาทกันต่างพูดประลองกำลังกันว่า เจ้าเก่งอย่างไร”

ไก่ตัวนอนอยู่ข้างล่างคุยอวดว่า “ใครได้กินเนื้อกูจะได้ทรัพย์ตั้ง ๑๐๐๐ กหกปณะ ในวันนี้ ไก่ตัวนอนสูงจึงพูดว่า “คุยไม่ไปเปล่าๆ เจ้าถ่อย กูนี้แน่ถึงจะดีจริง ใครได้กินเนื้อกูวันนี้จะได้เป็นถึงพระเจ้าแผ่นดิน”

“ชายเก็บฟันได้ยินดังนั้น จึงค่อยๆ ย่องขึ้นต้นไม้จับไก่ตัวนอนข้างบนมาฆ่าให้ภรรยาแวง เสร็จแล้วชวนกันไปอาบน้ำ คิดว่าเมื่ออาบน้ำเสร็จแล้วจะรับประทานร่วมกัน ไปถึงท่าน้ำคงคาแล้ว เขาภาชนะแวงวางไว้ที่บนฝั่ง สองสามีภริยาได้ลงชำระกายในแม่น้ำคงคา ขณะนั้นลมสลาตันเกิดขึ้น

พัดเอาหม้อแกงของชายตัดฟันลงทะเลลอยน้ำไป ชายตัดฟันกับภริยาสำลัคน้ำ
จนท้องอืด ถูกกระแสน้ำพัดพาไปที่อื่น ”

“ รวบรวมจิตใจความว่า นายควาญช้างของพระเจ้าพาราณสีเก็บหม้อแกง
นั้นมาได้ ฤๅษีคนหนึ่งทราบเรื่องตรวจดูด้วยญาณของตนทราบแล้ว จึงเตือน
นายควาญช้างให้ระวังตัว จะได้เป็นใหญ่โตต่อไป นายควาญช้างภริยาและ
ฤๅษี ได้บริโภคน้ำแกงไถ่นั้น ”

“ ต่อมาเมื่อมาคิดพระนครพาราณสี พระเจ้าพาราณสีมีพระราชดำรัส
ให้นายควาญช้างแต่งตั้งเป็นกษัตริย์แทนพระองค์แล้วขึ้นช้างออกทำศึก ส่วน
พระมหากษัตริย์แปลงพระองค์เป็นราษฎรสามัญ เสด็จไปสอดส่องดูเหตุการณ์
ทั่วไป บังเอิญถูกศรฆ่าตีก จึงสวรรคตในสนามรบ เมื่อพระนครพาราณสีสิ้น
กษัตริย์แล้ว ประชาชนจึงยกนายควาญช้างเป็นกษัตริย์ต่อไป ”

“ เรื่องที่เล่ามานี้ แสดงว่าชายตัดฟันไม่มีบุญวาสนาจะเป็นใหญ่เป็นโต
จึงให้หม้อแกงไปทุกสิ่งทุกอย่าง ส่วนควาญช้างนั้น บุญวาสนาไหลมาสู่บวรมิ
เอง พระเจ้าพาราณสีแม้มีกองทัพคุ้มครอง เมื่อสิ้นวาสนาแล้วก็ต้องจากราช-
สมบัติไป ฉะนั้นพระพุทธเจ้าของเรา ซึ่งเป็นผู้รู้เห็น เป็นองค์อรหันต์ จึง
ได้ตรัสธรรมภาษิตเตือนไว้ว่า :—

ยํ อุตฺตํสุกฺกา สํขรณฺติ อลกฺขจิกา พหุ ฐนํ.

คนเขลาที่มีศีลปะหรือไม่ก็ตาม มีความชวนชววย

รวบรวมทรัพย์ไว้ให้มาก

คนมีบุญย่อมใช้สอยทรัพย์เหล่านั้น โภคะจำนวนมากหนั้นคน
ไม่มีบุญไป ย่อมเกิดแก่บุคคลผู้ มีบุญในที่ทุกแห่ง แม้ในที่มิใช่บ่อ
เกิด ดังนี้

“โดยลักษณะนี้ เธอจะสังเกตเห็นชะตากรรมของมนุษย์ในชั่วโลกต่างกันอย่างไร มีอะไรทำให้แตกต่างกัน บางคนพอเข้าสู่ครุภุมารดาที่มีตำแหน่งเป็นกษัตริย์ บางคนตรงกันข้ามต้องไปขอทานเขากินตั้งแต่ออยู่ในท้องแม่ ๕๕๕ และ ๕๕๕ เป็นเพราะความต่างแห่งบุญกุศล ซึ่งเราเรียกว่าวาสนาบารมี หากส่งผลให้เห็น คนทำนามากย่อมได้ข้าวมากฉันใด คนมีวาสนาบารมีมาก ก็ย่อมได้รับผลแห่งบารมีมากฉันนั้น”

“เธอจงมองดูตัวเองเกิด ได้รับมรดกมากมาย แต่แล้วก็ต้องตกไปเป็นของคนอื่นหมด เรื่องของเธอก็เทียบกับชายตัดฟันเหมือนกัน ฉะนั้นเธอไม่ควรเศร้าใจ ฉะนั้น ทางที่ดีก็คือเริ่มการทำงานใหม่ พร้อมกับสร้างความคิดเพื่อความดีในอนาคตต่อไป”

“ผมจะทำประการใดเล่า พระคุณผู้เจริญ คนจนเช่นผมจะสร้างกุศลได้อย่างไร”

“ทางสร้างความคิดนั้นมีอยู่ ยิ่งจนยิ่งสร้างง่าย เธอไม่ต้องหาข้าวแกงมาสร้างก็ได้ ไม่ต้องสร้างกุฏิวิหารก็ได้ เพียงแต่เธอระวังกาย วาจา ใจ ให้ปราศจากโทษเพียงเท่านั้นเป็นยอดกุศล ต่อแต่นั้นไป เธอ

อย่าทำร้ายร่างกายทำลายชีวิต

อย่าลักขโมยฉ้อโกงใคร

อย่าทำลายความบริสุทธิ์ในสตรีเพศ

อย่าพูดเท็จตลบตะแลง ส่อเสียด

อย่าดื่มสุราและเมรัย

ทั้ง ๕ ประการนี้ อันบุคคลผู้มีความต้องการด้วยบุญพอจะทำได้มิใช่หรืออุบาสก”

ชินชัชฌอนใจยาว เจตนารวนไคร่ครวญตามคำแนะนำนั้น เกิดปัญญา เห็นจริงดังท่านวชิระแนะนำ จึงพูดว่า “พูดนั้นดู่ง่าย แต่การกระทำนั้นคงไม่ง่ายเหมือนนี้”

“การทำง่ายหรือยากนั้น ขึ้นอยู่กับศรัทธาของแต่ละคน เธอลังเลใจ ในการทำความดีก็เพราะไม่เชื่อว่าความดีจะให้ผล เหลวทุกคนที่มีอารมณ์เป็น เช่นเธอ เมื่อยังไม่แน่ใจอย่างนี้ ความเป็นลูกผู้ชายของเธอก็เสื่อมเกียรติ เธอทราบไหมว่าเกียรตินั้นเกิดจากอะไร”

ชินชัชฌอตันใจในคำถาม นั่งทรมนทรมายใจอยู่ ท่านวชิระสงบอยู่ ด้วยรอคำตอบ พระจันทร์กำลังรุ่งทวารดจะข้ามฟ้า บริเวณศาลาสงบเงียบ สงัดและเยือกเย็นด้วยน้ำฟ้ายิ่ง

ชินชัชฌอออกมาด้วยความลำบากว่า “ผมมีธาตุใจอยู่มาก หากพระคุณจะกรุณา คิดว่าคงพบแสงสว่างบ้าง”

“ดูรูปาสก อันคนในชีวิโลก ย่อมแสวงหาเกียรติได้ด้วยกันทุกคน ถ้ารู้ว่าเกียรติเกิดจากอะไร แต่บางคนก็ไม่ทราบว่าคุณได้รับเกียรติอยู่แล้ว เธอจงจำไว้ว่าเกียรติเกิดจากงาน อำนาจก็เกิดจากงานเหมือนกัน แต่งานนั้นต้องเป็นอนวัชกรรม”

“อารมณ์ที่น่ารักของคนก็คืองานนั่นเอง คนที่ไม่ทำงานย่อมถูกเหยียดหยามทั่วทิศ คนที่ไม่ไร้งานนั้นจะอยู่ที่ไหน จะมาจากไหน จะไปที่ไหนก็มีคนต้อนรับคบค้าสมาคม เพราะสังคมให้เกียรติว่าเกิดมาเลี้ยงคนได้ ชีวิตมีสาระ”

“งานนั้นทำด้วยกายบ้าง ด้วยวาจาบ้าง แม้เพศบรรพชิต ไม่ได้ทำงานด้วยกาย ถึงอย่างนั้นท่านก็ทำด้วยวาจา เช่นเราแนะนำเธออยู่นี้คิดค้น

ก็ได้รับความพอใจว่าทำงานในหน้าที่ของตน คนที่รักความดีก็ย่อมอนุโมทนา แม้ไม่ได้ทำงานห้วยวจา ท่านก็มีปฏิปทาทำงานทางใจด้วยบริกรรมภาวนา แม้เมตตาจิต ไม่คิดประทุษร้ายแก่สรรพสัตว์ แม้ด้วยความคิดนั้น เพื่อประโยชน์แก่สันติธรรม อันเป็นข้อมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา”

“คุณอุบาสก เธอจะฆ่าตัวให้ไร้ประโยชน์ด้วยต้องการอันใด เธอจงดำเนินชีวิตเพื่อเกียรติแห่งบุรุษเพศเถิดจะเกิดเกียรติอันสูงค่า ดีกว่าเที่ยวลอยนวลอยู่เช่นนั้น”

เมื่อสนช้ายได้ฟังสารกถาเช่นนั้น เขาคิดอันตันใจยิ่งนัก ระบายลมหายใจยาวด้วยการบงคับ เพื่อไม่ให้ท่านวชิระรู้ถึงความโศรกในทรวงอกของตน

ท่านวชิระ “คุณอุบาสก สัมโมทนียกถาเราทั้งสองได้ปรารภกันมาพอสมควรแล้ว ฉะนั้นยังติดใจเรื่องศาลาและพระพุทธรูปนี้ โดยคิดว่าทำใจฉันจะได้มีโอกาสทราบชื่อเสียงของท่านผู้ใจบุญบ้าง ฉันท้เข้าใจว่าอุบาสกคงทราบดี เพราะเธอได้พูดเมื่อสักครู่ที่ว่า เมื่อมีคนเห็นเธอก็ได้เห็น เมื่อมีคนรู้เธอก็รู้”

“ผมทราบแต่เพียงเล็กน้อย ถ้าพระองค์เจ้ามีเวลาอยู่ที่ศาลาสัก ๒ — ๓ วัน ผมเข้าใจว่าจะต้องได้พบผู้สร้าง เพราะตามปกติเขามาดูแลอยู่เสมอๆ ถ้าพระองค์ท่านได้ฟังจากปากเขาเอง จะดีกว่าที่ผมเล่าถวาย”

ดีแล้วอุบาสก เวลาที่พระจันทร์ได้โคจรถึงฟ้าแล้ว เราควรสงบสังขารกันบ้าง” ท่านวชิระพูดแล้วจึงลุกขึ้นคุกเข่าถวายสักการะพระพุทธรูปนั้น ครั้นแล้วก็ออกจากศาลาไปบิณฑบาต ณ กลดของตน ด้วยประการฉะนี้”

บทที่ ๔

ลูกของแม่

สถานที่อันสงบสงัด เป็นบ่อเกิดแห่งวิเวก ย่อมเป็นที่ปรารถนาของบรรพชิตผู้นิยมธรรม สถานที่เช่นนั้นจะเป็นบ้านหรือป่าก็ตามที่ ที่วิเวกควรแก่สมณธรรมมีอยู่ ณ ที่ใด ที่นั้นก็ควรแก่เป็นนิวาสถานของบรรพชิต ฉะนั้นท่านวชิระพิจารณาเห็นสถานที่นั้น เหมาะสมแก่ผู้บำเพ็ญเพียรภาวนา จึงเข้าอาศัยบำเพ็ญสมณธรรมต่อไป

วันหนึ่ง ท่านวชิระหย่อนอารมณ์อยู่ในศาลานั้นคิดเห็นว่า พระพุทธรูปและศาลาที่ตนอาศัยนี้ เกิดจากน้ำใจของบุคคลผู้ใจบุญสุนทาน เพราะใจดีของบุคคลผู้เดียว จำนวนคนตั้งร้อยตั้งพันได้อาศัยมีความสุข ถ้าคนดีในโลกมีดวงใจคิดเห็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์เช่นนั้น เป็นของแน่นอน ที่พื้นแผ่นดินนี้จะมากไปด้วยสาธารณสถาน เช่น โรงเรียน สุขศาลา และสถานพยาบาล เป็นต้น เพราะคนเห็นประโยชน์แก่คน ตนก็มีความสุข พระโคตมบรมครูทรงเห็นประโยชน์เช่นนั้น จึงทรงประทานอนาสานีว่า:—

“มตฺตา สุขปริจจาคา ปสฺเส เจ วิปลํ สุขํ.

ถ้าพึงเห็นสุขอันไพบูรณ์ เพราะยอมเสียสละสุขส่วนน้อย
ผู้เห็นสุขไพบูรณ์ ควรสละสุขส่วนน้อยเสีย ”

เป็นความผิดนัดที่บุคคลมายึดสมบัติในโลกนี้ว่าเป็นของตนและถาวร
ถ้าจะย้อนคิดความหลังว่าตนเกิดเอาอะไรมา ชันผ้าไม่มีติดตัว โดยที่แท้ก็เก็บ
สมบัติในโลกนี้มาสะสมไว้แล้วบ่ก็ใจว่าของเราของเขา ได้มาดีใจ สูญหายไปก็
เสียใจ ทั้งดีใจทั้งเสียใจ ในที่สุดก็ต้องตกไปเป็นของคนอื่น นี่เป็นเรื่องของผู้
ที่ไม่ได้ค้นคว้าพิจารณาของจริง ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนามีสอนไว้ว่า:—

ปุตฺตา นตฺถิ ชนมตฺถิ อิติ พาโล วิหฺลฺยญฺจติ
 อตฺตา หิ อตฺตโน นตฺถิ กุโต ปุตฺตา กุโต ชนฺ.
 คนเขลาคิดว่า เรามีบุตร เรามีทรัพย์ จึงเดือดร้อน โดยที่
 นัตนของคนเองก็ไม่มี บุตรและทรัพย์จะมีมาแต่ไหน

ท่านผู้สร้างน่าจักปลงใจเห็นความจริงเช่นนี้ จึงได้เสียสละทรัพย์เป็น
จำนวนมาก สร้างพระพุทธรูปไว้เพื่อเป็นที่สักการบูชาของเทพดาและมนุษย์
สร้างที่อาศัยให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้แสวงหาความสุขกาย สุขใจ ควร
นิยมว่าเป็นความดีซึ่งยากที่บุคคลบางคนจะทำได้

เวลา ๑๔.๐๐ น. เศษ แห่งเดือนกันยายน ๒๔๙๖ ท่านวชิระกำลังพัก
อยู่ในศาลานั้น มีสภาพสตรีห่มหนึ่ง ทุกคนก็มีมือถือเครื่องสักการะมีดอกไม้
เป็นต้น มุ่งหน้าตรงมายังศาลานั้น พอท่านวชิระเห็นก็คิดว่า สตรีห่มนั้นน่าจะ
มาขอหวยหรือเลขท้ายสลากกินรวบต่อท่าน หรือมิฉะนั้นก็คงมาขจัดดูพระพุท
ธรูปเพื่อขอเลขอันจะผูกพันตามองค์พระพุทธรูป เพราะสมัยนี้อาจารย์บอกเบอร์
มีเกิดขึ้นเหมือนเห็ดในฤดูฝน ท่านวชิระจึงหลบอยู่ในมุมหนึ่งของศาลา เพื่อ
สังเกตความเป็นไปของสตรีห่มนั้น

เมื่อสภาพสตรีคณะนั้นถึงศาลาแล้ว บางคนกวาดศาลาให้สะอาด แล้ว
ร่วมกันบูชาพระพุทธรูปด้วยอาการอันสงบทุกคน ได้เห็นท่านวชิระนั่งสำรวม

อยู่ ณ ส่วนหนึ่งศาลาต่างมองท่านวชิระแล้วมองตากันด้วยแปลกใจ ไม่น้อยกว่าคนหนึ่งก็คิดว่า เป็นพระจรจัด แต่บางคนคิดว่าเป็นพระภิกษุผู้เคร่งพระธรรมวินัย เพราะคุณวิพรรณไม่เคร่าหมอง เพื่อให้หมดสงสัย จึงชวนกันเข้าไปใกล้ท่านวชิระ นมัสการแล้วถามด้วยวาจาเคารพว่า “พระคุณท่านมาพักอยู่หลายราตรีแล้วหรือ ? และพระคุณท่านมาจากอารามไหน ?”

“อาตมาพักอยู่หลายราตรีแล้ว อาตมาเป็นนักแสวงหาความสงบ จึงไม่มีอารามที่อยู่แน่นอน พบสถานที่สงบที่ไหนก็พักอยู่สถานที่นั้น เมื่อจาริกมาถึงสถานที่หนึ่ง คือศาลาเห็นว่า เป็นสถานที่สงบ ควรแก่บรรพชิตผู้ต้องการสันติธรรม จึงพักอยู่หลายราตรีแล้ว และยังไม่แน่ใจว่าจะเดินทางต่อไปเมื่อไร”

“พวกดิฉันปลื้มใจที่บรรพชิต เช่นท่านมาอาศัย ศาลานี้ กระทำ สมณธรรม ขอให้เกิดผลานิสงส์แก่พวกดิฉันผู้มีบุญน้อย ขออาราธนาพระคุณท่านจำพรรษา ณ สถานที่อันสงบนี้ตามสะดวกเถิด”

“ขออนุโมทนา ในจิตกุศลของพวกท่านที่มีเมตตาแก่สมณะเช่นอาตมา ศาลานี้ ให้ความสะดวกแก่ผู้มาพักอาศัย ว่างมา บังแดดบังฝน เป็นกุศลของผู้สร้างหาญน้อย ตั้งแต่ได้มาพักอาศัย ได้อุทิศส่วนกุศลอันเกิดแต่สมณธรรมที่อาตมาบำเพ็ญเพียรให้แก่ผู้สร้างทุกครั้งที่เจริญภาวนา”

“ที่พวกท่านอาราธนาอาตมา ให้อยู่พักอาศัยต่อไปนั้นก็รับคำอาราธนาไม่ได้ เพราะดิฉันมีอภัยอาศัยชอบจาริกไม่ติดที่อยู่ อันเป็นเครื่องกังวลความสงบอยู่ในที่ใดก็ไปสู่ที่นั้น ก็พวกท่านมาสู่ ที่นี้ด้วยความมุ่งหมาย ประการใดหรือ ?”

“พวกดิฉันมาสู่ที่นี้เสมอ ๆ มาทำความสะอาดที่ศาลานี้ เพื่อให้สะดวกแก่ผู้มาพักอาศัย”

“พวกท่านมีความมุ่งหมายอย่างไร จึงมาทำความสะอาดที่ศาลานี้”

สุภาพสตรีคนนั้นก่อนที่จะตอบได้มองดูตากัน ผู้มีอาวุโสได้ชี้มือแล้ว
แนะนำท่านวีระว่า “คนนี้ชื่อวิภาวดี กตัญญูกุล ได้เป็นผู้สร้างศาลานี้ให้
เป็นสาธารณกุศล พวกดิฉันมาสถานที่นี้เสมอเพื่อดูแล เกรงว่าจะมีอะไรบก
พร่องบ้าง ก็จะได้จัดทำให้เหมาะสมจนกว่าชีวิตจะหาไม่ หรือหมดกำลังแล้ว”

ท่านวีระมองดูสตรีนั้น เห็นรูปร่างลักษณะเป็น สุภาพสตรี มากอยู่
แปลกใจว่าสมัยอารยโลก สุภาพสตรีกำลังลุ่มหลงไปด้วยอารมณฺ์ของโลก น้อย
คนนักที่จะหันหน้ามาสู่อารยธรรม โฉนสตรีคนนั้นจึงมีใจหนักแน่น ในอารย-
ธรรม ถึงกับสละทรัพย์สินก้อนใหญ่สร้างศาลาให้เป็นสาธารณประโยชน์ สตรี
สมัยปรมาณฺ์ควรจะใช้ทรัพย์สินเพื่อสังคมของอารยโลก แต่สตรีนี้มีธรรมาศัยตรง
ตรงกันข้าม นำสงสัยจะมีอะไรบางอย่างแฝงอยู่ในความรู้สึกของสตรีนี้เป็นมัน
คง ท่านวีระจึงถามเพื่อเปิดองความสงสัยว่า “แม่วิภาวดี สตรีที่กำลังเจริญ
ในวัยแรก กำลังกายเข้มแข็ง มีมดดำสนิท มีความคิดก้าวหน้า โดยมา ย่อม
จ่ายทรัพย์สินไปตามอารมณฺ์ของโลก เธอมีความคิดเห็นอย่างไร จึงจ่ายทรัพย์สิน
ในอารมณฺ์ของธรรมจารีบุคคล”

คำถามนี้ประหนึ่งคำเตือนใจกุลสตรีผู้นั้นให้ระลึกรถึงความทุกข์อันตนได้
ประสบมาแล้ว ผิวหน้าจึงสลดทอนสังเกตได้ มีน้ำตาคลอที่ดวงตาอันกลมพุดอย่าง
อารมณฺ์เศร้าและเจียมตัว เมื่อจะรวมเป็นโคลงสี่สุภาพก็ได้ความสำคัญว่า:—

“เจียมใจท่านใคร่แจ้ง	วจสาร
เดี๋ยวอยู่อำคูปาน	ชีพม้วย
กล่าวจริงเช่นกล่าวชาน	กล่าวปด
เว้นแต่ท่านจริงด้วย	จักได้แจ้งจริง ฯ

สำเนียงเสียงเสนาะแกมเศร้า ได้เคลื่อนออกจากริมฝีปากสตรีสาวที่
งามบริสุทธิ์ กระเทือนจิตใจของท่านวชิระให้เกิดความสงสารในวิภาวดีเป็น
อย่างมาก ท่านพุ่งสายตาไปด้วยอารมณ์ของผู้ทรงศีล น่าเสียงแสดงว่าสตรีนั้น
มิใช่ชาวสังคมเท่าไฟ แต่เป็นชาวสังคมที่นิยมศีลธรรม ตรงกับที่โบราณพูด
ไว้ว่า "สำเนียงบอกภาษา กริยาบอกสกุล" ท่านวชิระแน่ใจว่า วิภาวดีนั้น
เป็นกุลสตรีที่อบรมจากมารดาบิดาที่มีเกียรติมาแล้ว สักครู่หนึ่งต่อมา วิภาวดี
ได้พูดว่า "ก่อนจะแจ้งเรื่องนี้ถ้าพระองค์ไม่รังเกียจ ดิฉันจะเล่าความหลังถวาย
เพื่อให้เรื่องสัมพันธ์กัน"

"ดีแล้ว วิภาวดี สมณะกตัญญูการเช่นนั้น เพราะว่าเมื่อได้ทราบเบื้อง
หลังของชีวิตแห่งผู้สร้างนี้ด้วยแล้ว ฉันจะมีโอกาสสวดดีเกียรติคุณของผู้ทำความ
ดีแก่กัลยาณชน ผู้ไม่ริษยาความดีของผู้อื่น"

วิภาวดีมุ่งสายตาไปจับพระพุทธรูปที่ศาลานั้น ประหนึ่งจะอ้างถึงอวาจา
ของตน หรือประหนึ่งจะขออนุญาตจากพระพุทธรูปเพื่อเผยความจริง ครั้น
แล้วนำตาไหลพรากออกสะอื้นๆ ทุกคนในที่นั้น ไม่สามารถจะอดกลั้นความ
สงสารไว้ได้ นำจักษบั้งถึงความเศร้าใจของสตรีสาว ความเจ็บอย่างสงบ
ก็เกิดขึ้นครู่หนึ่ง

วิภาวดี "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บรรดาความอัปมงคลที่มีอยู่ในทรงวง
ของสตรีเพศ ดิฉันเข้าใจว่า วิภาวดีนี้เป็นคนอัปมงคลที่สุดในโลก บางคราว
ก็คิดเอาว่าตัวกรรมตัวทุกข์ในสากลโลกนี้แหละมาประสมกันเกิดเป็นตัวดิฉัน"

"เมื่อเทียบตัวเองกับกุลสตรีทั้งหลาย วิภาวดีรู้สึกตัวว่าแบกเอาทุกข์
จนเหลือทนเฉพาะคนเดียว ความเศร้ารุมใจเสมอเพราะ

จะเหลียวดูข้างซ้ายก็เปล่าตา จะเหลียวดูข้างขวาก็เปล่าใจ

จะมองดูข้างหน้าก็ไม่เห็นใคร เมื่อเหลียวดูข้างหลังจะเห็น
อะไรหรือ

พระคุณผู้ควรแก่ความเคารพ ทั้งนั้นแหละทั้งนี้เนื่องมาแต่วิภาวดี
กำพร้าบิดาคนน้อย เมื่อบิดาสิ้นบุญนั้น วิภาวดีจำไม่ได้ แต่ไม่เป็นไร
เพราะยังไม่มีควมจำ เมื่อรู้สึกตัวและสัญญาว่าความจำเจริญขึ้น ก็เห็นแต่
มารดาผู้เดียว อันบุคคลมีมารดาบิดาอยู่พร้อมหน้า จะรู้สึกเป็นสุขและภาคภูมิใจ
ใจเพียงไรนั้น วิภาวดี ไม่สามารถจะชี้แจงได้ เพราะไม่เคยรู้สึกเป็นสุขใจร่วม
กับท่านผู้ให้กำเนิด แต่มีรู้สึกว่ แม้เพียงมีแต่มารดาคนเดียว ก็รู้สึกตัวประ
หนึ่งว่าบิดายังมีชีวิตอยู่เหมือนกัน โดยมีมารดาของวิภาวดีนั้น บำเพ็ญหน้าที่
ของท่านแก่ลูกครบถ้วน จึงรู้สึกว่เมื่อมารดายังมีชีวิตอยู่ ก็ชื่อว่าบิดายังอยู่
ด้วย เพราะมารดานั้นเป็นทั้งพ่อเป็นทั้งแม่ให้ความสุขแก่ลูก

เมื่อสิ้นบุญมารดา วิภาวดีรู้สึกเหมือนสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง ความสุข
เคยได้เพราะเมตตาของคุณแม่ก็สูญสิ้นไป ญาติพี่น้องเคยกรุดแก่พากันเห็น
ทาง บางคนถึงกับรังเกียจแสดงอาการให้ปรากฏ โดยเมื่อคุณแม่ยังมีชีวิตอยู่
นั้น ไม่มีใครแสดงความไม่พอใจแก่วิภาวดีเลย เมื่อได้มาประสบความคับ
แค้นใจเช่นนั้น วิภาวดีก็มารู้สึกตัวว่าหมดที่พึ่งอาศัย อ๊ะจะพึ่งคนอื่นนั้นหมด
หวัง เป็นของแน่แท้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า :-

อตตahi อตตโน นาโถ

ตนแหละเป็นที่พึ่งแห่งตน

อันคนอื่นจะพึ่งได้เพียงบางคราว พึ่งกันโดยหวังประโยชน์ ถ้าไม่มี
ประโยชน์อันเขาจะพึ่งได้ ก็ไม่มีอะไรเป็นความหมาย ในการพึ่งพาอาศัย

“ ข้าแต่พระคุณผู้ทรงธรรม วิภาวดีทราบความจริงด้วยตนเอง เพราะ

ค้นคว้าหาความจริงได้ในตนเองว่า อันโลกียชนในสากลโลก เมื่อมีสุขก็ย่อม
 ลืมสิ่งที่ตนไม่ควรลืม บางคนแม้กระทั่งมารดาผู้มีพระคุณ ทั้งนี้เพราะโลก
 เจตนาบังดวงตาให้มีคมัว แม้จะไม่ลืมก็ไม่เห็นเป็นสำคัญมากนัก ส่วนผู้มี
 ความคับแค้นบีบบังคับ ย่อมตระหนักถึงความหลัง เช่นวิภาวดีเป็นตัวอย่าง
 เมื่อท่านผู้มีพระคุณทั้ง ๒ สิ้นชีวิตแล้ว ญาติมิตรจะเห็นอย่างไรบ้าง เพราะ
 สันบุญผู้ใหญ่ผู้เป็นห่วงสัมพันธ์ เมื่อประสบกับเหตุการณ์อันไม่รักไม่สนเช่นนี้
 ความเจียมตัวเจียมใจย่อมเกิดมีแก่วิภาวดีผู้น้อยวาสนา เมื่อคำนึงถึงความเป็น
 ผู้กำพร้าของตนในยามสันบุญแม่ เมื่อมองแลไปทั่วทิศเพื่อหาที่พึ่งอันแท้จริงก็
 ไม่มีความแน่นอนใจ จึงไม่แน่ใจว่าจะพึ่งใครให้ได้รับความอบอุ่นเท่าทรง
 ออกของแม่”

เมื่อวิภาวดีพูดดังตรึงหู ดวงใจหวนระลึกถึงอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่ง
 ความสุขสมัยคุณแม่ยังมีชีวิตอยู่ วิภาวดีต้องกลืนโศกไว้ในทรวงอก พระคุณ
 ของคุณแม่ปรากฏที่ดวงใจ ช่วงขณะจิตที่ได้เห็นพระคุณของมารดาตั้งแต่ต้น
 จนอวสานที่ลมปราณของคุณแม่มีอยู่ครั้งสุดท้าย

“ข้าแต่พระคุณผู้มีชีวิตอยู่ด้วยความเมตตา เวลาโพล้เพล้จวนพลบค่ำ
 หลายคราวที่วิภาวดีนั่งนึกถึงมารดา คิดถึงคุณแม่ด้วยดวงใจและน้ำตาจริง ๆ
 เพราะยามเย็นเช่นนั้นวิภาวดีไม่เคยห่างจากมารดาเลย ร่วมกินร่วมนอนตาม
 ประสาลูกที่รักแม่ และแม่ที่รักลูก มีชีวิตร่วมกันประหนึ่งเงาตามตัว เวลาตั้ง
 กล้าวแล้ววิภาวดีมองไปทั่วทิศ โดยคิดว่าคุณแม่จะแสดงตนให้ปรากฏบ้าง แต่
 นั้นเป็นเพียงความฝันของวิภาวดีผู้น้อยบุญ เห็นแต่ดินและฟ้าซึ่งมีกลุ่มเมฆเป็น
 ฝ้าบังแสงจันทร์ เมื่อวิภาวดีหมดหวัง ก็แสดงความอาลัยถึงคุณแม่ด้วยกล่ากลืน
 น้ำตา ความรู้สึกนั้นเมื่อจะประมวลเป็นคำโคลงก็ได้ดังนี้

ยามแม่จากลูกเศร้า	มีตมณ จิตธา
อกลูที่มีตมณทน	เทวศคลุ้ม
แลทานภาตล	หมายสว่าง ใจนา
ฟ้าสว่างแต่ลูกกลุ้ม	อกแห้งห่อนหาย
ลูกหมายรักแม่ด้วย	เต็มใจ
ความรักท่วมหทัย	ลูกแปล้
แม่ไปเท่าไกลไกล	ไกลยิ่ง ไกลมา
ใช้จะลืมแม่แม่	ครุ่น้อยห่อนมี
บารมีของแม่คุ้ม	ครองขวัญ
จากแม่ทุกคืนวัน	ลูกเศร้า
ยังถนัดคุณอนันต์	อยู่อก
เคยสุขทุกคำเข้า	ชุ่มเพลิงเดือนฉาย
ความตายใช้จะล้าง	รักถึง แม่ฮือ
ยังตระหนักคุณตรง	แน่นแน่น
แม่มีกลีฬง	บันสนิท เสน่ห์หา
คุณแม่ยังอยู่แม่นั้น	มันเพี้ยนภูษา
เวรมาก่อให้	ลูกศัลย์ โศกแล
จึงก่อบุญยืนยัน	ส่งให้
คุณแม่สู่สวรรค์	เสวยสุข
ทุกภพขอลูกได้	อยู่ท้องมาคร

เมื่อวิภาวดีแดงความเศร้าใจของตนดังนี้ ดวงหน้าของวิภาวดีก็เปลี่ยน
สีไป ความหลังประทุษณ์ในจิตเหมือนภูษาเต็มราดที่ทรวงอกอันเต็มไปด้วย

บาดแผล คือความเศร้าโศก วิภาวดีสาวน้อยก็สะท้อนออกมาจริง ๆ ก็มีหน้าตา
ไหลพรากเป็นสายไต้ลงตามแก้ม ผู้สูงอายุที่มาด้วยอัคนันต์ใจด้วยความรัก
และสงสาร เขามีอุบลหลังปัดขยไอนด้วยถ้อยคำต่างๆ นานา

ท่านวชิระแม้จะเคร่งต้อปฏิบัติธรรม เมื่อได้เห็นวิภาวดีมีกิริยานองไป
ด้วยความเศร้าเช่นนั้น ท่านมีดวงใจสลดตามไปชั่วขณะ แม้จะตั้งใจสังวร
เป็นอย่างดี ความเศร้าใจก็ยังแทรกซึมเข้าดวงใจเหมือนน้ำแทรกซึมในก้อน
หินฉะนั้น ด้วยเมตตาจิตอันแข็งกร้าวในดวงใจ ท่านวชิระจึงกล่าวธรรมกถา
เพื่อบรรเทาโศกของวิภาวดีให้น้อยลงว่า “ดูกรวิภาวดี ความตายเป็นประเพณี
ของโลก คนเราทุกคนควรกำหนดรู้ด้วยปัญญาว่า คุณเกิดมานั้นก็เพื่อตายนั่น
เอง ถ้าไม่มีเกิดก็ไม่มีตายเหมือนกัน เกิดมาเมื่อไรก็ต้องตายหมดมี
จำนวนเท่านั้น พระโคตมสัถย์นี้ ทรงค้นพบความจริงอันที่โพธิบัลลังก์
สมัยต่อมาได้ทรงแนะนำไว้ในประชาตังคาถาบทหนึ่ง อันเกี่ยวแก่ความตาย
ไว้ในสัษฏตนิกาयाสคาถาวรรคว่า—

อจฺจนฺตํ อโหโรตฺตา ชีวิตํ อปฺรุชฺฌตํ
อายุ ขยตํ มจฺจนํ กุณฺนํ กว โอตฺถํ

วันคืนย่อมล่วงไป ชีวิตย่อมหมดไป อายุของสัตว์ย่อมสิ้น
ไป คุณาแห่งลำธารย่อมแห้งไป ฉะนั้น

“ดูกรผู้เคารพคุณของมารดา นี่เป็นความจริงที่เธอได้พบแล้วในชีวิต-
โลกนี้ เธอจงบรรเทาความเศร้าใจเสียเถิด จงเอาความจริงที่เราพบแล้วเป็น
ตัวอย่าง การพลัดพรากจากกัน การไม่คงทนถาวร การไม่แน่นอนย่อมมีประ-
จำสังขาร และมีแก่คนทุกคนผู้ยังเวียนอยู่ในสสารวัฏ แม้เราจะหลั่งน้ำตาออก
มาเป็นสายไหลหิต คนสิ้นชีวิตก็จะไม่ฟื้นได้เพราะการรื้อร่งให้ร้าวพัน เพราะ

ฉะนั้นโคลงในโลกนี้จึงเตือนไว้ว่า:—

มฤตยูรุกรุงแมน	สัพพัญญู กิตติ
เห็นเหาะเตรโจไตรตรู	ท้าวหล้า
ตัวดินแหวกสินธุ	ทุกทวีป
รู้เท่ารู้ล้าเพา	หอนพันความตาย

“ดูกรวิภาวดี” เธอจงนึกเข้าใจจริงตามพระพุทธานุชาตและโคลงโลกนิตที่เรานำออกแสดงนี้เถิด จะสอนเธอในแง่ความจริง ตั้งแต่เธอพลัดพรากจากมารดาบิดามานานนับแล้ว เธอต้องเสียน้ำตาเพราะวิปโยคทุกชั้นนี้ประมาณเท่าใด น้ำตาแห่งความเศร้ามีประมาณเท่านั้น ไม่ทำให้เธอประสบพบผู้คิดหนึ่ง ๒ โดยที่สลดแม้เพียงความฝัน เธอจงเคารพพระพุทธโฆวาท สงบสติอารมณ์เสียเถิด

เมื่อวิภาวดีได้สดับธรรมแห่งพระธรรม ทรงลงไปตามโอวาทก็เห็นจริง แต่เพราะความโศกได้ฝังรากอยู่ในดวงใจนี้เหนียวแน่น จึงไม่สามารถจะสละได้ทันที “ผู้มีอายุ” เห็นนั้นก็หนักนัยสนทนาวาทะของท่านวิริยะ ความสงบชั่วคราวก็เกิดขึ้นที่ประชุมชนนั้น

วิภาวดี “ข้าแต่พระคุณผู้เคร่งครม วิภาวดีชอบคุณในเมตตาคิริตของท่านที่เมตตาใจตักเตือนในนิยามเขตรัดฉันทตพิง รสพระธรรมที่พระคุณเอนอกแสดงแล้วเป็นของมีค่าควรแก่ความเคารพยิ่งนัก อันความโศกเศร้าที่ท่วมค้างอยู่ในดวงใจเมื่อเต็มถึงขีด ถ้าได้ระบายออกเสียบ้าง ดวงใจก็ค่อยโปร่งขึ้น อันความโศกที่มีกำลังกล้านั้น เมื่อเป็นทางอื่นไม่ได้ก็กลายเป็นน้ำตาไหลออกเราเรียกกันว่าธารโศก เหมือนท่อไอเสียของเครื่องยนต์ ถ้าท่อไอเสียตันเครื่องยนต์ก็จะระเบิดวินาศ คนที่ไม่มีทางระบายความโศกก็เช่นคน ฉะนั้นผู้ถูกความ

ทุกซ์ครอบงำ อันความคับแค้นท่วมทับ เมื่อปรับทุกข์กับใครไม่ได้ก็ต้องการทางออกเพื่อดับทุกข์ด้วยการฆ่าตัวตายก็มี โดยเข้าใจว่าเป็นทางสวัสดิ์ของตน”

“ข้าแต่พระองค์ที่เคารพ วิภาวดีก็ยอมรับว่าโศกเพื่อชากศพนันมิได้ มีความหมาย ชากศพจะไม่รู้สึกอย่างไรต่อความเศร้าสรวัยของบุคคล ชารโศกไหลจากทรวงอกของวิภาวดี ทั้งนี้เพราะเสียดายความคิดของคุณแม่ ซึ่งวิภาวดีคิดค้นคว้ามาท่วทิศแล้วว่า จะหาไม่ได้ในบุคคลอื่น นอกจากมารดาบิดาของตน ขอพระองค์ท่านได้เมตตาพิจารณา”

“พอวิภาวดีลืมตาเห็นโลกและจำความได้ ก็รู้สึกว่าคุณอยู่ในอ้อมกอดที่ทรวงอกของคุณแม่ ยามร้อนแม่อาบน้ำให้ ยามหิวกระหายแม่หาให้รับประทาน รับอ้อมแล้ว แม่ก็นั่งแห่หลังด้วยล้างซาม ลูกซัด เยี่ยวรด แม่ก็ทำความสะดวกเช็ดล้างเยี่ยว ชักผ้าปูผ้าห่ม จัดเบาะหมอนให้ลูกนอนอย่างสบายใจ ยามป่วยไข้แม่ก็เฝ้าเป็นต้วการทำการพยาบาลรักษาไข้ ตั้งแต่โรคน้อยจนโรครุนแรง ตั้งแต่โรครุนแรงจนหายไข้ แม่อดหลับอดนอนเหนื่อยหิวกระหาย แม่ทนได้ทุกอย่างเพื่อความสุขแก่ลูก แม่ต้องเสียทรัพย์เอง เสียกำลังเอง โดยไม่กล้าให้ลูกเดือดร้อน แม่ปรารถนาอย่างเดียวขอให้ลูกเป็นสุขเพียงเท่านั้นเป็นยอดปรารถนาของแม่”

“แม่เป็นครูที่ดียิ่ง สอนลูกมาตั้งแต่น้อยกุมใหญ่ด้วยความหวังดีต่อลูก เพราะความรัก จึงพร่ำสอนจนปากเปื่อยปากแฉะ ความสุขของมารดาบิดาอยู่ที่ลูก หลักที่มารดาบิดาสอนนั้นดังนี้ :—

๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา

ในการสอนนั้น มารดาบิดาไม่ได้เรียกร้องเอาค่าจ้างแก่ลูก กลับออก
 ค่าเครื่องเล่าเรียน ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่าอาหารให้แก่บุตรและธิดาอีกด้วย จะ
 ค้นหาคุณสมบัติเหล่านี้มาจากใครที่ไหน แม้ไปขุระกลับมามีบ้านก็มีของติดมือ
 มาฝากลูกเสมอ อันวิภาวดีจะพรรณาน่ายิ่งกว่ารู้สึกว่าคุณดีไม่หมด ฉะนั้นเมื่อ
 รวบรวมความสำคัญที่มารดาบิดามอบให้แก่บุตรธิดานั้น คงได้ความดังนี้:—

ในยามป่วยไข้

วันคืนแม่มั่งเฝ้า	อภิบาล
จิตแม่มั่งสำราญ	ลูกได้
อดหลับอดนอนนาน	หรือเบื่อ รักษา
มั่งแต่ขอให้ให้	ลูกน้อยสร้างศัลย์
มากครั้นแม่มือกตัน	ตันใจ
ยามลูกประสพภัย	หนึ่งน้อย
แม่ช่วยแม่แก้ไข	นำโสดก สุนา
ขอแต่ให้ลูกคล้อย	คลาดแคล้วภัยพาล
แม้การณจะส่งให้	มาตร ทุกข์ฤา
จิตแม่ทอนนึ่งนอน	เบียงได้
ทนทุกข์เพื่อทุกข์ดอน	ทุกข์บุตร
ยอมผ่นกลืนทเวศให้	สุขแท้ลูกถึง

ความทุกข์ยาก

ยามลูกมีทุกข์ล้อม	ลวนลาม
แม่ช่วยแม่ทุกข์ถาม	แม่บ้อง

ทุกข์ใจแม่พอลตาม	บ่ดเบา
หนักแม่ช่วยซ้อง	ห่อนเอือนอกใจ
สิ่งใดที่ลูกน้อย	ประสงค
ขอแม่แม่บรรจง	ยื่นให้
มากน้อยแม่จำนง	ตามมาก น้อยนา
คิดแต่ขอลูกได้	แม่นั้นเปรมปรีดี

ในส่วนมรรยาท

แม่เตือนเอือนโอรุอัน โดยดี

ฝึกหัดคักกาย	แต่น้อย
อันใดผิดกรณีย์	เป็นโทษ
จึงแม่เผยพจน์ถ้อย	ค่อยเล่าประโลมสอน

“ข้าแต่พระองค์ผู้บุญเขต เมื่อแม่มีบุตรสังคหะดังนี้ วิภาวดีทวนระลึก
แล้วก็เศร้าใจ เพราะยังไม่ได้ตอบแทนบุญคุณให้สมแก่ที่คุณแม่รักและเมตตา
ดวงใจของคุณแม่มีดังนี้ วิภาวดีมาพลัดพรากจากผู้มีพระองค์ จะไม่เศร้าสลด
อย่างไร เพราะมารู้สึกว่าเมื่อสนับคุณแม่แล้ว ก็เสมือนวิภาวดี ได้สูญเสีย
แล้วทุกอย่าง เมื่อคราวประสพเคราะห์ ญาติมิตรก็พลอยเห็นห่างไปด้วย
วิภาวดีมารู้สึกตนว่าเป็นคนกำพร้าพบกับความอนาถาด้วยประการดังนี้”

“แม้จะมีอันเป็นอย่างไร วิภาวดีก็อธิษฐานใจมั่นในคุณของมารดา
บิดา จะบำเพ็ญตนให้สมกับเป็นลูกของมารดาบิดาเสมอไป”

บทที่ ๕

ภายใต้อำนาจแห่งกรรม

เมื่อวิภาวดีบรรยายความทุกข์ อันเป็นความลับให้เป็นความสว่างดังนี้แล้ว ทุกคนมีดวงใจสะท้อนตามคำบรรยาย รู้สึกว่าตนเองได้รับความสะดวกใจเช่นนั้นด้วย สตานีหญิงในกลุ่มนั้นได้พูดเป็นเชิงเตือนวิภาวดีว่า "จะมีทุกข์โศกทำไม เรา ก็มีสมบัติพอจะเลี้ยงตัวโดยที่คนแม่สะสมไว้ให้ วิภาวดีอย่าลืมนะว่ามีเงินเขากันบ้างนี่ มีทองเขากันบ้างนี่ เรามีเงินเป็นสหายจะกลัวอะไรในการต่อสู้กับชาวโลก"

วิภาวดี "ฉันก็รู้เช่นเธอรู้ แต่ขอสงสัยคิดว่า ฉันเชื่อโรคที่ระบาบอยู่ภายนอกนั้นมีพอขอแรงผู้อื่นป้องกันได้ ส่วนโรคที่เกิดขึ้นที่ร่างกายของเราเองอย่างที่เราเรียกว่าเกลือเป็นหนอนนั้น สตานีจะป้องกันโดยวิธีใด"

ท่านวชิระ "มีเหตุผลเป็นตั่งๆ วิภาวดี"

"ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เป็นของแท้จริงที่ท่านกล่าวไว้ว่า คนมีบุตรก็ต้องเศร้าโศกเพราะบุตร คนมีโคก็ต้องเศร้าโศกเพราะโค คนไม่มีลูกก็ต้องเป็นทุกข์เพราะอยากได้ลูก แม้วิภาวดีจะมีทรัพย์พอใช้สอยเพื่อความสุข ก็ยังไม่วายเศร้าเพราะสมบัติ"

ท่านวชิระ "เพราะเหตุไรวิภาวดี"

“วิภาวดีรู้สึกว่ามีหลายคนที่ไม่มีความสุข ในความสุข ของวิภาวดี ทราบได้ด้วยการแสดงออกของคนบางคน เพราะมีมีความสัมพันธ์เห็นห่างไป ลักษณะนี้ตรงกันข้ามกับเมื่อคุณแม่ยังมีชีวิต อยู่ เมื่อคุณแม่ยังมีชีวิตญาติมิตรมีความรักใคร่วิภาวดีมาก ช่วยเหลืออุปการะเอาอกเอาใจแทบทุกอย่าง ”

“เมื่อคุณแม่หาบุญไม่แล้ว บางคนกลับมีกิริยาตรงกันข้าม คล้ายกับ โกรธเคืองกันมาหลายสิบปี ทั้งนี้วิภาวดีก็ได้ตรวจดูความบกพร่องของตนแล้ว ก็ไม่พบ วิภาวดีแปลกใจมากนัก คนไม่มีบาปต่อกัน โฉนจึงมีดวงใจแรงไปด้วยวิชา ไม่อยากเห็นความดีของผู้อื่น วิภาวดีมีความบริสุทธิ์ใจว่า ตนมีความสุขเกิดขึ้น โดยไม่ได้แย่งความสุขของใครผู้ใดเลย โฉนจึงโกรธแก่ผู้หาผิดมิได้ ”

“คนที่ไม่ใช่ญาติเสียอีก ยังมีแก่ใจช่วยเหลือเมื่อคราวจำเป็น ช่วยวิ่งเต้นเมื่อมีธุระเกิดขึ้น แม้วิภาวดีไม่เคยอุปการะแก่ผู้นั้น เขาเต็มใจช่วยด้วยจิตสงสารโดยแท้ แต่มีบางคนชอบยุแหย่ แสหาเรื่องให้วิภาวดี และพูดเสียดสีให้เข้าใจ ข้าแต่พระคุณผู้ทรงธรรม เมื่อวิภาวดีคิดถึงเรื่องเช่นนี้ ดวงใจก็ทวนถึงความดีของคุณแม่ที่ชื่นมาก บางคราววิภาวดีปรารถนาจะหนีจากโลกนี้ไปอยู่กับคุณแม่ ณ ประภพ ” เมื่อวิภาวดีปรารถนาความคับแค้นของตนมาเพียงนี้ ความโศกซึ่งได้สงบอยู่นั้น กลับฟื้นตัวให้ปรากฏด้วยการสะอื้น

“อย่าท้อใจเลย วิภาวดี ” ท่านวชิระแนะนำ “ การที่เป็นไปดังนั้นในชีวิตของเธอ ย่อมสาธาณณะทั่วไปแก่คนในโลกและจะต้องมีต่อไปตลอดสังสารวัฏของแต่ละคน จงหยั่งใจอันสะอาดของวิภาวดีไว้ในเรื่องของกรรม แม้ปัจจุบันชาตินี้เรามีความวิบัติชั่วคราว ว่าการวิชัยพยาบาล อาพาต จอเงวเรของ เราไม่เคยมีแก่ใคร แต่โฉนยังมีคนคอยปองร้ายแก่เราอยู่ ช้อนก็คล้ายณบัดนี้

ท่านสอนไว้ให้เราพิจารณาถึงอดีตชาติของตน ด้วยว่าในอนาคตชาติเราได้รับ
 ยาพยาบาทเขามาแล้ว กรรมนั้นตามสนองให้เห็นผล คนที่ไม่ได้พิจารณาถึง
 ความจริงข้อนี้ เมื่อมาประສອນนิฏฐารมณก็มักเดือดร้อนใจ สิ่งใดไม่มีเหตุ สิ่ง
 นั้นก็ไม่ผลตามสนอง ถ้าบุคคลทำเหตุดีแล้ว จะให้ผลชั่วแก่ผู้ทำก็หาไม่ ชาว
 นาที่หว่านข้าวไว้ในนา ข้าวนั้นจะกลายเป็นกล้วยอ้อยไปก็หาไม่ได้ฉันใด เหตุ
 ที่บุคคลกระทำก็เป็นเช่นนั้น ก็เลยดับจิตที่ตนคิดว่าหาความจริงในเรื่อง
 เช่นนี้ ตั้งแต่โลกเป็นโลกมาแล้ว ท่านจึงนำความจริงมาสอนเป็นคติไว้หลาย
 แห่ง เช่นคติพจน์ในโลกนิตินี้ว่า:—

“อย่าโทษโทษหัวท่วย	เทวา
อย่าโทษสถานภุฆา	ย่านกวาง
อย่าโทษหมู่วงศ์	มิตรญาติ
โทษแต่กรรมเวรสร้าง	ส่อให้เห็นเอง”

“ดูกรวิภาวดี ชนชั้นบัณฑิตท่านสอนเรามาด้วยอาการดังนี้ วิภาวดี
 มีการศึกษามาดีแล้ว ควรทราบซึ่งถึงข้อเท็จจริงว่า อันธรรมดาตบมี๕ข้างเดียว
 ย่อมไม่ตั้งฉันใด ผู้ที่มุ่งอนัตตะแก่เธอโดยที่เธอไม่มีจิตคิดประทุษฐ์ หายนะ
 จะไม่เกิดมีแก่เธอ เมื่อวิภาวดีไม่รับสิ่งที่เขาเสนอให้ สิ่งนั้นก็สนองผู้เสนอ
 เอง ไม่เคยมีตัวอย่างที่บุคคลดมน้ำลายรดฟ้า จะไม่ถูกหน้าตนเอง ด้วยความ
 หวังดีต่อวิภาวดีผู้เคารพธรรม ฉันขอเตือนตามหลักภาษิตในโลกนิตินี้ว่า:—

หมาใดตัวร้าย	ชบบาทา
อย่าชบตอบต่อหมา	อย่าชิง
ทรชนชาติชั้วหา	รุดโทษ
อย่าโกรธทำหน้าบึ้ง	ตอบด้วยดีความ

ด้วยประการดังนี้แล วิภาวดี การที่เธอไม่ตอบโต้ ไม่ต่อความยาวสาว ความยืค้มด้วยสายตา เป็นปฏิกิริยาที่เธอปฏิบัติตามธรรม เรื่องเช่นนั้นเคยมี มาแล้วในอดีตสมัยเมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ฉะนั้นนำมาเล่าให้ วิภาวดีฟังพะเป็นเค้าความ "

" ครึ่งพุทธสมัย พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน กรุงราชคฤห์ อยู่มา ณ กาลวันหนึ่ง นางอัครราชิดาสาวสวยของปณณเศรษฐี ผู้ได้ทำมงคล สมรสแล้วกับบุตรราชคหเศรษฐี ปราบถนอมจะบำเพ็ญกุศลในระหว่างพรรษ- กาล จึงจ้างหญิงงามเมืองคนหนึ่งชื่อสิริมา ให้มากระทำหน้าที่ภริยาแทนตน ตลอด ๓ เดือน นางสิริมามีความสวยงามอย่างเผ็ดร้อนและโลดโผนจึงเป็น ดาวที่เด่นอยู่ในสังคมของโลกีย์ นางสิริมาได้เสวยความสุขกับสามีของนางอัคร- ราชา จนลืมนึกว่าตนเป็นหญิงบำเรอชั่วคราว "

" วันหนึ่งสามีนางอัครราชิดาเยี่ยมหน้าต่างมองมาที่ครัวเห็นนางอัคราภริ- ยาสาวสวย มีตัวชุ่มด้วยเหงื่อเประเปื้อนด้วยละอองไฉ้หม่าไฟ จึงยิ้มเยาะ นางอัครราชิดาว่าหญิงโง่ไม่รู้จักความสุข งามายต่อ การทำครัว เพื่อบำเพ็ญกุศล ตริคังนั้นแล้วหลบหน้าหนีไป นางสิริมาเห็นอาการเช่นนั้นก็แปลกใจ จึง สะใจกมองไปทางหน้าต่างบ้าง เพื่อทราบเหตุแห่ง การยิ้มของสามีชั่วคราว เห็นภาพดังเช่นสามีชั่วคราวเห็น เกิดความริษยา เกรงว่านางอัครราชิดาจะ มา แย่งตำแหน่งสามีชั่วคราวของตนไป รีบลงจากตึกกรากเข้าไปฉวยทัพพีตัก น้ำร้อนนั้นเดือดพล่านอยู่ในกะทะรดรดลงบนศีรษะนางอัครราชิดาให้สมกับ ความ ริษยาของตน "

" นางอัครราชิดาเห็นดังนั้น จึงแผ่เมตตาจิตว่า- นางสิริมาได้ทำหน้าที่ ภริยาแทนเรา เราจึงมีโอกาสบำเพ็ญกุศลตลอดไตรมาส จักรวาลนี้แคบมาก

ไปไม่สามารถจะบรรจุกุศลของนางสิริมาที่มีต่อเราได้ พรหมโลกก็ต่ำต้อยยิ่งนัก เมื่อเทียบกับอุปการะคุณของนางสิริมาที่มีต่อเรา เรามีโอกาสบริจาทาน มีโอกาสสั่งธรรม ก็เพราะอาศัยนางสิริมานี้ ถ้าความโกรธของเรามีอยู่ที่นางสิริมา ขอน้ำมันอันเดือดพล่านที่นางสิรินำมารดศีรษะเรานั้นจงเผาเราให้ไหม้เป็นเถ้าถ่าน ถ้าเราไม่มีความโกรธในนางสิริมา ขอน้ำมันนั้นอย่าไหม้เราเลย ดังนั้นแล้วแผ่เมตตาจิตไป”

“ ด้วยผลที่ไม่มีปฏิกิริยาอันตอบ น้ำมันที่ร้อนเดือดพล่านนั้นกลับเย็นจนน้ำมันฤต ต่อมานางสิริมารู้สึกตัวว่าตนเป็นเพียงหญิงรับจ้างเป็นภริยาชั่วคราวเท่านั้น หาใช่ภริยาอันแท้จริงไม่ ดังนั้นแล้ว จึงขอโทษความผิดที่ล่วงเกิน นางอุตตราจึงดโทษให้ตามวิสัยของสุภาพสตรี ความเรื่องนี้ทราบถึงพระพุทฺธเจ้า ทรงประทานสารุการแก่นางอุตตรา แล้วตรัสพระคาถาว่า:—

อกโกเชน ชินะ โภธิ อสากุ สาธุชา ชินะ.

“ ฟังชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ ฟังชนะคนชั่ว ด้วยความดี ฟังชนะคนตระหนี่ด้วยการให้ ฟังชนะคนพูดเหลวไหลด้วยคำจริง ” ดังนั้น

ดูกรวิภาวดี ถ้าเธอรู้สึกว่าเป็น “ ลูกที่รักของแม่ ” และเธอแน่ใจหญิงที่เป็นมารดาว่า “ แม่ที่รักของลูก ” ดังนั้นแล้ว เธอจะสงบอารมณ์อันชวนให้เกิดปฏิกิริยาอันร้ายแรงเช่นผู้อื่นกระทำแก่เธออันเสีย ผู้ที่ปรารถนาร้ายแก่เธอ จะไม่มีโอกาสตอบแทนเธอด้วยปฏิกิริยาอันชั่วร้ายคืบไป

“ การที่เธอสงบเสียได้ ไม่เอาสิ่งร้ายตอบแทนผู้ประสงค์ร้าย เมื่อมารดาบิดาของเธอทราบด้วยญาณวิเศษใด ๆ แน่แน่นอนเหลือเกินที่ท่านทั้งสองจะระลึกถึงเธอ ด้วยอารมณ์รักอันแน่นสนิท ดวงวิญญาณของท่านจะส่องไสไม่ขุ่นมัว และท่านจะจัดการให้เธอโดยธรรม ส่วนผู้มุ่งร้ายหมายขจัดผู้แก่เธอผู้

หากความผิดมิได้ ก็จะมีประสพผลร้ายเพราะการกระทำของตนเอง ภูตผีปีศาจ
อมรเทพผู้รักษารัศมี ก็จะจัดการแก่คนเช่นนั้นด้วยทิพอำนาจ โดยที่เธอไม่
ต้องออกปากให้เสียกำลังกายใจเลย”

“ความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในโลกขึ้นอยู่กับธรรม การริษยาพยาบาทมารดา
บิดาของเธอไม่ประสพดี เมื่อวิภาวดียังรู้สึกตัวว่าเป็นลูกที่รักของมารดาบิดา
เธอไม่ควรทำการใด ๆ อันไม่เป็นที่ประสพดีของมารดาบิดา ถ้าเธอได้กระทำ
แล้วหรือกำลังทำหรือจักกระทำต่อไป เธอพึงเข้าใจตัวเองว่า มารดาบิดาจะไม่
อำนวยการให้แก่เธอ เพราะละเมิดความต้องการของท่าน วิภาวดีสวาน้อยจง
ฟัง:—

มีลูกลูกเล่าไซ้	หลายประการ
ลูกหนึ่งฟังล้างผลาญ	ทรัพย์ม้วย
ลูกหนึ่งยอมคบพาล	พาผิด มานา
ลูกที่ดิ้นด้วย	วารีพุงคำ

ในบรรดาพี่น้องของวิภาวดี จะเป็นใครก็ช่างเถิด ควรเป็นคนคง
เส้นคงวาดังเมื่อมารดาบิดายังชีพอยู่ เรายรักและสามัคคีกันอย่างไร ควรรักษา
ความดีนั้นไว้อย่าทำลายกันเอง เราเคยพบมาบ้างลูกที่ไม่เคารพโอวาหของ
มารดาบิดา เมื่อท่านทั้ง ๒ หาชีวิตไม่แล้ว ก็แตกสามัคคีกันเพราะโลกจิดคิด
เอาให้มากในกองมรดก ตกลงกันไม่ได้ ทรัพย์สมบัติตกเป็นของนายบ้าง
เป็นของนายทุนที่กุมมมาสู่ความบัง ผู้แพ้ย่อยยับ ผู้ชนะก็หมดตัว ลักษณะ
นี้ก็ไม่ต้องอะไรกับเราเอาสมบัติที่พ่อแม่ตั้งใจให้เพื่อความสุขแก่ลูก ไปยื่นให้
คนอื่นอันไม่ใช่ความประสงค์ของมารดาบิดา ความย่อยยับจะเกิดแก่ใครและ
ใครจะแบกหามความย่อยยับไป วิภาวดีจึงจำไว้

สกุการโ กาปุริสั หนติ.

สักการะ ย่อมฆ่าคนเลวเสีย

เมื่อเป็นดังนี้สามัคคีเภทก็ตามสนอง ยิ่งเป็นพี่น้องร่วมครรรค์ด้วย จงพยายามหลีกเลี่ยงนะเช่นนั้น สายโลหิตของมารดาบิดาที่ร่วมเป็นกายของแต่ละคน ควรแท้ที่จะเป็นอันเดียวกันโดยสมานฉันท์ ความเย็นใจจะเกิดเพราะมองหน้ากันสนิทใจ ผู้มีนิสัยตรงกันข้ามกับความดีจักไม่คู่แคลน จะเป็นลูกที่งามเด่นอยู่ในหมู่ญาติมิตร สาวน้อยวิภาวดี เธอจึงฟัง

พระจันทร์โอภาสด้วย

ราตรี

แสงสว่างแผ้วพັນสี

สว่างหล้า

กษัตริย์อำอินทรีย์

เรื่องรุ่งงามนา

บุตรที่ลี้รุ่งหน้า

พวกพ้องพงศ์พันธุ์

ขอให้วิภาวดีจงเป็นลูกที่รักของมารดาบิดาด้วยประการดังนี้ และเธอจงสมานสามัคคีกับภักษยานมิตร เขาผู้นั้นจะเป็นใครก็ตาม ถ้าเขามีธรรมเป็นอารยะก็ควรสมาคม คนที่มีธรรม ความยุติธรรมก็มี ความสามัคคีก็เกิด ต่อแต่นั้นก็คือความร่มเย็นเป็นสุข เพราะท่านสอนไว้ในโลกนิติว่า—

เย็น เจาพฤกษ์มีงไม้

สุขสบาย

เย็น ญาติทุกขั้ส่าราย

กว่าไม้

เย็น ครูยั้งพันฉาย

กษัตริย์ยั้ง ครุณา

เย็น ร่มพระเจ้าให้

ร่มฟ้าดินบน

ดูกรวิภาวดีผู้เคร่งกตัญญู บางคนแม้กระทำดีจนสายตัวแทบขาด ก็ยังไม่ได้รับผลของความดี เธอจงจำไว้ว่าผู้นั้นยังคงอยู่ “ภายใต้อำนาจแห่งกรรม”

บทที่ ๖

เคาท์โอวาท

สุริยเทพขับเทวรถข้ามฟ้าไปไกล สาราณียกตาคำลังเป็นไปใน
ศาลานั้น มีอุบาสกผู้รับอุปฐากท่านวชิระเป็นคนจืดน้ำมาดิม ความชุ่มชื้น
ก็มีเป็นระยะ ๆ ผู้ที่รับบรรทมระของพระโคตม เท้าที่กำลังบัญญัติของคนจะ
จะพิจารณาเห็น ยามเย็นใกล้เข้ามา แต่ธรรมสภาจฉายังไม่สุดสิ้น กำลังเป็น
ไปด้วยความเบิกบานใจ

ท่านวชิระใช้สายตาไปเพ่งที่พระพุทธรูป พลังวาหิงถึงผู้สร้างเห็น
เป็นความอัศจรรย์ ในการเสียสละของคนบางคน เนื่องในการใช้จ่ายทรัพย์
บางคนใช้จ่ายทรัพย์ในการทำประโยชน์ เช่นสร้างศาลา สถานศึกษา ก็เข้าใจ
ใจว่าเป็นสุขอันควรได้ เพราะการกระทำเช่นนั้น จะเป็นความผิดของใคร
หนอ! ซึ่ง

บางคนบริจาคทานเพราะกลัวจน

บางคนไม่ยอมบริจาคเพราะกลัวจน

เมื่อความคิดนึกตรึกอย่างนี้แล้ว ความเจ็บปวดก็เกิดมีในหมู่นั้น ท่าน
วชิระจึงเริ่มทำลายความเจ็บปวดด้วยคำถามว่า “วิภาวดีแน่นน้อย ธรรมสภาจฉาย
มาไกลมาก ไกลจนลืมความสำคัญในเบื้องต้น ถ้าฉันจำไม่ผิดฉันก็คิดว่าได้

ตามถึงผู้สร้างศาลานี้ และกล้มไปว่าเธอได้ตอบแล้วหรือยัง”

“ถ้าพระองค์เจ้าไม่ได้หรือยังไม่ทราบ วิภาวดีขอโอกาสแจ้งให้ทราบ
ว่า “วิภาวดีนี่แหละเป็นผู้สร้าง”

“เธอสร้างไว้ด้วยเห็นประโยชน์อย่างไร”

“สร้างถวายให้พระพุทธรูปอาศัยร่วมเงา”

“พระพุทธรูปเกี่ยวข้องกับเธออย่างไร”

วิภาวดี “หลายปีผ่านมาแล้ว และผ่านมาเพื่อความสุขของวิภาวดี
ก่อนพระพุทธรูปองค์นี้เกิดขึ้น มารดาของวิภาวดี ได้สร้างพระพุทธรูปนี้ ไว้
เมื่อมารดาหาบุญไม่แล้ว วิภาวดีมาคิดเห็นว่าคุณแม่ผู้ปรานีแก่ลูก สร้างพระ
พุทธรูปนี้ด้วยใจกุศล คนที่มีใจเป็นกุศลก็ต้องรักลูกทุกคนเป็นธรรมดา ผู้ใด
ต้องการบุญ ผู้นั้นก็ต้องทำบุญ ผู้ใดต้องการบาป ผู้นั้นก็ต้องทำบาป คุณแม่
เป็นตัวอย่างของความดี แม้สิ้นชีวิตแล้วพุทธรูปองค์นี้ ยังเป็นพยานแห่งความ
รักและความเอ็นดูของคุณแม่ วิภาวดีต้องการมีจิตใจและภพชาติร่วมกับคุณ
แม่อีก ณ สัมปรายภพ จึงได้ร่วมการกุศลกับคุณแม่โดยสร้างศาลานี้ แล้วเชิญ
พระพุทธรูปมาไว้เพื่อเป็นที่สักการะ ทำความสะอาดก็เหมือนวิภาวดีได้กระทำ
ให้แก่คุณแม่เช่นกัน เป็นปฏิบัติการอันวิภาวดีได้กระทำแล้วแก่ผู้มีพระคุณ คือ
มารดาบิดา ใครจะเห็นเป็นอย่างไร เขามีสิทธิอันเสรีจะเห็นเช่นนั้นได้ แต่
วิภาวดีก็ได้กระทำแล้วโดยสิทธิเสรีของตน นี่เป็นส่วนหนึ่ง แห่งอภัยยศอัน
ประกอบด้วยความรักคุณแม่ วิภาวดีรู้สึกอย่างบริสุทธิ์ใจว่า อันคุณของมารดา
นั้นจะทดแทนอย่างใดก็ไม่หมด เพราะท่านกล่าวว่า—

คุณ แม่หนาหนักเพียง

พศธา

คุณ บิดาทุจอ

กาศกร้าง

คุณ พิวังศิขรา

เมรุมาศ

คุณ พระอาจารย์อั้ง

อาจารย์สาคร

วชิระ “เธอยังมีอายุเยาว์วัย เอาทรัพย์สินมาจากไหน คำถามนี้ออกจะทารุณอยู่บ้าง แต่สมณะคิดว่าสำหรับวิภาวดีคงไม่คิดว่า ถ้ามองอย่างไรสมบัติผู้ดี”

“อันความจริงแล้ว” วิภาวดีบรรยาย “ทุนก่อสร้างนี้เป็นทรัพย์สินที่มารดาบิดาสละสมไว้แล้วให้แก่วิภาวดี” เมื่อพูดตรงหน้าตากัศมีที่ขอบตา โดยคุณของแม่มาปรากฏ “พระคุณท่านผู้อยู่ในสันติธรรม วิภาวดีเห็นเมตตาอารีของคุณแม่ยิ่งนัก เมื่อคุณแม่สิ้นบุญแล้ว สิ่งทั้งหมดล้วนตกเป็นสิทธิของวิภาวดี โดยไม่ต้องทำงานลำบากอย่างไร คุณแม่หาแล้วเก็บไว้ให้เพราะความรักลูก”

“เมื่อวิภาวดีได้มรดกนั้น น้ำตาไหลพรากออกมา ด้วยเห็นเมตตาของคุณแม่ จะไม่ให้วิภาวดีตกล้นน้ำตาได้อย่างไร ในเมื่อทวนระลึกถึงสังคมาของมนุษย์”

“เงินทองเป็นของต้องประสงค์ของทุกคนในสกุลพิภพ เพราะป้องกันทรัพย์สินกันตายก็มี ห้องแย่งกรรมสิทธิ์ในโรงศาลก็มี ญัตติพี่น้องแตกสามัคคีกันก็มี ทนเช่นเพราะความปรารถนาทรัพย์สินสมบัติๆ ทำให้คนมีอริยาหัยโหดร้ายได้ดังนี้ เพราะทรัพย์สินมีประโยชน์แก่การครองชีพอย่างสูงศักดิ์ ต้องการอะไรได้สมความปรารถนาพอสมควรแก่กำลังทรัพย์ ฉะนั้นจึงมีคารทวงหนี้รักษาป้องกันทรัพย์สินเป็นอย่างดีทุกตัวคน”

“เพราะอำนาจเงินทำให้ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง เจ้าของทรัพย์สินจึงทวงหนี้ไม่ยอมให้แก่บุคคลอื่น แม้จะอนุเคราะห์บ้างก็ต้องมีประกันและของกำนันดี

แม้กระนั้นยังต้องให้ประโยชน์แก่เจ้าของทรัพย์สิน บางคนแค่นึกทรัพย์สินเขาด้วยการหลั่งน้ำตา กว่าจะหยิบยืมมาก็แสนจะระกำใจ ทรัพย์สินเป็นของที่ทุกคนต้องประสงค์และหวงแหนเช่นนี้ ตั้งแต่โลกเป็นโลกมา”

“แต่มารดาบิดาของทุกคนนั้น ย่อมไม่มีอริยาศัยเช่นนั้น หาทรัพย์สินเพื่อบุตรธิดา รักษาทรัพย์สินเพื่อบุตรธิดา สละทรัพย์สินจ่ายทรัพย์สินเพื่อบุตรธิดาทุกคน ลูกมีแต่ใช้ พ่อแม่มีแต่ให้ ไม่มีดอกออกผลแก่ลูก เพราะพ่อแม่ตั้งใจให้ลูกเสียแล้ว และในที่สุดก็มอบให้แก่บุตรธิดาทั้งหมด”

“เมื่อวิภาวดีตรึกดังนี้ ก็ทราบซึ่งด้วยใจของตนว่า มรดกกองนี้เกิดเพราะเหงื่อไคลของคุณแม่และคุณพ่อ ไม่ใช่ความสามารถของตน ถ้าหากว่ามารดาบิดาไม่มีทรัพย์สินให้ เราจะได้ความสุขอย่างนี้หรือ”

“ข้าแต่พระคุณผู้สมบูรณ์ด้วยศีล วิภาวดีจะไม่เห็นพระคุณของบุพพการีได้อย่างไร ตรองดูซิท่าน แม่บุพพการีทั้ง ๒ สิ้นบุญแล้ว ลูกยังได้อยู่ในห้วงแห่งเมตตาของบุพพการี ความสขอนวิภาวดีได้อยู่ ณ บัดนี้ เพราะคุณแม่ผู้เต็มไปด้วยความรัก อันเปี่ยมไปด้วยความสงสาร ยังเป็นพยานอยู่ที่กองมรดกคอยให้ความสุขแก่บุตรธิดาของท่าน”

“เมื่อเป็นดังนี้ จะให้วิภาวดีลืมได้อย่างไร ทุนที่สร้างก็เป็นของคุณแม่เพียงแต่วิภาวดีรักษาไว้และดองเนงงาน วิภาวดีไม่มีกำลังใจทอดพ้อที่จะผลาญไปทางอื่น เกรงจะไม่ใช่ที่ถูกอารมณ์ของคุณแม่ ถ้าหากศาลานวิภาวดีมีความรู้สึกเป็นธรรม สร้างให้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ก็อึดใจว่าได้มาอยู่ร่วมนิवासสถานกับคุณแม่เช่นเดียวกัน เมื่อเห็นพระพุทธรูปก็เช่นเห็นคุณแม่ เห็นความรักของท่าน เมตตากรุณาของท่าน และได้ชื่อว่าดำเนินตามโอวาทของคุณแม่แล้วด้วยประการดังนี้”

ท่านวชิระ “สาธุ สาธุ วิภาวดีสาวน้อย วาตะของเธอคัมยั้งนัก เราทราบซึ่งด้วยความเที่ยงธรรมว่า นามธรรมคือดวงใจของเธอนั้นงามเหมือนรูปธรรม คือ ส่วนแห่งร่างกายภายนอกของเธอ เธอมีความงามพร้อมอย่างน่าวิเศษ สตรีใดมีบุคลิกตาประกอบด้วยกตัญญูกตเวที เช่น วิภาวดี ควรนิยมว่าเป็นยอดของสตรีผู้มีความสุข เพราะลุ่มมีสัมมาอาจาระ ถูกละแม่สาวน้อย เธอจงฟังอีกครั้ง อันคุณของมารดานั้นท่านกล่าวไว้ว่า:—

เมื่อร้อนน้ำท่านให้	เย็นใจ
เมื่อเยือกเย็นได้ไฟ	อุ่นเนื้อ
เมื่อทุกข์ท่านแก้ไข	ชูช่วย
เมื่อยากจนท่านเกื้อ	ก้อให้ทุนทำ

“เธอทำกุศลอุทิศผลให้บุพพการีชน โดยไม่หวังผลตอบแทน แม้กระนั้นท่านก็กล่าวไว้ว่า:—

ให้ท่านท่านจักให้	ตอบสนอง
นบท่านท่านจักปอง	นอบไหว้
รักท่านท่านควรครอง	ความรัก เรามา
สามสิ่งนี้เว้นไว้	แต่ผู้ทรชน”

“ขอสาวน้อยจงฟังอีกหน เธอจงรู้สึกตนเกิดว่า คนมีปฏิบัติเช่น วิภาวดี ย่อมได้รับความนับถือว่า “เป็นคนดีของความคิด” ลุกที่มีปฏิบัติตรงข้ามก็ควรกล่าวได้ว่า “เป็นคนดีของความชั่ว”

การสนทนากันตั้งแต่ต้นจนจบเวลาน ได้ทราบซึ่งถึงมโนธรรมของวิภาวดีอย่างแจ่มแจ้ง เธอมีของวิเศษติดตัวอยู่ คือกตัญญูกตเวทีที่สมกับสกุลของเธอว่า “กตัญญูกุล” ฉันทเข้าใจเอาเองว่าทักขิอำนาจได้ประสิทธิ์ประสาทนามสกุล

นี้ให้วิภาวดี เพื่อประกาศอศัยของกุลสตรีให้ปรากฏเกียรติ”

“อันจะพูดกันโดยอรรถรสแล้ว มารดาบิดาของเธอที่ตายไปนั้น ฉันเข้าใจเอาเองว่าสูญเสียไปเป็นบางส่วน เพราะว่าเลือดเนื้อของวิภาวดีได้มาแต่ มารดาบิดา เมื่อเป็นเช่นนี้มารดาของทุกคนก็ยังคงอยู่กับบุตรธิดานั่นเอง ยังไม่สูญเสียไปโดยสิ้นเชิง วิภาวดีผู้มีใจงาม เธอมีอุดมคติว่าสรรเสริญ เธอเป็นกุลสตรี ตัวอย่างแห่งอารยธรรม เธอเกิดมาดีแล้ว ยังทำความดีเพื่อต่อสู้สังสารวัฏในอนาคต ผู้ใดเคารพโอวาทของมารดาบิดา ผู้นั้นเรากล่าวว่าเคารพตนเองด้วยดวงใจอันงามของเธอหนักแน่นด้วยความกตัญญูคุณเวที่ อันเป็นยอด ปรารถนาของมารดาบิดา เราขอฝากสารธรรมไว้แก่เธอว่า :—

“ผู้ใดต้องการมีอุปการะ ผู้นั้นจงอุปการะมารดาบิดาของตนเถิด”

เพราะท่านกล่าวไว้ว่า :—

“ผู้ใดไม่อุปการะมารดาบิดา ผู้นั้นจะประสบอนัตถะอย่างใหญ่หลวง เกิดชาติใดภพใดจะเป็นคนเข็ญใจไร้ที่พึ่ง”

“ผู้มีมโนธรรมอย่างนี้ ฉันเข้าใจว่าเธอไม่เคยก่อร้ายให้แก่ใครด้วยกาย ไม่เคยก่อร้ายแก่ใครด้วยวาจา กตัญญูคุณเวที่ตาฝังอยู่ในดวงใจอันสะอาดของเธอ ผู้มีกายวาจาใจสะอาดเช่นนี้ เป็นกุลนารีที่งามพร้อมตามหลักธรรม เธอจงมั่นใจเถิดว่า ผู้มีคุณสมบัติลักษณะนี้จะมาจากไหน จะไปที่ไหนย่อมมีความดีติดตามไปสนองให้มีความสุขที่นั่น ประหนึ่งเงาติดตามไปทุกอย่างเท่าจะนั่นเทียว”

ยามนี้เข้าเวลา “รอน ๆ อ่อนอัสติง พระสุริยงเย็นยอแสง” แล้วเราขออนุโมทนากุศลจิตของเธอที่ได้สร้างความคิดให้แก่มารดา สมกับเป็นลูกที่แม่ได้กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูจนมาด้วยความเหนื่อยยาก เราจงภูมิใจในกัล-

ยานธรรมอันเป็นหน้าที่ของตน และจงดำเนินต่อไป เวลานี้สมควรที่คณะของ
 วิศววดีจะกลับได้ ขอเตือนวิศววดีด้วยความหวังดีว่า “จงทำสิ่งที่มารดา
 ใค้แนะนำไว้ จงเว้นสิ่งที่มารดาไม่ปรารถนา ความเจริญจะมีแก่
 เชอสมหวัง” ครั้นแล้วท่านวชิระได้ให้ศาดาโสลก ๑ เป็นของขวัญแก่
 วิศววดี เพื่อเป็นธรรมานาสาวรียกกลับไป

เมื่อการสนทนาสุดสิ้นลงแล้ว วิศววดีพร้อมด้วยคณะมีจิตว่าเริงหรรษา
 โสมนัสในธรรมรส ถวายนมัสการพระพุทธรูปอันประหนึ่งดวงวิญญาณมารดา
 ของตนด้วยเศียรเกล้าฯ โดยเคารพยิ่งแล้ว นมัสการลาท่านวชิระนักจาริกแสวง
 หาสันติธรรม ออกจากศาลาอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงบมัน วิศววดีทอ้งศาดา
 พุทธภาษิตอันท่านวชิระผู้มักกล่าวเจิต ให้เป็นของขวัญเดินทางมาว่า :—

โย ปุพฺเพ กตกฺลฺยาโณ กตฺตฺโต นาวพฺพชฺชติ
 อตฺถา ตสฺส ปฺลฺกฺชฺชนฺติ เข โหนฺติ อภิปฺตฺติทา.

ผู้ใดอันผู้อื่นทำความดี ทำประโยชน์ในการก่อน แต่ไม่รู้
 สักคุณของเขา ประโยชน์ที่ผู้นั้นปรารถนาย่อมพินาศไป

นิवासสถาน อาคารแห่งความสุขอยู่ที่ศาลาคีต คณะวิศววดี
 ก็ย้ายเข้าไปสู่ที่ศาลานั้น ต่อมาได้ดำเนินชีวิตตามปฏิปทาอัน
 มารดาของตนได้อบรมไว้ เพราะผลแห่งกตัญญู จึงสามารถชนะ
 อนัตตะโดยประการหังปวง ดำรงอยู่ในฐานะเป็น “ลูกของมารดา
 บิดา” เป็นความจริงที่โลกมองเห็นตลอดมาด้วยประการดังนี้

ส่วนท่านวชิระได้อ้อเอาความสงบ เงียบสงัดในศาลานั้น
 เป็นที่เจริญสมณธรรม ในวิสัยของผู้มุ่งสักแต่ต่อไปด้วยความไม่ประ
 มาท. □

— ขอสันติจงมีแก่สรรพสัตว์ —

พิมพ์ โรงพิมพ์ แนวไทย 598/1 ถนนกรุงเกษม พระนคร
นางสมบัติ ถนัดกาษา ผู้พิมพ์ และผู้โฆษณา 1/2508